

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Mgr. Marek Zápotocký

Zajišťovací převod vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným

Rigorózní práce

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci na téma „Zajišťovací převod vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 22. 5. 2019

Mgr. Marek Zápotocký

Děkuji soudcům Krajského soudu v Ústí nad Labem, JUDr. Stanislavovi Svitákovi, Ph.D. a JUDr. Josefovi Růžičkovi. Prvému za cenné rozhovory a postřehy k tématu zajišťovacího převodu práva, druhému za ohledy při organizaci práce v našem soudním oddělení v době psaní této rigorózní práce.

Obsah

Úvod	6
1 Zajišťovací převod práva	10
1.1 Povaha zajišťovacího převodu	10
1.2 Vznik zajišťovacího převodu vlastnického práva	11
2 Smlouva o zajišťovacím převodu vlastnického práva	13
2.1 Strany smlouvy	13
2.1.1 Poskytovatel jistoty.....	13
2.1.2 Příjemce jistoty.....	15
2.2 Formální náležitosti smlouvy	16
2.2.1 Podíl nevtělený do kmenového listu.....	16
2.2.2 Podíl vtělený do kmenového listu.....	17
3 Podíl ve společnosti s ručením omezeným jako předmět zajišťovacího převodu vlastnického práva.....	19
3.1 Vývoj právní úpravy	19
3.2 Práva a povinnosti příjemce přecházející s podílem.....	19
3.2.1 Základní podíl	20
3.2.2 Jiné druhy podílu	26
3.3 Omezená převoditelnost podílu	27
3.4 Podíl vtělený do kmenového listu jako předmět zajišťovacího převodu	30
3.5 Převod podílu v rámci zajišťovacího převodu závodu	31
3.6 Obchodní rejstřík.....	33
3.7 Evidence skutečných majitelů.....	36
4 Prostá správa ve vztahu k podílu	41
4.1 Smysl a účel prosté správy	41
4.2 Účast a hlasování na valné hromadě	43
4.3 Péče řádného hospodáře.....	43
5 Překročení prosté správy.....	46
5.1 Neoprávněné zcizení podílu třetí osobě.....	46
5.1.1 Nabytí od neoprávněného	47
5.1.2 Převod vlastnického práva se závadou.....	51
5.1.3 Náhrada škody	55
5.2 Neoprávněné zatížení podílu	55

5.2.1	Vznik zatížení podílu nevtěleného do kmenového listu.....	55
5.2.2	Následky neoprávněného zatížení podílu nevtěleného do kmenového listu	58
5.2.3	Specifika a následky zatížení kmenového listu.....	61
5.2.4	Zákaz zatížení	62
5.3	Role orgánů společnosti.....	63
5.4	Role rejstříkového soudu.....	65
5.5	Porušení péče řádného hospodáře	66
Závěr.....		70
Seznam použitých zdrojů.....		74
	Monografie a komentáře.....	74
	Odborné články.....	78
	Internetové zdroje.....	79
	Judikatura	80
	Právní předpisy.....	82
	Ostatní	84
Abstrakt		
Klíčová slova		
Abstract		
Keywords		

Úvod

Tématem této rigorózní práce je Zajišťovací převod vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným. Toto téma jsem zvolil s ohledem na relativně nedávnou rekonstrukci soukromého práva, jež s sebou přinesla podrobnější zákonnou úpravu zajišťovacího převodu práva a významně rozšiřuje manévrovací prostor smluvních stran. Při výběru tématu jsem považoval rovněž za vhodné konzistentně navázat na závěry publikované ve své diplomové práci *Podíl ve společnosti s ručením omezeným a jeho nabytí*.¹

Zvolené téma považuji za důležité a praktické, a to zejména z toho důvodu, že společnost s ručením omezeným je nejčastější formou obchodní korporace v České republice, o čemž se lze přesvědčit náhledem do obchodního rejstříku. Oproti tomu zajišťovací převod práva u nás není příliš využíván ve srovnání s jinými zajišťovacími instituty, například ručením nebo zástavním právem. Domnívám se tedy, že je vhodné zasadit institut zajišťovacího převodu do vzájemného kontextu se společností ručením omezeným s ohledem na ekonomickou realitu, v níž podíly ve společnostech mnohdy představují nemalou majetkovou hodnotu a lze je v současné době poměrně variabilně poskytovat jako jistotu v rámci zajištění dluhu.

Zajišťovací převod vlastnického práva lze v současnosti zřídit ve dvou formách – převod s resolutivní podmínkou a převod fiduciární. Podmíněný převod vlastnického práva byl přípustný již za předchozí právní úpravy, jedná se tedy o právní institut, jemuž byla v odborné literatuře i judikatuře soudů věnována pozornost. Oproti tomu sjednání fiduciárního převodu, jehož kořeny sahají k římskoprávnímu institutu *fiducia*, je umožněno až účinností nového občanského zákoníku od roku 2014. Ve své rigorózní práci od sebe tyto formy pečlivě odděluji, neboť, jak vyplývá ze samotného textu práce, se s každou formou mohou pojít zcela odlišné právní následky v rámci jednotlivých právních vztahů. Považuji rovněž za vhodné analyzovat některé obecné aspekty samotného zajišťovacího převodu práva, například jakým způsobem vzniká a jaké jsou požadavky na strany a formu smlouvy tehdy, je-li jeho předmětem podíl ve společnosti s ručením omezeným.

Podíl v společnosti s ručením omezeným je od účinnosti nového občanského zákoníku věcí a nepochybně tak může být vlastnické právo k němu poskytnuto jako jistota v rámci zajišťovacího převodu práva. Postavení vlastníka podílu je však velmi specifické a odlišné od postavení vlastníků věcí, jež jsou v právním styku běžně poskytovány v rámci zajištění dluhů (například věci hmotné movité nebo nemovité). Vlastník, byť *a priori* dočasný, se totiž nabytím podílu do svého vlastnictví stává společníkem dotyčné společnosti s ručením omezeným, přistupuje ke společenské smlouvě,

¹ ZÁPOTOCKÝ, Marek. *Podíl ve společnosti s ručením omezeným a jeho nabytí*. Diplomová práce. Olomouc: Právnická fakulta Univerzity Palackého, 2018. 52 s.

s čímž je spjata poměrně široká množina jednotlivých práv a povinností. Výkon těchto práv a povinností se nedotýká jen samotného věřitele a dlužníka, ale rovněž je limitován právy samotné společnosti a eventuálně též právy jejich dalších společníků.

Současná právní úprava se oproti právní úpravě předcházející vyznačuje značnou liberalizací, a to zejména akcentováním zásady autonomie vůle jakožto vůdčího principu soukromého práva. Je proto umožněn vznik různých druhů podílů s různými právy a povinnostmi s nimi spojenými, lze omezit nebo vyloučit převoditelnost (a tím též možnost zatížení) podílu a v neposlední řadě lze podíl ve společnosti s ručením omezeným vtělit do cenného papíru, což je v našem právním prostředí poměrně excesivní regulace. Právě možnost inkorporace podílu do kmenového listu s sebou přináší mnohé nové otázky, neboť takový podíl se v právním styku (zejména při dispozici s ním) chová zcela odlišně než podíl do kmenového listu nevtělený.

Občanský zákoník také stanoví, že osoba, jež má ve své moci předmět zajištění, je povinna vykonávat jeho prostou správu. Je proto namístě zabývat se obsahem a limity prosté správy podílu ve společnosti a rovněž analyzovat možnosti překročení těchto limitů. Překročí-li správce limity běžné správy, zejména tím, že podíl neoprávněně zcizí nebo zatíží, pak je potřeba pohlédnout na tuto problematiku z úhlu pohledu všech zúčastněných osob, tedy dlužníka a věřitele (strany smlouvy o zajišťovacím převodu práva) a třetí osoby (nabyvatele nebo zástavního věřitele).

Do dispozice s podílem ve společnosti s ručením omezeným mohou dle zákona eventuálně dle společenské smlouvy zasahovat jednotlivé orgány společnosti a svou významnou pozici mají rovněž krajské soudy, neboť tyto vedou obchodní rejstříky a přezkoumávají splnění jednotlivých podmínek pro dispozici s podílem za účelem provedení zápisu. Nabízí se tedy analýza rolí těchto činitelů v procesu oprávněné i neoprávněné dispozice s podílem.

V současné době na českém trhu není dostupná odborná publikace, jež by komplexně pojímala téma zajišťovacího převodu vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným. Je proto nutné nahlédnout do publikací, jež se zabývají jednotlivými relevantními právními oblastmi, předpisy nebo instituty. Lze konstatovat, že dostupnost zdrojů k rekonstruovanému soukromému právu hmotnému je více než pět let od účinnosti nového občanského zákoníku a souvisejících předpisů uspokojivá. Na trhu lze sehnat mnoho odborných monografií a komentářů k jednotlivým právním předpisům (zejména občanskému zákoníku a zákonu o obchodních korporacích), jejichž slovní autoři jsou mnohdy zárukou vysoké kvality zpracování. Jako významný zdroj poznání poslouží mnohé články v respektovaných odborných periodikách, jež se často podrobně věnují vybraným jednotlivostem nebo specifickým úhlům pohledu na danou problematiku. Dobře využitelné jsou rovněž zahraniční publikace příbuzných právních řádů, přičemž při zpracování tématu se osvědčily zejména publikace německé, neboť

německé občanské právo již více jak sto let stojí na obdobných hodnotových pilířích, na nichž je vystaveno české nově rekonstruované občanské právo hmotné, čímž se mimo jiné projevuje společná inspirace rakouským obecným zákoníkem občanským. Na stavu německé jurisprudence je tato skutečnost velmi znát.

Významný zdroj této rigorózní práce představovala rovněž tuzemská judikatura. Problematické je však hodnocení rozhodnutí vydaných na základě již neúčinných právních předpisů, neboť nezřídka není možné závěry v nich uvedené aplikovat. Bohužel v případě některých nově zavedených nebo výrazně pozměněných institutů v současné době nelze ještě hovořit o ustálené judikatuře soudů vyšší nebo nejvyšší instance. Nedílnou součástí množiny zdrojů rigorózní práce v oboru práva jsou pochopitelně také samotné texty právních předpisů, a to nejen tuzemských, nýbrž též zahraničních a v neposlední řadě předpisů práva Evropské unie.

Rigorózní práce stojí zejména na analytické metodě práce. Analyzovány jsou jednotlivé aspekty pojmů a institutů, jež souvisí s uvedeným tématem, včetně již publikovaných názorů a závěrů odborné veřejnosti, s nimiž vedu polemiku. Předmětné jednotlivosti jsou pomocí vědecké metody syntézy rovněž posuzovány ve vzájemném vztahu, kontextu a souvislostech. Za pomoci indukce zkoumám jednotlivosti, z nichž vyvozují obecné závěry, přičemž v jiných částech dle zkoumání obecného přicházím dedukcí na významné jednotlivosti. Místy se v práci může objevit vědecký popis nebo historický exkurs, považují-li ono doplnění nebo úvod do daného tématu za vhodné a přínosné. Při tvorbě této rigorózní práce se široce uplatnila právní metodologie, a to jak v rámci metod výkladu práva (gramatický výklad, subjektivně historický výklad, objektivně recentní výklad – logický, formálně systematický, objektivně teleologický), tak metod dotváření práva (analogie, teleologická redukce). Celou prací se prolíná linka mých vlastních názorů a postojů, nevyhýbám se návrhům *de lege ferenda*.

Na základě výše zmíněného lze výzkumné otázky shrnout následovně: Jakým způsobem lze sjednat zajišťovací převod vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným? Jaké jsou požadavky na formu a strany smlouvy? Jaká práva a povinnosti přecházejí na věřitele? Mění se povaha jednotlivých práv a povinností věřitele v závislosti na dočasnosti jeho pozice jakožto společníka? Jakou roli hraje omezená převoditelnost podílu? Jak se v rámci zajišťovacího převodu podílu chová kmenový list? Jaké jsou limity prosté správy podílu? Jak lze tyto limity překročit a jaké následky jsou s tímto spojeny pro jednotlivé osoby? Jsou v tomto kontextu významné rozdíly jednotlivých forem zajišťovacího převodu? Jakým způsobem se může dlužník bránit nebo předcházet neoprávněnému zcizení a zatížení podílu věřitelem? Jakou roli v těchto případech hrají orgány společnosti a rejstříkový soud?

Práce je členěna do pěti kapitol, jež se dále větví jednotlivými podkapitolami až do třetí úrovně. V první kapitole je stručně uveden pojem zajišťovacího převodu práva a analyzována specifika jeho vzniku v případech, je-li poskytnutou jistotou právě podíl ve společnosti s ručením omezeným. Tématem druhé kapitoly je samotná smlouva, jíž se zajišťovací převod vlastnického práva k podílu zřizuje, analyzovány jsou zejména strany a forma smlouvy, opět ve vztahu ke specifickým podílům jakožto jistoty, přičemž je nutno rozlišit, zda podíl je, nebo není, vtělen do kmenového listu, neboť obě formy se vyznačují významnými odlišnostmi. Ve třetí kapitole se věnují dalším specifickým podílům jakožto předmětu zajištění v rámci zajišťovacího převodu, zejména analyzují práva a povinnosti, jež jsou součástí jednotlivých druhů podílů, včetně úvah o tom, zda má dočasná povaha převodu vliv na výkon těchto práv a povinností. Pozornost je věnována možnosti omezení převoditelnosti a s tím souvisejících vlivů na dočasný převod včetně převodu zpětného, zabývám se rovněž problematikou kmenových listů a specifickým zajišťovacím převodem obchodního závodu, jehož součástí je podíl ve společnosti s ručením omezeným. V této kapitole analyzují také vliv sjednání zajišťovacího převodu vlastnického práva k podílu ve vztahu k obchodnímu rejstříku a Evidenci skutečných majitelů.

Poslední dvě kapitoly se věnují správě dočasně převedeného podílu. Nejprve je uvedena povinnost prosté správy, přičemž analyzují její smysl a účel, včetně práv a povinností, jež tvoří její obsah s důrazem na analýzu povinnosti péče řádného hospodáře. Poslední kapitola je věnována překročení limitů prosté správy. Analyzují způsoby, jakými lze posuzovat neoprávněné zcizení (nabytí od neoprávněného, převod vlastnického práva se závadou) s diferenciací pro jednotlivé formy podílu (vtělení nebo nevtělení do kmenového listu) a varianty zajišťovacího převodu vlastnického práva. Pozornost je věnována též neoprávněnému zatížení podílu a porušení péče řádného hospodáře včetně jejich následků. Analyzují zde též způsoby, jimiž lze těmto nežádoucím následkům předcházet a jakou roli hrají orgány společnosti a rejstříkový soud.

Další výzkum v této oblasti by se mohl věnovat analýze zajišťovacího převodu vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným, jenž je součástí svěřenského fondu, a to zejména s důrazem na vzájemné vztahy jednotlivých subjektů svěřenského fondu, včetně mezioborového přesahu do finančního práva.

1 Zajišťovací převod práva

1.1 Povaha zajišťovacího převodu

Zajišťovací převod práva je institut, který umožňuje zajistit dluh dočasným převedením práva věřiteli.² Smyslem a účelem této právní úpravy je poskytnout věřiteli instrument, jenž mu umožní získat větší míru jistoty a snadnější způsob uspokojení, než jaké mohou poskytnout jiné způsoby zajištění.³

Zákon neurčuje, jaké právo může být předmětem zajištění, výslovně uvádí jen zvláštní úpravu při zajišťovacím převodu práva vlastnického.⁴ Ačkoliv je tedy možné zajistit dluh i jinými právy, lze předpokládat, že dočasný převod vlastnického práva k věci bude v ekonomické realitě uplatňován nejčastěji.⁵ Zajišťovací převod práva lze také označit za zajištění propadné, neboť následkem nesplnění zajištěného dluhu je, že se dočasný vlastník (věřitel) stává vlastníkem nepodmíněným a na rozdíl od práva zástavního není nutné určit cenu věci,⁶ přičemž odpadá povinnost uhradit dlužníkovi hyperochu.⁷ Zajištění převedením vlastnického práva má s ohledem na širokou definici zákonného vymezení pojmu věci⁸ nepochybně věcněprávní povahu.⁹

Zajišťovacím převodem práva může být zajištěn dluh peněžitý i nepeněžitý.¹⁰ Při zajištění nepeněžitého dluhu není ocenění nepeněžitého dluhu podmínkou pro platnost smlouvy o zajišťovacím převodu práva,¹¹ nicméně zákon v tomto případě rezignoval na určení práv zajištěného vůči zajišťujícím. Takovou absenci právní úpravy lze považovat za otevřenou teleologickou (nepravou) mezeru v zákoně, neboť pozitivní zákonné ustanovení chybí, nicméně tento nedostatek nevylučuje technickou aplikovatelnost jiného ustanovení.¹² Nástrojem zacelujícím

² § 2040 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů: „Smlouvou o zajišťovacím převodu práva zajišťuje dlužník nebo třetí osoba dluh tím, že věřiteli dočasně převede své právo.“

³ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Sněmovní tisk 362/0 část č. 1/2 V. n. z. občanský zákoník.

⁴ § 2042 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ Ke shodnému závěru dospěl také RICHTER, Tomáš. In HULMÁK, Milan (ed) a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1273 (§ 2040 OZ).

⁶ LIŠKUTÍN, David. *Zajišťovací převod práva* [online]. Achourpartners.com, leden 2015 [cit. 19. 3. 2019]. Dostupné na <<http://www.achourpartners.com/upload/publikace/58b79e15158ea.pdf>>.

⁷ Srov. Zástavní právo § 1370 *in fine* zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁸ § 489 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů: „Věc v právním smyslu je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.“

⁹ Shodně SVITÁK, Stanislav. In PETROV, Jan (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 2063 (§ 2040 OZ), dále RICHTER, Tomáš. In HULMÁK, Milan (ed) a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1271 (§ 2040-2044). Srov. KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. s. 351-352.

¹⁰ ELIÁŠ, Karel. Zajišťovací převod práva v osnově občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, roč. 2011, č. 1-2, s. 72.

¹¹ SVITÁK, Stanislav. In PETROV, Jan (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 2063 (§ 2040 OZ).

¹² MELZER, Filip. *Metodologie nalézáni práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 227-230.

mezeru v zákoně je analogie.¹³ S ohledem na výše uvedenou věcněprávní povahu zajišťovacího převodu práva lze analogicky použít ustanovení¹⁴ o právu zástavním,¹⁵ jež má rovněž charakter zajišťovacího institutu (tedy totožný teleologický základ jako podmínku pro aplikaci analogie legis¹⁶).

Podstatným znakem zajišťovacího převodu práva je jeho dočasnost, jež představuje hlavní odlišující kritérium od převodu běžného.

Zákon výslovně¹⁷ konstruuje vyvratitelnou právní domněnku¹⁸ rozvazovací podmínky. Podmínka je rozvazovací, závisí-li na jejím splnění, zda právní následky již nastalé pominou.¹⁹ Splněním zajištěného dluhu tak automaticky *ex lege* zanikají následky právního jednání, kterým byl zajišťovací převod práva založen, nesplněním zajištěného dluhu se však stane převod práva nepodmíněným.

Stranám je v duchu zásady autonomie vůle²⁰ umožněno sjednat si zajišťovací převod práva i jinak než jako převod podmíněný resolutivní podmínkou,²¹ a to formou převodu fiduciárního. Fiduciární převod poskytuje věřiteli výrazně větší jistotu v uspokojení svého dluhu tím, že tento nabyde jistotu do svého vlastnictví a je zavázán dlužníkovi po splnění jeho dluhu vlastnické právo převést zpět.²²

1.2 Vznik zajišťovacího převodu vlastnického práva

Zajišťovací převod vlastnického práva k jednotlivě určené věci nezapisované do veřejného seznamu vzniká samotnou smlouvou k okamžiku její účinnosti.²³ Smluvní ujednání působí jen *inter partes*, proto převodce nemůže mít žádné práva a povinnosti vůči společnosti nebo ostatním společníkům, nejsou-li tito taktéž stranou smlouvy.²⁴ Zákon o obchodních korporacích jakožto *lex specialis* k občanskému zákoníku stanoví pro převod podílu ve společnosti s ručením omezeným

¹³ MELZER, Filip. *Metodologie nalézáni práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 230.

¹⁴ § 1368 odst. (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ RICHTER, Tomáš. In HULMÁK, Milan (ed) a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1272 (§ 2040 OZ).

¹⁶ MELZER, Filip. *Metodologie nalézáni práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 245.

¹⁷ § 2040 odst. (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Sněmovní tisk 362/0 část č. 1/2 VI. n. z. občanský zákoník ji definuje takto: „*Výrazem „má se za to, že“ se označuje vyvratitelná právní domněnka, přípouštějící důkaz opaku.*“

¹⁹ § 548 odst. (2) věta druhá zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ § 1 odst. (2) tamtéž.

²¹ Nelze již proto použít rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. října 2008, sp. zn. 31 Odo 495/2006, který dovedl nemožnost sjednání zajišťovacího převodu práva jinak než jako převod s odkládací podmínkou.

²² Blíže k podstatě a historickému vývoji tohoto římskoprávního institutu viz KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 203-204.

²³ § 2040 odst. (1) + § 1099 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2011, sp. zn. 29 Cdo 17/2010.

zvláštní podmínky, a to požadavky na formu převodní smlouvy (viz kapitola 2.2) i na samotnou převoditelnost podílu (viz kapitola 3.3).

Pro účinek převodu vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným není zapotřebí zápisu do obchodního rejstříku.²⁵ Zápis do obchodního rejstříku je konstitutivní pouze tehdy, stanoví-li to zákon výslovně,²⁶ tedy v případech vzniku,²⁷ přeměny²⁸ a zániku²⁹ společnosti, zvyšuje-li společnost svůj základní kapitál z vlastních zdrojů³⁰ nebo za vymezených podmínek dochází ke snížení základního kapitálu,³¹ dále v případě vzniku a zániku zástavního práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným.³² Ačkoliv jsou údaje o každém společníkovi dané společnosti s ručením omezeným doplňujícími skutečnostmi zapisovanými do obchodního rejstříku,³³ nestanoví zákon, že účinky převodu nastávají až provedením zápisu rejstříkovým soudem. Zápis společníků do obchodního rejstříku je tedy pouze deklaratorní a je možné i za účinnosti zákona o obchodních korporacích nadále použít judikaturu Nejvyššího soudu, jenž ve svém usnesení výslovně uvedl, že „zápis společníka společnosti s ručením omezeným do obchodního rejstříku je deklaratorní a nemá tudíž právní účinky vzniku, změny nebo zániku zapisované skutečnosti. Ke změně v osobách společníků dochází okamžikem, kdy je platně a účinně uzavřena smlouva o převodu obchodního podílu a zápis v obchodním rejstříku pouze autoritativně stvrzuje již existující právní stav.“³⁴

Vůči společnosti je však změna společníka, jež je založena smlouvou o zajišťovacím převodu vlastnického práva k podílu, účinná až okamžikem doručení účinné smlouvy o převodu podílu s úředně ověřenými podpisy stran.³⁵ Zákon tedy nevyžaduje, na rozdíl od německé právní úpravy, zápis do seznamu společníků.³⁶

²⁵ Srov. např. s nemovitými věcmi zapisovanými do veřejného seznamu - § 1105 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶ Problematika určení, zda je povaha zápisu do obchodního rejstříku v daném případě konstitutivní, nebo deklaratorní, je rovněž řešena v německé odborné literatuře, srov. zejména SCHMIDT, Karsten. *Handelsrecht. Unternehmensrecht I*. 6. Auflage. Köln: Carl Heymanns Verlag, 2014, s. 471-474.

²⁷ § 126 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸ § 59 odst. (1) zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů.

²⁹ § 185 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁰ § 216 odst. (2) *in fine* zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

³¹ § 239 odst. (1) a (2) *tamtéž*.

³² § 1322 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³³ § 48 odst. (1) písm. j) zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2009, sp. zn. 29 Cdo 4282/2008.

³⁵ § 209 odst. (2) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

³⁶ EBBING, Frank. In MICHALSKI, Lutz, HEIDINGER, Andreas, LEIBL, Stefan, SCHMIDT, Jessica (ed). *GmbHG - Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung. Band I. §§ 1-34 GmbHG*. 3. neubearbeitete Auflage. München: C. H. Beck, 2017, s. 1304 (§ 15 GmbHG).

2 Smlouva o zajišťovacím převodu vlastnického práva

2.1 Strany smlouvy

2.1.1 Poskytovatel jistoty

Poskytovatelem jistoty může být kdokoliv. Právní úprava od roku 2014 již nestanoví omezení, že poskytnout zajištění převedením svého práva může jen dlužník primárního dluhu.³⁷

Zákon o obchodních korporacích obsahuje zvláštní úpravu v rámci pravidel o střetu zájmů v případě uzavření smlouvy o zajišťovacím převodu práva, kdy společnost zajišťuje dluh společníka.³⁸ Společník je *ex lege* povinen bez zbytečného odkladu informovat orgán, jehož je členem a kontrolní orgán, byl-li zřízen, jinak nejvyšší orgán, o úmyslu uzavřít smlouvu a o podmínkách, za jakých má být smlouva uzavřena. Oprávněný orgán je nadán pravomocí zakázat uzavření této smlouvy, není-li tato v zájmu obchodní korporace. Lze dovodit, že i rozhodování členů orgánu o zákazu nebo povolení kontraktace v popsaném případě podléhá povinnosti péče řádného hospodáře,³⁹ a v případě jejího porušení a kauzálního vzniku škody na straně obchodní korporace by nastoupila zákonem předvídaná odpovědnost členů tohoto orgánu, ovšem s výjimkou orgánu nejvyššího, jehož členové povinnost jednání s péčí řádného hospodáře stanovenou nemají.⁴⁰ Za účel normy, která ukládá informační povinnost a umožňuje orgánu zakázat právní jednání vedoucí k uzavření pro společnost nevýhodného kontraktu, považují ochranu zájmů společnosti. Proto souhlasím s publikovaným názorem, že tento zákaz zavazuje jen společnost a není možné jej vztahovat na jednání společníka.⁴¹

Nabízí se otázka, jaké následky nastoupí v případě porušení výše uvedeného zákazu uzavřít smlouvu. Někteří autoři považují rozhodnutí příslušného orgánu za omezení jednatelského oprávnění, a tedy jeho účinky vůči třetím osobám vůbec nenastávají.⁴² Bohumil Havel svůj názor staví na argumentu, že zákon o obchodních korporacích pouze umožňuje orgánu vnitřně omezit jednatelské oprávnění, tedy že se v důsledku nejedná o zákonné omezení a ochranná norma

³⁷ Na rozdíl od § 553 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona 428/2011 Sb. účinného ke dni 1. 1. 2013 je vymezení okruhu poskytovatelů jistoty § 2040 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů výslovně rozšířen o kategorii třetích osob. Není tedy možné dále použít rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. ledna 2001, sp. zn. 21 Cdo 2535/1999, který judikoval, že není přípustné, aby poskytovatelem zajištění prostřednictvím zajišťovacího převodu práva byla osoba odlišná od dlužníka.

³⁸ § 55 a § 56 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹ § 51-53 tamtéž.

⁴⁰ Shodně ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 170 (§ 56 ZOK).

⁴¹ DĚDIČ, Jan. Úprava konfliktů zájmů v zákoně o obchodních korporacích ve vazbě na nový občanský zákoník. *Právní rozhledy*, 2004, roč. 2004, č. 15-16, s. 524-532.

⁴² § 47 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

občanského zákoníku⁴³ se jakožto *lex generalis* nepoužije.⁴⁴ K obdobnému východisku dospívá i Vladimír Čížek, byť se na rozdíl od Bohumila Havla nevypořádal s právní úpravou občanského zákoníku.⁴⁵

Další publikované názory z různých důvodů výše uvedený postup vylučují. Ivana Štenglová v prvním vydání komentáře k zákonu o obchodních korporacích⁴⁶ považuje uzavření smlouvy o zajišťovacím převodu práva přes zákaz příslušného orgánu za jednání, k němuž nedal příslušný orgán souhlas,⁴⁷ a tedy za případnou újmu způsobenou společností odpovídají členové kontrolního orgánu, kteří jednali v rozporu s požadavkem péče řádného hospodáře. Domnívám se však, že tato argumentace není přiléhavá, neboť zákon nepodmiňuje uzavření smlouvy o zajišťovacím převodu práva, kdy společnost zajišťuje dluh společníka, souhlasem příslušného orgánu, ale pouze jej vylučuje v případě výslovného zákazu tímto orgánem vysloveným. Pokud příslušný orgán mlčí, ale uzavření kontraktu svým rozhodnutím nezakáže, pak není třeba dále vyčkávat jeho souhlasu a právní jednání je platné.⁴⁸ Druhé vydání sice přehledně uvádí argumenty vedoucí k různým východiskům, společné stanovisko však autoři komentáře nenabízí.⁴⁹

Petr Čech s Petrem Šukem dospěli k opačnému závěru než Bohumil Havel. Připouští sice, že zákaz uzavření smlouvy je vnitřním *ad hoc* omezením oprávnění orgánu ke konkrétnímu právnímu jednání, nicméně právní úprava střetu zájmů v občanském zákoníku⁵⁰ je v tomto případě *lex specialis*,⁵¹ a řešením je tedy relativní neplatnost, která se může dovolat společnost, neboť právě na její ochranu je tato právní úprava konstruována.⁵² Jan Dědič dospívá k témuž závěru a domnívá se, že zákaz konkurenčního jednání je dán zákonem, a tedy se na něj ustanovení zákona o obchodních korporacích, jež stanoví následky porušení zákazu ujednaného společenskou smlouvou nebo založeného pouhým rozhodnutím orgánu společnosti, nevztahuje.⁵³ Zároveň

⁴³ § 437 odst. (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴ HAVEL, Bohumil. Konflikt zájmů při správě obchodních korporací (vztah § 437 odst. 2 ObčZ a § 54 a násl. ZOK). *Právní rozhledy*, 2015, roč. 2015, č. 8, s. 272.

⁴⁵ ČÍŽEK, Vladimír. Zajištění dluhů spřízněných osob v zákoně o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*, 2013, roč. 2013, č. 11-12, s. 318.

⁴⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 147 (§ 56 ZOK) a s. 130 (§ 49 ZOK).

⁴⁷ § 49 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁸ Ke shodnému závěru dospívá i DĚDIČ, Jan. Úprava konfliktů zájmů v zákoně o obchodních korporacích ve vazbě na nový občanský zákoník. *Právní rozhledy*, 2004, roč. 2004, č. 15-16, s. 524-532 a ČÍŽEK, Vladimír. Zajištění dluhů spřízněných osob v zákoně o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*, 2013, roč. 2013, č. 11-12, s. 318.

⁴⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 171 (§ 56 ZOK).

⁵⁰ § 437 odst. (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁵¹ ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 63-64.

⁵² MELZER, Filip. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr (ed) a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014, s. 55 (§ 437 OZ).

⁵³ DĚDIČ, Jan. Úprava konfliktů zájmů v zákoně o obchodních korporacích ve vazbě na nový občanský zákoník. *Právní rozhledy*, 2004, roč. 2004, č. 15-16, s. 524-532.

dodává, že užití právní úpravy neúčinnosti omezení jednatelského oprávnění vůči třetím osobám dle zákona o obchodních korporacích by chránilo i nepoctivé osoby, což by způsobilo přímý rozpor s vůdčí zásadou občanského práva *nemo auditur propriam turpitudinem allegans*.⁵⁴ Obdobný názor zastává i Jan Lasák, jenž připomíná, že nepříznivé důsledky porušení zákazu nemohou dopadat na třetí osoby, jež o zákazu nevěděly, ani o něm vědět nemusely a zdůrazňuje také „neviditelnost“ takového zákazu pro třetí osoby a z ní vyvěrající nepřiměřenost dopadu negativních důsledků ve vztahu k nim.⁵⁵ Princip ochrany dobré víry v tomto případě způsobí, že byla-li třetí osoba v dobré víře a uzavřela-li se zástupcem společnosti zakázanou smlouvou, je střet zájmů na straně jednatele vůči společnosti irelevantní.⁵⁶

Oprávnění společnosti domáhat se relativní neplatnosti uzavřené smlouvy dopadá i na případy, kdy zástupce společnosti poruší svou informační povinnost. Nejvyšší soud k tomu uvádí, že „poruší-li člen statutárního orgánu povinnost informovat o (možném) střetu zájmů podle § 54 odst. 1 a 2 z. o. k., brání existující rozpor zájmů tohoto člena statutárního orgánu se zájmy obchodní korporace tomu, aby za obchodní korporaci právně jednal (na jednání takového člena statutárního orgánu dopadá § 437 o. z. se všemi důsledky z toho plynoucími).“⁶⁷

2.1.2 Příjemce jistoty

Gramatickým výkladem⁵⁸ je možné dovodit, že příjemcem jistoty v podobě zajišťovacího převodu práva může být jedině sám věřitel.⁵⁹

Domnívám se však, že je zapotřebí výkladu extenzivního, který rozšíří množinu příjemců i o osoby od věřitele odlišné. Při sledování účelu zajišťovacího převodu práva, kterým je poskytnutí lepší jistoty věřiteli v zájmu uspokojení jeho pohledávky, by bylo dle mého názoru proti smyslu této právní úpravy, kdybychom restriktivně zúžili okruh osob oprávněných přijmout jistotu ve prospěch věřitele.

Aby můj výše uvedený názor obstál, je zároveň nutné se vypořádat s pravidlem *lex specialis derogat legi generali*.⁶⁰ Lze totiž namítnout, že úprava umožňující dát jistotu ve prospěch věřitele jiné

⁵⁴ § 6 odst. (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů – „Nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu.“

⁵⁵ LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. I. Díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 478 (§ 56 ZOK).

⁵⁶ MELZER, Filip. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr (ed) a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014, s. 54 (§ 437 OZ).

⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. prosince 2015, sp. zn. 29 Cdo 4384/2015.

⁵⁸ § 2040 odst. (1) občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů: „dlužník nebo třetí osoba zajišťuje dluh tím, že věřiteli dočasně převede své právo.“

⁵⁹ Tento závěr zastává DOHNAL, Jakub. In DOHNAL, Jakub, GALVAS, Miroslav, OLIVA, Jakub. *Obchodní smlouvy*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 161.

⁶⁰ K použitelnosti tohoto pravidla v českém právním řádu viz MELZER, Filip. *Metodologie nalézáni práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 36-37.

osobě,⁶¹ je obecná ve vztahu k zvláštní právní úpravě regulující zajišťovací převod práva,⁶² jejíž gramatický výklad osobu příjemce jistoty zužuje. V rámci takového výkladu by však muselo být obdobné pravidlo aplikováno i na další zajišťovací instituty,⁶³ čímž by došlo k potlačení obecného principu, aniž by tím zákonodárce sledoval dosažení jiného rozumného účelu.⁶⁴

Je tedy s ohledem na výše popsané argumenty zřejmé, že příjemcem jistoty v rámci zajišťovacího převodu práva může být i osoba odlišná od věřitele, která jistotu přijímá ve věřitelův prospěch.⁶⁵

2.2 Formální náležitosti smlouvy

Zákon obecně nestanoví pro smlouvu o zajišťovacím převodu práva zvláštní formu.⁶⁶ Speciální právní úprava však může v závislosti na povaze věci, která je předmětem zajištění, stanovit specifické požadavky na formu smlouvy o jejím převodu, které se pak vztahují i na dočasný převod v rámci zajištění.

2.2.1 Podíl nevtělený do kmenového listu

Pro smlouvu o převodu podílu ve společnosti s ručením omezeným zákon vyžaduje písemnou formu a zároveň musí být opatřena úředně ověřenými podpisy.⁶⁷ Tyto požadavky se nepochybně vztahují i na smlouvu o zajišťovacím převodu práva, jehož předmětem je podíl ve společnosti s ručením omezeným.⁶⁸ Skutečnost, že se jedná o *a priori* dočasný převod, není pro náležitosti formy podstatná, neboť i v tomto případě je zapotřebí trvat na zvýšené právní jistotě příjemce (nabyvatele) i třetích osob.⁶⁹

Následkem nedodržení formálních požadavků je absolutní neplatnost právního jednání, ke které soud přihlédne i bez návrhu.⁷⁰ Domnívám se však, že zákonodárce tímto nechtěl vyjádřit

⁶¹ § 2010 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁶² § 2040 odst. (1) tamtéž.

⁶³ Viz formulace právní úpravy ručení - § 2018 odst. (1), finanční záruky - § 2029 odst. (1) a zástavního práva § 1309 odst. (1) tamtéž.

⁶⁴ Např. Tomáš Richter v tomto případě hovoří o „zcela iracionálním legislativním řešení“, viz RICHTER, Tomáš. In HULMÁK, Milan (ed) a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1272 (§ 2040 OZ) ve spojení se s. 1257 (§ 2018 OZ).

⁶⁵ Shodně též SVITÁK, Stanislav. In PETROV, Jan (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 2063 (§ 2040 OZ), také KINDL, Tomáš. In ŠVESTKA, Jirí (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 573 (§ 2040 OZ).

⁶⁶ Do roku 2014 byla zákonem stanovena obecně písemná, viz § 553 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona 428/2011 Sb. účinného ke dni 1. 1. 2013.

⁶⁷ § 6 odst. (1) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁸ Tento závěr lze opřít též o Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. ledna 2016 k některým otázkám zápisů obchodních korporací do obchodního rejstříku, sp. zn. Cjpn 204/2015.

⁶⁹ Účel požadavku na náležitosti formy o převodu obchodního podílu, jenž spočívá v zájmu ochrany dobré víry osob je vyjádřen mj. v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. května 2007, sp. zn. 29 Odo 894/2006.

⁷⁰ § 6 odst. (1) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

stanovisko, že nedodržetím požadavků formy je dané právní jednání v zjevném rozporu s dobrými mravy nebo zjevně narušuje veřejný pořádek.⁷¹ Je však možné ještě před vyslovením neplatnosti vady formy konvalidovat,⁷² což bude mít za následek platnost smlouvy s účinky *ex tunc*.⁷³ Toto řešení má nespornou výhodu oproti opakování právního jednání, jehož účinky nastupují *ex nunc*.

2.2.2 Podíl vtělený do kmenového listu

Vlastnické právo k podílu, jenž je vtělen do kmenového listu, se převádí rubopisem a smlouvou k okamžiku jeho předání.⁷⁴

Zvláštní požadavky na formu převodní smlouvy nejsou zákonem stanoveny, je tedy možné uzavřít ji písemně, ale rovněž ústně nebo konkludentně. Rovněž Nejvyšší soud ve své judikatuře potvrdil, že závazek převést vlastnické právo k cennému papíru na řad (tedy i podílu vtěleného do kmenového listu) nemusí mít písemnou formu.⁷⁵ Obecná úprava zákona o obchodních korporacích pojí okamžik účinnosti smlouvy o převodu podílu vůči společnosti s ručením omezeným až s okamžikem doručení smlouvy o převodu podílu opatřené úředně ověřenými podpisy, avšak speciální úprava podílu vtěleného do kmenového listu vyžaduje jen oznámení změny v osobě společníka a předložení kmenového listu společnosti,⁷⁶ což lze dle mého názoru považovat za dostačující, a to s ohledem na skutečnost, že indosament je součástí listiny, jež kmenový list nese.⁷⁷ Skutečnost, že absentuje povinnost písemné formy při převodu kmenového listu, je dle mého názoru zásadní prvek, jenž výrazně napomáhá naplnění účelu zavedení právní úpravy vtělení podílu do kmenového listu, a to právě snahu o zjednodušení převoditelnosti podílu ve společnosti s ručením omezeným.⁷⁸

Občanský zákoník výslovně neupravuje náležitosti rubopisu, přičemž jen odkazuje na zákon směnečný a šekový.⁷⁹ Dle jeho úpravy musí být rubopis bezpodmínečný, obsahuje-li podmínku, platí tato za nenapsanou. Je stanoven rovněž zákaz částečného rubopisu, což v důsledku umožňuje převod všech práv a povinností spojených s podílem vtěleným do kmenového listu, není tedy možné převést jen vybrané práva a povinnosti.

⁷¹ Srov. HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 20-21 (§ 6 ZOK).

⁷² § 582 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁷³ MELZER, Filip. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr (ed) a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014, s. 747-748 (§ 582 OZ).

⁷⁴ § 1103 odst. (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 346/2004.

⁷⁶ § 209 odst. (2) + § 210 odst. (2) zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁷ Shodný názor zastává rovněž POKORNÁ, Jarmila. In KOTÁSEK, Josef. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 97.

⁷⁸ HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekonstrukce. *Obchodněprávní revue*, 2011, roč. 2011, č. 351, s. 351.

⁷⁹ § 12-16 zákona č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

Obecná právní úprava umožňuje převod cenných papírů na řad prostřednictvím blankoindosamentu, neboť pro platný převod postačí podpis indosanta (převodce), přičemž označení indosatáře (nabyvatele) není podmínkou převodu. Zákon o obchodních korporacích jakožto *lex specialis* reguluje speciální úpravu, jež stanoví povinnost jednoznačně identifikovat též osobu indosatáře.⁸⁰ V duchu kolizního pravidla *lex specialis derogat legi generali* se úprava blankoindosamentu na podíl vtělený do kmenového listu neaplikuje.⁸¹ Povinnost úředního ověření podpisů na indosamentu není zákonem stanovena, a to dle mého názoru plně v souladu s již zmiňovaným účelem zavedení možnosti vtělení podílu do kmenového listu. Rovněž zákon nestanoví povinnost opatřit indosament datem převodu. V případě nabytí vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným, jenž je představován kmenovým listem a je převáděn rubopisem, se jedná o nabytí odvozené (derivativní).⁸²

⁸⁰ § 210 odst. (1) zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

⁸¹ Shodný postoj k možnosti uplatnění blankoindosamentu zastávají ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 251. Srov. názor, publikovaný Alexanderem Bělohávkem, jenž použití blankoindosamentu připouští. S tímto názorem se však neztotožňují, neboť jej považují za závěr *contra legem*. Srov. BĚLOHLÁVEK, Alexander. In BĚLOHLÁVEK, Alexander (ed) a kol. *Komentář ke zákonu o obchodních korporacích*. Svazek I. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 967 (§ 210 ZOK).

⁸² THÖNDEL, Alexandr. In ŠVESTKA, Jiří (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 276 (§ 1103 OZ).

3 Podíl ve společnosti s ručením omezeným jako předmět zajišťovacího převodu vlastnického práva

3.1 Vývoj právní úpravy

Za účinnosti občanského zákoníku z roku 1964 nebyl podíl ve společnosti s ručením omezeným považován za věc, nýbrž za jinou majetkovou hodnotu.⁸³ Ačkoliv tedy mohl obchodní podíl sloužit jako předmět právního vztahu, nevztahovala se na něj právní pravidla regulující věci.

Občanský zákoník 1964 reguloval zajišťovací převod práva pouze v jediném paragrafu,⁸⁴ a to bez bližších podrobností. Podmínky sjednání zajišťovacího převodu stanovil až v roce 2008 Nejvyšší soud,⁸⁵ jenž o rok později ve svém rozhodnutí výslovně konstatoval, že smlouva o zajišťovacím převodu práva, jehož předmětem je obchodní podíl, může být uzavřena jen jako převod s resolutivní podmínkou a stanovil její *essentialia negotii*.⁸⁶ Závěry Nejvyššího soudu následně byly podrobeny kritice, a to zejména z důvodu retroaktivních účinků, které by zneplatnily i předcházející smlouvy, jež nesplňují Nejvyšším soudem stanovené podmínky a také pro celkovou nekoncepčnost přijatých závěrů bez opory relevantních akademických zdrojů.⁸⁷

Právní úprava zajišťovacího převodu práva je od roku 2014, tedy od účinnosti nového občanského zákoníku, mnohem podrobnější, a mnohé závěry z výše uvedené judikatury již není možné použít.⁸⁸ Jak bylo uvedeno výše, v současné době je předmětem zajišťovacího převodu právo k věci. Podíl ve společnosti s ručením omezeným je dle občanského zákoníku 2012 věcí movitou nehmotnou,⁸⁹ tedy zcela nepochybně může být právo k němu poskytnuto jako jistota.⁹⁰

3.2 Práva a povinnosti příjemce přecházející s podílem

Smlouvou o zajišťovacím převodu práva, jehož předmětem je vlastnické právo k podílu ve společnosti s ručením omezeným, se nabyvatel stává, byť dočasně, společníkem korporace se všemi

⁸³ § 118 odst. (1) zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona 428/2011 Sb. účinného ke dni 1. 1. 2013.

⁸⁴ § 553 tamtéž.

⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. října 2008, sp. zn. 31 Odo 495/2006.

⁸⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 2009, sp. zn. 29 Cdo 2845/2007.

⁸⁷ Viz např. ALEXANDER, Juraj. Trampoty zajišťovacího převodu a vynález vzducholoď. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 2010, č. 1, s. 29.

⁸⁸ Např. zákaz fiduciárního převodu práva, blíže viz kapitolu 1.

⁸⁹ § 489, § 496 odst. (2), § 498 odst. (1) a odst. (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁰ Tomáš Richter dokonce považuje podíl ve společnosti za „věc, která je jako jistota tradičně v úvěrových vztazích využívána“, viz RICHTER, Tomáš. In HULMAK, Milan (ed) a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s 1272 (§ 2040 OZ).

z toho vyplývajícími právy a povinnostmi. Obdobné pojetí je konzistentně zastáváno rovněž německou právní doktrínou.⁹¹

Důležitým faktorem, jenž práva a povinnosti společníka určuje, je druh podílu, který byl jako jistota převeden. Údaj o druhu podílu včetně popisu práv a povinností, jež jsou s ním spojeny, je jednou ze skutečností zapisovaných do obchodního rejstříku,⁹² ovšem s výjimkou případů, kdy společenská smlouva různé druhy podílů nepřipouští.⁹³ Na rozdíl od přecházející právní úpravy, jež byla účinná do 31. prosince 2013,⁹⁴ je zákonem o obchodních korporacích výslovně umožněno společníkovi, aby vlastnil více podílů, a to i podíly odlišného druhu, ovšem za podmínky, že je společenská smlouva připustí.⁹⁵ V opačném případě, tedy není-li existence více druhů podílů společenskou smlouvou umožněna, jsou všechny podíly společníků pouze podíly základními.

3.2.1 Základní podíl

Podíl, s nímž nejsou spojena žádná zvláštní práva a povinnosti, je podíl základní.⁹⁶ Společníkovi vlastnícímu takový podíl náleží jen ta práva a povinnosti, jež vyplývají ze zákona, má tak právo na podíl na zisku, právo na vypořádací podíl a likvidační zůstatek (práva majetková), a dále právo na informace, právo na účast a hlasování na valné hromadě jakožto nejvyšším orgánu společnosti s ručením omezeným (práva nemajetková). Rovněž je vázán povinností loajality vůči společnosti, musí doplatit základní kapitál, a případně mu vzniká příplatková povinnost. Strany smlouvy o zajišťovacím převodu práva si nemohou mezi sebou ujednat, že některé práva a povinnosti na příjemce jistoty nepřechází, neboť obligace je závazná toliko *inter partes*.

V případě majetkových práv a povinností v souladu se zásadou autonomie vůle⁹⁷ si však mohou smluvní strany ujednat postoupení pohledávky⁹⁸ nebo převzetí dluhu.⁹⁹ Pro věřitele bude zpravidla žádoucí využít práva na podíl na zisku obchodní korporace, nicméně lze si představit i okolnosti, za kterých bude výhodnější, když věřitel postoupí na dlužníka svou pohledávku na vyplacení podílu na zisku a tento bude moci peníze dále investovat a eventuálně je tak rozmnožit.

⁹¹ GÖRNER, André. In ROWEDDER, Heinz, SCHMIDT-LEITHOFF, Christian (ed). *GmbHG – Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung. Kommentar*. 6. Auflage. München: Verlag Franz Vahlen, 2017, s. 450 (§ 15 GmbHG). Nebo WINTER, Martin, LÖBBE, Marc. In ULMER, Peter, HABERSACK, Mathias, WINTER Martin. *GmbHG – Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung. Großkommentar. Band I. Einleitung §§ 1-28*. Tübingen, Mohr Siebeck Verlag, 2005, s. 1134-1135 (§ 15 GmbHG).

⁹² § 48 odst. (1) písm. j) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů. Srov. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. října 2014, sp. zn. 7 Cmo 171/2014.

⁹³ Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. ledna 2016 k některým otázkám zápisů obchodních korporací do obchodního rejstříku, sp. zn. Cpjn 204/2015.

⁹⁴ § 114 odst. (2) zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění zákona č. 179/2013 Sb. účinném ke dni 1. 7. 2013.

⁹⁵ § 135 odst. (1) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ § 1 odst. (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁸ § 1879-1887 tamtéž.

⁹⁹ § 1888-1891 tamtéž.

Bezesporu je pro věřitele také výhodné, aby dlužník (poskytovatel jistoty) převzal věřitelův dluh na zaplacení povinného příplatku, neboť tento má sloužit jako navýšení vlastního kapitálu společnosti, ve které je účast nabyvatele jistoty *a priori* dočasná. Je zároveň možné do jisté míry ponechat na dlužníkovi i výkon nemajetkových práv. Ten se může s věřitelem dohodnout, že bude např. právo účasti a hlasování na valné hromadě (nebo jiném orgánu) vykonávat jako zástupce věřitele na základě plné moci. Věřitel by byl zajištěn majetkovou stránkou podílu a měl by kdykoliv možnost smluvní zastoupení zrušit. Rovněž německá doktrína připouští možnost převodu jednotlivých majetkových práv, případně též majetková práva jako celek, jež náleží k podílu, z věřitele na dlužníka. Pro případy nemajetkových práv je i v Německu přípustné, aby si strany smlouvy o zajišťovacím převodu sjednaly vlastní pravidla pro jejich výkon, ačkoliv stejně jako v českém právu je nutno brát v potaz účinky smlouvy pouze *inter partes*.¹⁰⁰ Německá odborná literatura také dovozuje (analogicky dle úpravy německého zákona o akciových společnostech - Aktiengesetz) v důležitých případech možnost zplnomocnění dlužníka, jenž dočasně není společníkem, k výkonu zejména hlasovacího práva svým vlastním jménem, avšak k tomuto je nutno získat souhlas ostatních společníků.¹⁰¹

Pro případ nemajetkových práv věřitele jako nového dočasného společníka se nabízí otázka, zda je jejich výkon zvláště omezen dočasným charakterem jejich nabytí v rámci zajišťovacího převodu práva. Převod vlastnického práva je vůči společnosti účinný až doručením smlouvy o převodu podílu v náležité formě.¹⁰² Tímto okamžikem vstupuje věřitel do postavení společníka a může na valné hromadě vykonávat všechna práva, tedy po québeckém vzoru rovněž hlasovací práva,¹⁰³ včetně hlasování o změně společenské smlouvy, kterým se zasahuje do práv nebo povinností pouze dočasného společníka-věřitele.¹⁰⁴ Michael Zvára publikoval ve své disertační práci názor, že takovým jednáním by věřitel mohl i zcela znehodnotit postavení dlužníka jako budoucího společníka v případě splnění dluhu, a výkon tohoto práva bez dlužníkovy souhlasu je v rozporu s principem poctivosti a dobrých mravů.¹⁰⁵ Tento závěr nepřijímám bez výhrad.

¹⁰⁰ SEIBT, Christoph. In BITTER, Georg (ed). *Scholz Kommentar zum GmbH-Gesetz. I. Band. §§ 1-34*. 12. neubearbeitete und erweiterte Auflage. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2018, s. 1096-1097 (§ 15 GmbHG).

¹⁰¹ Tzv. Legitimationsession. Viz EBBING, Frank. In MICHALSKI, Lutz, HEIDINGER, Andreas, LEIBL, Stefan, SCHMIDT, Jessica (ed). *GmbHG - Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung. Band I. §§ 1-34 GmbHG*. 3. neubearbeitete Auflage. München: C. H. Beck, 2017, s. 1305 (§ 15 GmbHG).

¹⁰² § 209 odst. (2) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰³ Québecký občanský zákoník, jímž je inspirován rovněž český občanský zákoník č. 89/2012 Sb., výslovně stanoví v rámci běžné správy mimo jiné, že „he (administrator – pozn. autora) collects the claims under his administration and gives valid acquittance for them; he exercises the rights pertaining to the securities administered by him, such as voting, conversion or redemption rights“ – čl. 1302 Québeckého Občanského zákoníku (Code civil du Québec – CCQ) z roku 1991, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁴ § 171 odst. (2) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁵ ZVÁRA, Michael. *Podíl ve společnosti s ručením omezeným jako předmět zajištění*. Disertační práce. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2016, s. 150-151.

Domnívám se, že hlasuje-li věřitel bez souhlasu dlužníka vědomě tak, aby docílil zhoršení dlužníkovy pozice jakožto budoucího společníka, je toto jednání v rozporu s dobrými mravy a dlužník¹⁰⁶ je oprávněn namítnout relativní neplatnost,¹⁰⁷ je-li rozpor s dobrými mravy zjevný,¹⁰⁸ je jednání stíženo neplatností absolutní a soud ji může prohlásit i bez návrhu dlužníka.¹⁰⁹

Hlasuje-li věřitel na zasedání valné hromady o změně společenské smlouvy, která zasahuje do jeho práv, i bez souhlasu dlužníka, a jedná-li tak v dobré víře, že tímto postavení společníka nezhoršuje (nebo naopak je zlepšuje), pak se dle mého názoru nemůže jednat o neplatné právní jednání. Ačkoliv je věřitelova pozice jakožto společníka z titulu zajišťovacího převodu práva jen dočasná, není nijak vyloučena možnost, že dlužník dluh nesplní a převod se stane nepodmíněným. Zároveň se domnívám, že s ohledem na závaznost obligace pouze *inter partes*, není společnost oprávněna vyžadovat ve výše uvedeném případě zároveň souhlas dlužníka, a to ani v případě, že je takto ujednáno v předložené smlouvě o zajišťovacím převodu vlastnického práva k podílu.¹¹⁰

Osoba v postavení společníka má rovněž povinnost loajality vůči společnosti, která se přímo projevuje požadavkem čestného chování vůči společnosti a povinností zachovávat její vnitřní řád.¹¹¹ Tato povinnost přímo vyplývá z obecného principu poctivosti¹¹² a její smysl tkví v zachování vztahu důvěry mezi společníky.¹¹³ Meze obecné korporální loajality jsou širší než v případě stanovené loajality členů orgánů společnosti,¹¹⁴ a to tím, že míří na zjevné zneužití výkonu práv společníka a nepostihuje všechna jednání společníka, jimiž se odchyluje ve vlastním zájmu od zájmu společnosti.¹¹⁵ Zneužije-li společník v rozporu s požadavkem loajality své hlasovací právo k újmě společnosti, pak na návrh osoby, jež prokáže právní zájem a dodrží stanovenou tříměsíční lhůtu, rozhodne soud, že k hlasu tohoto společníka nelze pro určitý případ přihlížet.¹¹⁶ Domnívám se, že nejčastěji se bude jednat o hlasování na schůzi valné hromady, avšak tento postup nelze zaměňovat

¹⁰⁶ Dle § 586 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, nemůže námitku neplatnosti v tomto případě podat samotná společnost nebo jiný společník, neboť ustanovení § 171 odst. (2) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů, nepochybně ochraňuje zájem společníka, o jehož právech a povinnostech je rozhodováno.

¹⁰⁷ § 580 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁸ Pojem „zjevný“ je v tomto případě nutno vykládat jako „zřetelně viditelný“ nebo „na první pohled patrný“, nevyjadřuje vyšší stupeň intenzity porušení dobrých mravů. Viz MELZER, Filip, PIECHOWICZOVÁ, Lucie. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr (ed) a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III.* § 419-654. Praha: Leges, 2014, s. 720-722 (§ 580 OZ).

¹⁰⁹ § 588 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁰ Srov. ZVÁRA, Michael. *Podíl ve společnosti s ručením omezeným jako předmět zajištění*. Disertační práce. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2016, s. 150-151.

¹¹¹ 212 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹² § 6 odst. (1) a (2) tamtéž.

¹¹³ MELZER, Filip. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr (ed) a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX.* § 2894-3081. Praha: Leges, 2018, s. 318 (§ 2913).

¹¹⁴ 159 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁵ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1075-1076 (§ 212 OZ). Autor uvádí jako příklad povoleného jednání společníků vyplacení podílu na zisku společníkům, přičemž tyto finanční prostředky nebudou využity na investice v zájmu společnosti.

¹¹⁶ § 212 odst. (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

s řízením o neplatnosti rozhodnutí valné hromady.¹¹⁷ Ačkoliv se tedy jedná o dvě odlišná soudní řízení, soud má povinnost obě řízení spojit, je-li tvrzeným důvodem neplatnosti stejný případ zneužití hlasovacího práva.¹¹⁸ I ve spojeném řízení jsou však obě otázky posuzovány zvlášť a soud rovněž rozhoduje ve dvou výrocích.¹¹⁹

Následkem porušení povinnosti loajality může být též vznik povinnosti k náhradě škody. Otázkou je, zda je povinnost nahradit škodu v tomto případě založena porušením zákona,¹²⁰ nebo porušením smluvní povinnosti.¹²¹ Toto rozlišení je důležité pro určení, zda je odpovědnost za škodu objektivní, nebo subjektivní, resp. zda je přípustná exkulpace vyloučením zavinění škůdce. Povinnost loajality společníka vůči společnosti je sice určena a vymezena občanským zákoníkem, avšak z dikce jeho ustanovení je patrné, že pro vznik této povinnosti je nutné „*přijetí členství v korporaci*“,¹²² což je v případě společnosti s ručením omezeným přistoupení ke společenské smlouvě.¹²³ Právní jednání spočívající v přistoupení ke společenské smlouvě vyvolává nejen právní následky, které jsou ve smlouvě explicitně vyjádřeny, ale rovněž i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran.¹²⁴ Všechny tyto povinnosti pak lze považovat za povinnosti smluvní.¹²⁵ Odpovědnost společníka za škodu, jež spáchá porušením své povinnosti loajality vůči společnosti, je proto objektivní, nehraje zde roli škůdcovo zavinění. Exkulpace (vyvinění) tak není možná.¹²⁶ Občanský zákoník však umožňuje věřiteli liberaci, a to tehdy, „*prokáže-li, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli*“, přičemž vznikla-li taková překážka z jeho osobních poměrů nebo byl smluvně povinen takovou překážku překonat, není povinností k náhradě zproštěn.¹²⁷

Povinnost loajality má společník nepochybně též v rámci převodu obchodního podílu. Domnívám se, že i nadále za účinnosti občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. lze vycházet ze starší judikatury Nejvyššího soudu, jenž dovodil, „*že jednou z povinností společníka při převodu obchodního podílu je, aby převodem obchodního podílu neúměrně a neodůvodněně neohrozil další činnost a existenci*

¹¹⁷ § 191 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů + § 258 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁸ § 88 odst. (4) zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁹ HROMADA, Miroslav. In SVOBODA, Karel (ed) a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 175 (§ 88 ZŘS).

¹²⁰ § 2910 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹²¹ § 2913 tamtéž.

¹²² § 212 odst. (1) tamtéž.

¹²³ Obdobný závěr s odkazem na tuto zákonnou formulaci zastává též LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1076 (§ 212 OZ).

¹²⁴ § 545 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁵ MELZER, Filip. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr (ed) a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081*. Praha: Leges, 2018, s. 317 (§ 2913).

¹²⁶ Blíže k rozdělení odpovědnosti za škodu objektivní a subjektivní viz MELZER, Filip. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr (ed) a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081*. Praha: Leges, 2018, s. 9–10.

¹²⁷ § 2913 odst. (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

*společnosti.*¹²⁸ Dle mého názoru lze za takové ohrožení považovat dočasné převedení podílu ve společnosti s ručením omezeným jako jistotu na věřitele v rámci zajišťovacího převodu vlastnického práva, jsou-li zájmy tohoto věřitele, jenž vstupuje do pozice nového společníka, zjevně v rozporu se zájmy předmětné společnosti. Taková osoba následně v postavení společníka disponuje společnickými právy a může ohrožovat další činnost společnosti. Za rozhodující kritérium pro určení překročení mezí loajality společníka-převodce považuji absenci dobré víry na jeho straně. Poskytl-li dlužník v rozporu s tímto požadavkem podíl ve společnosti jako jistotu nezpůsobilému věřiteli, pak se domnívám, že je toto právní jednání neplatné pro rozpor s dobrými mravy,¹²⁹ přičemž, jak zmiňuji výše, může být dlužník povinen k náhradě škody.

Povinnost loajality vůči společnosti zavazuje rovněž věřitele jakožto příjemce jistoty v podobě podílu ve společnosti, neboť se stává společníkem a nabývá společnické práva a povinnosti. Vystává otázka, zda obdobnou optikou musí být posuzován též zpětný převod v rámci fiduciárního převodu vlastnického práva, splní-li dlužník svůj dluh. Sezná-li bývalý věřitel před zpětným převodem, že bývalý dlužník nesplňuje výše uvedené požadavky, pak se domnívám, že v tomto případě neporušuje uskutečněním zpětného převodu svou povinnost loajality společníka vůči společnosti. Bývalý věřitel jakožto strana smlouvy o zajišťovacím převodu práva jedná v souladu se smluvním ujednáním, jež ho zavazuje po uspokojení jeho pohledávky ke zpětnému převodu. Takové jednání dle mého názoru nenaplnuje předpoklad neodůvodněného ohrožení další činnosti a existenci společnosti ve smyslu citovaného rozsudku Nejvyššího soudu, neboť se zakládá na zřejmém právním důvodu (smlouvě). Proto dospívám k závěru, že bývalý věřitel za této situace nejedná v rozporu s dobrými mravy a právní jednání spočívající ve zpětném převodu vlastnického práva k podílu nemůže být z tohoto důvodu stíženo neplatností.

Jako určitý protipól loajality společníka vůči společnosti, stanoví občanský zákoník v tomtéž ustanovení rovněž zákaz bezdůvodného zvýhodňování nebo znevýhodnění společníka ze strany společnosti a povinnost šetřit jeho členská práva i oprávněné zájmy.¹³⁰ Společníci si nemohou ve společenské smlouvě ujednat odlišné pravidlo, neboť předmětné ustanovení má povahu výslovného zákazu, má tedy kogentní povahu.¹³¹ Argumentem *a contrario* lze dospět k závěru, že společnost může svého společníka zvýhodnit i znevýhodnit, má-li k tomu relevantní důvod, avšak domnívám se, že kumulativně musí být splněna podmínka šetření jeho společnických práv i jeho oprávněné zájmy. Oním relevantním důvodem, jenž vychází ze společenské smlouvy a má oporu v zákoně, může být druhová rozdílnost podílů, např. společníci vlastníci podíl, s nímž je spojeno

¹²⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006.

¹²⁹ Ke shodnému závěru dospívá též ZVÁRA, Michael. Převod podílu ve společnosti s ručením omezeným a povinnost loajality. *Obchodněprávní revue*, 2016, roč. 2016, č. 7-8, s. 199.

¹³⁰ § 212 odst. (1) věta druhá zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹³¹ § 1 odst. (2) tamtéž.

přednostní právo na podíl na zisku, jsou oproti jiným společníkům zvýhodnění, nicméně jejich zvýhodnění (a tím přímo úměrné znevýhodnění ostatních společníků) není bezdůvodné ve smyslu předmětného zákonného ustanovení.

Nabízí se proto otázka, zda je v rámci zajišťovacího převodu vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným odůvodněné odlišné zacházení s věřitelem jakožto novým *a priori* dočasným společníkem ze strany společnosti, jež spočívá v jeho zvýhodnění nebo znevýhodnění oproti ostatním společníkům. Jsem toho názoru, že odlišné postavení věřitele-společníka může vyplývat jedině ze zákona nebo smlouvy, přičemž není relevantní, zda se jedná o smlouvu o zřízení zajišťovacího převodu vlastnického práva k podílu, nebo o společenskou smlouvu, jež tyto rozdílnosti stanoví a k níž převodem věřitel dobrovolně přistupuje. Věřitel se svým přistoupením ke společenské smlouvě stává společníkem a přísluší mu všechna práva a je vázán všemi povinnostmi, jež jsou s pozicí společníka spojeny, přičemž, jak uvádím výše, není *a priori* dočasná povaha jeho vlastnického práva k podílu relevantní. Rovněž je nutno mít na paměti, že není vyloučeno, aby se věřitel stal společníkem nepodmíněným, nedojde-li k včasnému uspokojení jeho pohledávky vůči dlužníkovi, jenž mu poskytl předmětný podíl jako jistotu. Z těchto důvodů se domnívám, že společnost nemůže žádným způsobem zvýhodňovat nebo znevýhodňovat věřitele v pozici dočasného společníka jen proto, že jeho postavení je založeno z titulu zajišťovacího převodu práva, neboť dočasná povaha převodu dle mého názoru sama o sobě nezakládá relevantní důvod pro odlišné zacházení s tímto společníkem.

Znevýhodní-li nebo zvýhodní-li společnost bezdůvodně svého společníka nebo nešetří-li důvodným zvýhodněním nebo znevýhodněním jeho společnická práva a oprávněné zájmy, může se společník dovolávat neplatnosti usnesení valné hromady společnosti pro jeho rozpor se zákonem.¹³² Rovněž není vyloučena povinnost k náhradě škody. Odpovědnost za škodu je však v tomto případě založena porušením zákona, neboť se domnívám, že výše uvedená kritéria při posuzování porušení povinnosti loajality společníka vůči společnosti nejsou na tento případ přiléhavá, takže dle mého názoru není možné přiměřeně aplikovat ustanovení zakládající odpovědnost za škodu porušením smlouvy.¹³³

¹³² § 191 odst. (1) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

¹³³ Shodný závěr zastává též Jan Lasák, ačkoliv neuvádí argumentaci pro tento svůj postoj. Viz LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1077 (§ 212 OZ).

3.2.2 Jiné druhy podílu

Společenská smlouva může v souladu se zásadou autonomie vůle společníků vymezit různé druhy podílů a určit, jaké práva a povinnosti jsou spojené s vlastnictvím s každého konkrétního podílu. Jednotlivá práva i povinnosti je možné u jednotlivých druhů podílů nejen přidat, nýbrž též omezit. Vytvořit lze druhy podílů, jež zlepšují postavení společníka, typicky tak zvané podíly přednostní, s nimiž bývá spojeno více práv oproti podílům základním. S takovými podíly může být spojeno například pevné nebo přednostní právo na podíl na zisku nebo na rozdělení likvidačního zůstatku, případně též předkupní právo k podílu jiného společníka. Nemajetková posílením může být například společníkovo právo veta při hlasování v rámci orgánu společnosti, zpravidla na valné hromadě.

Vytvořením jiných druhů podílů, než je ten základní, lze však postavení společníka též zhoršit. Omezení nebo dokonce vyloučení těch práv a povinností společníka, jež jsou explicitně stanoveny zákonem, je možné jen tehdy, není-li takové omezení v rozporu s kogentními zákonnými ustanoveními. Je možné vyloučit nebo omezit i některá práva, která jsou vnímána jako esenciální. Jedná se zejména o právo na podíl na zisku a právo hlasovat na valné hromadě.¹³⁴

Nabízí se rovněž otázka, zda na věřitele, jenž se stane dočasným společníkem ve společnosti, přechází i ta práva a povinnosti, které nejsou přímo spojeny s účastí společníka ve společnosti v pravém smyslu (např. povinnost používat automobil určité značky v případě společníka ve společnosti, jejímž předmětem podnikání je výroba vozů dané značky). Pro vyřešení této otázky je nezbytné určit, zda i tyto práva a povinnosti, jež nejsou zákonem upraveny, lze považovat za součást obchodního podílu. V odborné literatuře panuje obecně shoda ohledně možnosti sjednání si těchto práv a povinností ve společenské smlouvě, neboť je výrazem autonomie vůle a smluvní volnosti jednotlivých společníků jakožto stran společenské smlouvy.

Jednotliví autoři se však rozcházejí ve svých závěrech, zda přistoupením ke společenské smlouvě přistupuje nový společník (v našem případě věřitel z titulu smlouvy o zajišťovacím převodu vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným) rovněž k těmto ujednáním. Bohumil Havel dovozuje, že jsou-li sjednány tyto práva a povinnosti jako součást podílu, pak se jedná o práva a povinnosti, jež plynou přímo z účasti společníka ve společnosti.¹³⁵ Naproti tomu Petr Čech a Petr Šuk rozlišují společenskou smlouvu v užším (materiálním) a širším smyslu. Uvedená ujednání, jež stanoví práva a povinnosti společníka, jež nevyplývají ze zákona, se dle nich nestávají součástí společenské smlouvy v materiálním smyslu, považují je za pouhou její

¹³⁴ Více k omezení a vyloučení těchto práv viz ZÁPOTOCKÝ, Marek. *Podíl ve společnosti s ručením omezeným a jeho nabytí*. Diplomová práce. Olomouc: Právnická fakulta Univerzity Palackého, 2018, s 14-16.

¹³⁵ HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 74 (§ 31 ZOK).

formální součástí, z čehož dospívají k závěru, že přistoupením nového společníka ke společenské smlouvě nedochází *ex lege* k automatickému přistoupení ke smluvním ujednáním, jež jsou součástí společenské smlouvy v širším smyslu. Argumentují především nabyvatelovou potřebou předvídatelnosti okruhu práv a povinností společníka.¹³⁶

Jsem toho názoru, že tyto závěry jsou plně aplikovatelné rovněž na společníka dočasného, jenž svého postavení nabyl z titulu smlouvy o zajišťovacím převodu vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným. K těmto právům a povinnostem, které lze řadit mezi ujednání společenské smlouvy v širším smyslu, nepřistupuje věřitel automaticky. Bylo by totiž v rozporu s požadavkem legitimního očekávání věřitele, kdyby bez dalšího byl pouhým přistoupením ke společenské smlouvě zavázán zcela neočekávatelnými povinnostmi. Proto se domnívám, že je pro převod těchto práv a povinností zapotřebí výslovného ujednání s jejich přesným a konkrétním vymezením, a zároveň tyto nesmí překročit meze stanovené kogentními ujednáními zákona.

3.3 Omezená převoditelnost podílu

Převoditelnost je vlastnost podílu, jež zásadně určuje možnosti jeho převodu. Volnou převoditelnost zákon předpokládá mezi společníky jedné společnosti.¹³⁷ Ve zbylých případech zákon o obchodních korporacích podmiňuje převod podílu souhlasem valné hromady.¹³⁸ Tato právní úprava má však dispozitivní charakter a záleží na vůli společníků, zda si úpravu převoditelnosti ve společenské smlouvě upraví odlišně od zákona. Právní úprava omezení převoditelnosti však není kogentní bez výhrad. Domnívám se, že sjednají-li si společníci ve společenské smlouvě nebo ponechají-li v zákonem stanovených případech převoditelnost omezenou souhlasem orgánu společnosti, pak si nemohou sjednat, že smlouva o převodu podílu nabude účinnosti dříve, než bude tento souhlas uveden,¹³⁹ neboť v takovém případě by nutně došlo k aplikačnímu problému a domnívám se, že takové ujednání by bylo třeba vyložit jako neplatné pro rozpor s kogentním ustanovením zákona.

Převoditelnost lze omezit, a to například souhlasem orgánu společnosti, třetích osob, nebo úplným splacením vkladu. V takovém případě smlouva o (zajišťovacím) převodu vlastnického práva k podílu nabývá účinnosti až splněním určené podmínky nebo, jak uvádím výše, udělením souhlasu určeným orgánem. Zákon však nestanoví, zda splnění podmínky nebo udělený souhlas

¹³⁶ ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 269. Oba autoři se však ve svých postojích mírně liší, Petr Čech k dané problematice přistupuje více restriktivně, Petr Šuk např. připouští, aby těmito právy a povinnostmi byly tvořeny různé druhy podílů, zaobírá se však limity kogentních ustanovení zákona, jež společníci nesmí překročit.

¹³⁷ § 207 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů. Před účinností tohoto zákona byl i tento převod podmíněn souhlasem valné hromady.

¹³⁸ § 208 odst. 1 tamtéž.

¹³⁹ Shodný závěr zastává HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 455 (§ 207 ZOK) a rovněž s. 457 (§ 208 ZOK).

k tomu oprávněného orgánu musí být předchozí, nebo následný.¹⁴⁰ Převoditelnost podílu lze dokonce zcela vyloučit, a to i mezi společníky.¹⁴¹ Je-li však ve společnosti jediný společník, pak není zapotřebí, aby byl udělen formální souhlas s převodem, neboť, převádí-li tento společník svůj podíl, lze z tohoto projevu vůle bezesporu vyložit též souhlas s tímto právním jednáním.¹⁴²

Změnou společníka dochází vždy ke změně společenské smlouvy, přičemž dle zákona o obchodních korporacích je pro změnu společenské smlouvy vždy zapotřebí souhlasu alespoň dvoutřetinové většiny hlasů všech společníků.¹⁴³ Bude-li daným orgánem určena valná hromada jakožto nejvyšší orgán společnosti s ručením omezeným, pak je zapotřebí zvážit, zda postačí souhlas prosté většiny přítomných společníků, jak stanoví obecná zákonná regule pro hlasování valné hromady,¹⁴⁴ nebo je zapotřebí přijmout souhlas zmíněnou většinou kvalifikovanou. V odborné literatuře se lze setkat s názorem, že v těchto případech „*valná hromada, bude rozhodovat dvoutřetinovou většinou podle § 171 odst. 2 písm. b)* (zákona o obchodních korporacích – pozn. autora), *protože změna v osobě společníka vždy má za následek změnu společenské smlouvy.*“¹⁴⁵ Slabinu citovaného závěru shledávám v posouzení relevantního kauzálního nexu, a to tím způsobem, že samotný souhlas považuji za pouhou suspenzivní podmínku pro účinnost smlouvy, neboť na jejím splnění závisí, zda účinky právního jednání (uzavření převodní smlouvy) nastanou,¹⁴⁶ přičemž se domnívám, že je nutno kauzalitu zredukovat právě tak, abychom za relevantní příčinu převodu považovali samotnou smlouvu a nikoliv předchozí podmínky, které sice jsou významné pro uzavření a účinnost samotné smlouvy, avšak nelze je považovat za titul převodního právního jednání. Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu vydalo následně stanovisko, v němž přijalo závěr, že rozhodnutí valné hromady, jímž uděluje souhlas s převodem podílu ve společnosti „*není rozhodnutím, v jehož důsledku dochází ke změně společenské smlouvy v osobách společníků ve smyslu § 171 odst. 1 písm. b) z. o. k.*“¹⁴⁷ Jak již zmiňuji, je dle mého názoru zcela správná argumentace Nejvyššího soudu, jenž považuje za rozhodující právní jednání, jímž dochází ke změně společenské smlouvy, samotnou smlouvu o převodu podílu ve společnosti s ručením omezeným, přičemž

¹⁴⁰ K tomuto závěru též viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2007, sp. zn. 29 Odo 1278/2005.

¹⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. září 2017, sp. zn. 29 Cdo 5719/2016-235.

¹⁴² Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. ledna 2016 k některým otázkám zápisů obchodních korporací do obchodního rejstříku, sp. zn. Cpjn 204/2015.

¹⁴³ § 171 odst. (1) písm. a) zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁴ § 170 tamtéž.

¹⁴⁵ HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 399 (§ 207 ZOK).

¹⁴⁶ § 548 odst. (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁷ Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. ledna 2016 k některým otázkám zápisů obchodních korporací do obchodního rejstříku, sp. zn. Cpjn 204/2015.

udělení souhlasu lze považovat jen jako podmínku tohoto právního jednání. K tomuto závěru se posléze přiklonila i odborná literatura.¹⁴⁸

Omezení i vyloučení převoditelnosti určené zákonem nebo ujednané ve společenské smlouvě se bezesporu vztahuje i na zajišťovací převod práva. Dočasný charakter zajišťovacího převodu není důvodem, který by aplikaci těchto omezujících pravidel vylučoval. Zároveň je nezbytné přihlížet k možnosti, že při nesplnění dluhu se věřitel stává společníkem nepodmíněně. Domnívám se, že pro dobré fungování společnosti s ručením omezeným v ekonomické realitě je zapotřebí, aby mezi společníky panovala vzájemná důvěra, proto je nezbytné umožnit společníkům, aby se mohli např. na schůzi valné hromady rozhodnout, jakou osobu mezi sebe přijmou. Lze si však představit i další podmínky, které musí pro fungování společnosti osoba nového společníka splňovat, např. dosažené vzdělání v určeném oboru, zvláštní oprávnění ke specifické činnosti nebo členství ve stavovské organizaci. Mám za to, že upření tohoto práva společníkům by bylo zcela v rozporu s výše naznačeným smyslem a účelem právní úpravy, která tato omezení nejen umožňuje, ale v některých případech i sama stanoví. Smlouva o dočasném převodu vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným v rámci zajišťovacího převodu pak při nedostatku splnění podmínky nebo při absenci souhlasu příslušného orgánu nenabyde účinnosti a věřitel se nestane společníkem této společnosti.

Otázkou je, zda se zmíněná omezení vztahují i na zpětný převod podílu při splnění dlužníkovou dluhu. Při zajišťovacím převodu s resolutivní podmínkou pomíjí účinky smlouvy o zajištění automaticky *ex lege*,¹⁴⁹ čehož si ostatní společníci musí být v duchu zásady *ignorantia legis non excusat* vědomi. Z toho lze dovodit, že dají-li rozhodnutím valné hromady souhlas se zajišťovacím převodem vlastnického práva k podílu, jsou zároveň srozuměni s tím, že při splnění dluhu se dlužník opět stává společníkem namísto svého věřitele. V případě jiné dané podmínky, kterou musí splňovat osoba společníka, se dlužník opětovně stává společníkem, a to i v případě kdy v době trvání dočasného převodu byla mezi společníky stanovena nová pravidla, jež dlužník nespĺňuje. Souhlasím s názorem, že dlužník objektivně neměl reálnou možnost změnu podmínek ovlivnit hlasováním ani podáním žaloby na určení neplatnosti rozhodnutí valné hromady, což mu nemůže být na újmu.¹⁵⁰ Byla-li změna společenské smlouvy podmíněna hlasováním věřitele jakožto dočasný společník, je možné prohlásit neplatnost takového jednání, jak bylo uvedeno výše v podkapitole 3.2.1.

¹⁴⁸ HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 455 (§ 207 ZOK).

¹⁴⁹ § 548 odst. (2) věta druhá zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zároveň je aplikovatelný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. srpna 1999, sp. zn. 2 Cdon 756/97.

¹⁵⁰ ZVÁRA, Michael. *Podíl ve společnosti s ručením omezeným jako předmět zajištění*. Disertační práce. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2016, s. 147.

K opačnému závěru lze dojít v těch případech, kdy dlužník s věřitelem využijí dispozitivnosti zákonné úpravy následků splnění dluhu a sjednají si fiduciární převod práva. Neplatí totiž zmíněný předpoklad jako při resolutivní podmínce, že po uspokojení věřitelovy pohledávky se bývalý dlužník automaticky opět stane společníkem, nýbrž je zapotřebí, aby došlo k formálnímu převodu zpět (na nějž má obligační nárok bývalý dlužník) a na ten se již ve společenské smlouvě stanovená pravidla převoditelnosti vztahují.¹⁵¹ Obdobné platí rovněž tehdy, stanoví-li si specifické podmínky zpětného převodu dlužník a věřitel ve smlouvě o zajišťovacím převodu vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným. Ačkoliv je smlouva závazná jen *inter partes*, tedy mezi dlužníkem a věřitelem a převod je vůči společnosti účinný až doručením smlouvy a neznamena to, že v ní obsažené práva a povinnosti jsou pro společnost závazná, nejedná se však dle mého názoru o omezení převoditelnosti podílu. Uvedeným ustanovením se totiž určují pouze další smluvní podmínky, jež předchází právnímu jednání (zpětnému převodu), k němuž se jedna strana druhé zavázala. Jsem proto toho názoru, že upraví-li si v rámci fiduciárního převodu dlužník s věřitelem jakékoliv podmínky pro zpětný převod, jsou tyto relevantní, ačkoliv se dle mého mínění nejedná o omezení převoditelnosti podílu v pravém smyslu.

3.4 Podíl vtělený do kmenového listu jako předmět zajišťovacího převodu

Smlouvou o zajišťovacím převodu vlastnického práva k podílu lze poskytnout jako jistotu i podíl ve společnosti s ručením omezeným, který je reprezentován kmenovým listem jakožto cenným papírem.¹⁵² Zákonný zákaz podmíněnosti rubopisu¹⁵³ nelze vztahovat na případy dočasného převodu s resolutivní podmínkou, neboť výkladem daného ustanovení dospějeme k závěru, že daný zákaz se vztahuje jen na podmínku suspenzivní, která účinek převodu odkládá.¹⁵⁴

Jak bylo uvedeno výše, vlastnické právo k podílu vtěleného do kmenového listu se převádí rubopisem a smlouvou k okamžiku jeho předání. Ačkoliv pro smlouvu není stanovena žádná podmínka formy (viz podkapitulu 2.2.2.), mohu stranám jen doporučit, aby ji uzavřely alespoň ve formě písemné. V opačném případě by se mohl dlužník dostat do důkazní tísně v případě sporu o dočasnou povahu převodu, neboť se domnívám, že taková skutečnost nemusí být (a dle mého názoru ani neměla být) vyznačována na rubopisu, z něhož pak nebude patrné, zda se jedná o převod trvalý nebo dočasný. Jelikož musí každému nabyvateli svědčit nepřetržitý řetězec indosamentů, musí dle

¹⁵¹ Shodně též ZVÁRA, Michael. *Podíl ve společnosti s ručením omezeným jako předmět zajištění*. Disertační práce. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2016, s. 148.

¹⁵² Blíže k povaze kmenového listu jako cenného papíru viz ZÁPOTOCKÝ, Marek. *Podíl ve společnosti s ručením omezeným a jeho nabytí*. Diplomová práce. Olomouc: Právnická fakulta Univerzity Palackého, 2018, s. 30-31.

¹⁵³ § 12 odst. (1) zákona č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁴ Shodný závěr plyne též z textu Zdeňka Kovaříka, viz KOVÁŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 79-80.

mého názoru i zpětný převod být na rubopisu vyznačen, a to i v případě zániku zajišťovacího převodu rozvazovací podmínkou.

3.5 Převod podílu v rámci zajišťovacího převodu závodu

Obchodní závod je organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti,¹⁵⁵ jehož součástí může být podíl ve společnosti s ručením omezeným.¹⁵⁶ Obchodní závod je věc a může tak být předmětem zajišťovacího převodu vlastnického práva.¹⁵⁷ Nabytím závodu, byť dočasným, nabývá věřitel automaticky *ex lege* vše, co k závodu náleží,¹⁵⁸ tedy i podíl jako jeho součást. Podíl nicméně lze od účinnosti zákona o obchodních korporacích jakožto jednotlivou položku z převáděného závodu vyloučit, neztratí-li tím celek vlastnost závodu.¹⁵⁹ Věřitel dočasně nabývá vlastnické právo k závodu jako celku okamžikem účinnosti smlouvy o zajišťovacím převodu vlastnického práva k závodu,¹⁶⁰ je-li však nabyvatel jistoty osoba evidovaná ve veřejném rejstříku, nabývá vlastnické právo k závodu, a tím i podílu, až okamžikem zveřejnění údaje, že uložil doklad o převodu závodu do Sbírký listin.¹⁶¹

Nejvyšší soud ve své judikatuře dovozuje, že pro případy převodu závodu, jehož součástí je podíl ve společnosti s ručením omezeným, se stanovená omezení převoditelnosti neuplatní.¹⁶² Soud byl veden úvahou, že regulace v tehdejší obchodní zákoníku, jež stanoví pravidla pro převod podniku (v dnešní terminologii po rekonstrukci občanského práva hmotného se jedná o obchodní závod) je *lex specialis* ve vztahu k regulaci převodu listinných cenných papírů, z čehož lze dospět k závěru, že zvláštní podmínky stanovené pro převod těchto cenných papírů (např. převod indosamentem) se neuplatní. Rovněž uzavřel, že není rozumný důvod, aby se takto výrazně od sebe lišily režimy převodu cenných papírů a jiných podílů v obdobném postavení jakožto součástí podniku (obchodního závodu).

Tento závěr Nejvyššího soudu považují za souladný se smyslem a účelem zavedení pravidel převodu obchodního závodu, jímž je umožnění snadnějšího a jednoduššího převodu věcí, jež ve svém souboru tento obchodní závod tvoří. Lze nepochybně argumentovat tím, že kdybychom požadovali, aby převodce respektoval různým způsobem upravenou převoditelnost každého

¹⁵⁵ § 502 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. května 2006, sp. zn. 29 Odo 870/2005.

¹⁵⁷ HAVEL, Bohumil. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr (ed) a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014, s. 288 (§ 503 OZ).

¹⁵⁸ § 2175 odst. (1) věta první zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁹ § 2175 odst. (1) tamtéž.

¹⁶⁰ § 2180 odst. (2) tamtéž.

¹⁶¹ § 2180 odst. (1) tamtéž.

¹⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. května 2006, sp. zn. 29 Odo 870/2005. Rozhodnutí vychází z Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. srpna 2003, sp. zn. 14 Cmo 41/2003.

jednotlivého podílu, jenž je součástí obchodního závodu, pak by tento požadavek šel proti smyslu a účelu zákonné úpravy převodu obchodního závodu. Nicméně kdybychom v případech převodu obchodního závodu odmítli respektovat omezenou převoditelnost podílu tak, jak je stanovena společenskou smlouvou, znemožnili bychom, aby ostatní společníci mohli zabránit převodu podílu jiného společníka, kdyby tak činil v rámci prodeje závodu. Fakticky by tím bylo umožněno obcházení společenské smlouvy společníkem, přičemž tato společenská smlouva vznikla na základě projevu svobodné vůle samotných společníků, čímž by omezení převoditelnosti reálně pozbylo smyslu. Vyvážím-li oba kolidující principy, tedy autonomii vůle osob a zjednodušení převodu obchodního závodu jakožto souboru věcí, přikláním se k závěru, že na omezenou převoditelnost podílu nevtěleného do kmenového listu by měl být brán zřetel rovněž v rámci převodu obchodního závodu, vezmeme-li v potaz, že si společníci svobodně upravili dle vlastní vůle tato omezení ve společenské smlouvě.¹⁶³ Domnívám se, že dočasná povahou převodu na věci nic nemění, neboť i dočasný společník, byť při výkonu běžné správy, může svými kroky výrazně ovlivnit fungování společnosti.

Zvláštní pravidla platí i při zajišťovacím převodu obchodního závodu, jehož součástí je podíl ve společnosti s ručením omezeným, jenž je inkorporován do kmenového listu. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že v těchto případech se neuplatní zvláštní právní úprava stanovící podmínky převodu cenných papírů na řad.¹⁶⁴ Podíl vtělený do kmenového listu se tak dočasně převádí pouhou smlouvou o zajišťovacím převodu vlastnického práva k obchodnímu závodu a indosace není zapotřebí. V odborném periodiku *Právní rozhledy* byly v době rozhodování Nejvyššího soudu publikovány dva rozdílné názory na vztah speciality zmíněných ustanovení. Irena Pelikánová dospěla k závěru, že *lex specialis* je v tomto případě právní regulace převodu cenných papírů na řad, kterou je nutno v rámci převodu podniku (v současnosti závodu) upřednostnit. Domnívá se, že by bylo lze obcházet pravidla pro převod cenných papírů tím, že si strany zvolí smluvní typ převodu závodu, čímž by dle jejího názoru byl narušen princip právní jistoty. Uzavírá, že převod rubopisem a jeho předání jsou nezbytné a samotná smlouva o převodu nepostačuje.¹⁶⁵ Opačný závěr, tedy že regulace převodu cenných papírů je *lex generalis* k úpravě převodu závodu, zastává Karel Eliáš. Argumentuje především teleologickým výkladem, který akcentuje smysl a účel právní úpravy, jímž je zjednodušení a zrychlení převodu obchodního závodu jakožto souboru věcí vcelku.¹⁶⁶

¹⁶³ Shodně ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 257-258.

¹⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2002, sp. zn. 29 Odo 314/2001. Předmětná judikatura se vztahuje k převodu podniku (dnešní terminologií obchodního závodu), jehož součástí je cenný papír na řad. Jelikož nová právní úprava zavedla kmenový list jakožto cenný papír na řad, domnívám se, že je tato judikatura a její závěry použitelná rovněž na obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným vtělený do kmenového listu.

¹⁶⁵ PELIKÁNOVÁ, Irena. Problém převodu a přechodu práv. *Právní rozhledy*, 2001, roč. 2001, č. 4, s. 141.

¹⁶⁶ ELIÁŠ, Karel. Prodej podniku a cenné papíry na řad jako jeho součást. *Právní rozhledy*, 2001, roč. 2001, č. 8, s. 373.

Přikláním se k závěru, ke kterému dospěl Karel Eliáš a jenž posléze potvrdil svou judikaturou rovněž Nejvyšší soud, že úprava převodu obchodního závodu představuje *lex specialis* k regulaci převodu cenných papírů na řad (tedy i kmenových listů). Argumentace teleologickým výkladem, sledujícím smysl a účel zákonných ustanovení je případná, neboť se domnívám, že praktická právní úprava, umožňující zjednodušený převod souboru věcí, jež ve svém celku dohromady tvoří obchodní závod, by se minula účinkem v případě, kdy by zákon vyžadoval pro některé věci, jež však tvoří část obchodního závodu, zvláštní, zdlouhavý a složitý převod. Zároveň tento případ odlišuji od výše uvedeného převodu běžného podílu nevtěleného do kmenového listu, jenž je převáděn jako součást obchodního závodu, a to zejména z toho důvodu, že zjednodušený postup při převodu kmenového listu v rámci obchodního závodu nikterak nekoliduje se smyslem a účelem právní úpravy vtělení podílu do cenného papíru, jímž je snaha o zjednodušení a zefektivnění procesu převodu obchodního podílu, naopak je s ním vhodně doplňuje. Zcela v souladu se zásadou autonomie vůle je navíc na vůli společníků, zda možnost reprezentace podílu kmenovým listem vůbec připustí ve společenské smlouvě. Sjednají-li si tuto možnost, pak musí automaticky počítat s možností neomezeného převodu podílu vtěleného do kmenového listu.

3.6 Obchodní rejstřík

Jedním z obligatorních údajů, jež se v rámci společnosti s ručením omezeným zapisují do obchodního rejstříku, je údaj o každém společníkovi (jméno, sídlo, bydliště), výše podílu, informace zda byl vydán kmenový list, druh podílu¹⁶⁷ a popis práv a povinností s ním spojených.¹⁶⁸ Výkladem *a contrario* dovodíme, že údaj o zajišťovacím převodu vlastnického práva k podílu ve společnosti se do obchodního rejstříku nezapisuje. Zákon ani nestanoví povinnost založit smlouvu o převodu obchodního podílu (tedy ani dočasného) do Sbírký listin.¹⁶⁹

Jak bylo uvedeno výše, zajišťovací převod vlastnického práva k podílu nevtěleného do kmenového listu vzniká již uzavřením smlouvy, k podílu vtělenému do kmenového listu smlouvu a rubopisem k okamžiku předání, a vůči společnosti je převod účinný okamžikem doručení, neboť zápis změny vlastnictví do obchodního rejstříku má pouze deklaratorní povahu. Třetí osoby se tak dozví pouze údaj o změně vlastníka, nicméně údaj o dočasné povaze převodu nemusí být z výpisu ani z listin založených ve Sbírci listin nijak patrný. Tuto skutečnost považují za velmi

¹⁶⁷ Nejsou-li ve společnosti jiné podíly než základní, tento údaj se do obchodního rejstříku zapisovat nemusí. Více k této problematice viz ZÁPOTOCKÝ, Marek. *Podíl ve společnosti s ručením omezeným a jeho nabytí*. Diplomová práce. Olomouc: Právnická fakulta Univerzity Palackého, 2018, s. 10-11.

¹⁶⁸ § 48 odst. (1) písm. j) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁹ Výčet povinně zakládaných listin je obsažen v § 66 tamtéž.

problematickou, a to zejména v případě posuzování dobré víry třetích osob v rámci překročení limitů běžné správy na straně věřitele - dočasného vlastníka podílu (viz níže v kapitole 5).

Mám za to, že právní úprava *de lege ferenda* by měla výslovně stanovit povinnost zveřejnit v obchodním rejstříku údaj o zajišťovacím převodu vlastnického práva k podílu. Zákon o veřejných rejstřících výslovně stanoví povinnost zveřejnit skutečnost o existujícím zástavním právu k podílu ve společnosti.¹⁷⁰ Nevidím důvod, proč v tomto ohledu rozlišovat zástavní právo a zajišťovací převod práva, neboť oba zajišťovací instituty lze zřídit jako právo věcné. Ačkoliv zástavní právo k podílu vzniká až zapsáním do obchodního rejstříku,¹⁷¹ tedy na rozdíl od zajišťovacího převodu vlastnického práva má tento zápis povahu konstitutivní, je jedním z důvodů jeho uveřejnění také formální publicita ve vztahu k veřejnosti¹⁷² a rovněž publicita materiální¹⁷³ v návaznosti na posuzování dobré víry třetích osob jednajících v důvěře v zapsaný údaj.

Mému závěru svědčí též srovnání úpravy *de lege lata* katastrálního zákona. Ten stanoví povinnost k zapsané nemovité věci zapsat rovněž poznámku o dočasné povaze věcného (vlastnického) práva na základě zajišťovacího převodu.¹⁷⁴ Rozlišování věcí movitých a nemovitých vyplývá historicky ze zásadního významu pozemků, které představovaly základní složku majetku člověka. Pro tuto svou mimořádnou hodnotu bylo zapotřebí ustanovit přísnější pravidla pro obchod s nemovitými věcmi,¹⁷⁵ jež se jako principy zrcadlí v dnešní úpravě dispozice s nimi. Domnívám se, že obdobný ekonomický význam mají v současné době i podíly ve společnostech s ručením omezeným, neboť jednak již neplatí standard dob feudálních, že podstatnou složkou majetku osoby je zásadně majetek nemovitý, a zároveň je běžné, že obchodní podíl (zejména majoritní) v prosperující společnosti svou hodnotou význam mnohých nemovitých věcí značně přesahuje.¹⁷⁶ Proto vyjdu-li ze smyslu a účelu právní úpravy publicity existence zajišťovacího převodu vlastnického práva k nemovité věci v katastru nemovitostí, kterým je zajištění vysoké míry jistoty v rámci dispozice s nemovitými věcmi jakožto věcmi značného majetkového významu, pak dospívám k závěru, že stejný smysl a účel je možné spatřovat též v publikaci totožného zápisu v rámci obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným v obchodním rejstříku. Pro

¹⁷⁰ § 48 odst. (1) písm. f) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷¹ § 1322 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷² Princip formální publicity obchodního rejstříku in § 3 a násl. zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů. Shodný závěr o nutnosti dostatečné informovanosti veřejnosti publikoval též DĚDIČ, Jan. In HAVEL, Bohumil (ed) a kol. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 113 (§ 48 ZVR).

¹⁷³ § 8 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁴ § 23 odst. (2) písm. f) zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁵ TÉGL, Petr, MEZER, Filip. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr (ed) a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014, s. 252 (§ 498 OZ).

¹⁷⁶ Obdobný závěr s odkazem na význam kapitálových společností v dnešní globalizované ekonomice publikoval též Michael Zvára, viz ZVÁRA, Michael. *Podíl ve společnosti s ručením omezeným jako předmět zajištění*. Disertační práce. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2016, s. 143.

úplnost lze uvést, že obchodní rejstřík není na rozdíl od katastru nemovitostí veřejným seznamem,¹⁷⁷ proto by se neuplatnil princip pravdivosti veřejného seznamu¹⁷⁸ a zároveň by zápis měl nadále deklaratorní povahu.¹⁷⁹

Ačkoliv je zápis pouze deklaratorní, nezbavuje to společnost¹⁸⁰ povinnosti k podání návrhu na zápis změny v osobě společníka k rejstříkovému soudu bez zbytečného odkladu po vzniku rozhodné skutečnosti.¹⁸¹ Dle mého názoru je však nezbytné tuto povinnost vykládat tím způsobem, že je společnost povinna podat předmětný návrh bez zbytečného odkladu až od doručení účinné smlouvy o převodu podílu s úředně ověřenými podpisy, neboť teprve tímto okamžikem je změna osoby společníka vůči společnosti účinná.¹⁸² Proto se domnívám, že jiná osoba, jež dosvědčí svůj právní zájem na zápisu změny do obchodního rejstříku a přiloží ke svému návrhu potřebné listiny,¹⁸³ je oprávněna podat tento návrh až poté, co společnost sama nepodala návrh na zápis změny ve lhůtě patnácti dnů ode dne doručení převodní smlouvy se všemi náležitostmi.

Domnívám se, že kdybychom připustili výklad opačný, tedy, že společnost musí podat návrh do patnácti dnů od účinnosti samotné převodní smlouvy mezi stranami, aniž bychom vyčkali nabytí účinků vůči společnosti, pak by mohlo docházet k situacím, kdy strany převodní smlouvy společnosti převod neoznámí a po uplynutí zákonné patnáctidenní lhůty od uzavření smlouvy o převodu podílu by mohly samy podat návrh na zápis předmětné změny. Právní zájem by jistě bez větších problémů osvědčily, prokazující listinou by byla samotná smlouva o převodu podílu a dodal-li by nový společník též čestné prohlášení o způsobilosti být společníkem včetně souhlasu se svým zápisem do veřejného rejstříku,¹⁸⁴ rejstříkový soud může provést zápis změny, aniž by do rejstříkového řízení mohla zasáhnout společnost z důvodu své nevědomosti o existenci smlouvy o převodu podílu. Takový postup považuji za zneužití práva, neboť předmětná lhůta a možnost podání návrhu i osobou s právním zájmem by měly mít za účel chránit práva těchto osob před nečinností primárně aktivně legitimované společnosti.¹⁸⁵

¹⁷⁷ HAVEL, Bohumil (ed) a kol. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 1-3 (§1 ZVR). Podrobněji k rozdílům veřejných seznamů a veřejných rejstříků viz TÉGL, Petr. *Některé aspekty úpravy veřejných seznamů* [online]. Právní prostor, 26. srpna 2014 [cit. 27. února 2019]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/nektere-aspekty-upravy-verejnych-seznamu>>.

¹⁷⁸ § 980 odst. (1) a (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Blíže viz TÉGL, Petr. *Domněnky upravené v § 980 odst. 2 o. z. Bulletin advokacie*, 2018, roč. 2018, č. 6, s. 13.

¹⁷⁹ *A contrario* § 2041 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁰ § 47 + § 42 písm. a) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸¹ § 11 odst. (2) tamtéž.

¹⁸² § 209 odst. (2) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸³ § 11 odst. (3) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁴ § 12 tamtéž.

¹⁸⁵ Tento účel zákona shledává též DĚDIČ, Jan. In HAVEL, Bohumil (ed) a kol. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 31-32.

Soud je dokonce oprávněn zahájit rejstříkové řízení *ex officio*, vyjde-li najevo, že zápis obligatorně zapisovaných skutečností je v rozporu se skutečným stavem a nepodá-li společnost po výzvě ve stanovené lhůtě návrh na zápis změny společníka, pak za splnění zákonných podmínek může soud v krajním případě společnost zrušit a nařídit její likvidaci.¹⁸⁶

3.7 Evidence skutečných majitelů

Na základě Směrnice Evropské unie o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu¹⁸⁷ byla s účinností od 1. ledna 2018 zřízena Evidence skutečných majitelů,¹⁸⁸ jakožto informační systém státní správy, jenž je veden v elektronické podobě.¹⁸⁹ Nejedná se však o veřejný rejstřík,¹⁹⁰ což se projevuje zejména nepřístupností evidovaných údajů veřejnosti, přičemž výpis těchto údajů smí získat jediné samotná zapsaná osoba nebo jiná osoba, jež prokáže právní zájem v souvislosti s předcházením zákonem taxativně vyjmenovaných trestných činů.¹⁹¹ Prostřednictvím dálkového přístupu mohou evidované údaje získat též vyjmenované orgány veřejné moci.¹⁹²

Společnosti s ručením omezeným byly povinny oznámit do jednoho roku od vzniku Evidence skutečných majitelů podat k příslušnému krajskému soudu návrh na zápis údajů o svých skutečných majitelích.¹⁹³ Skutečným majitelem společnosti s ručením omezeným je primárně společník, disponující spolu s osobou jednající ve shodě alespoň 25 % hlasovacích práv nebo jehož podíl na základním kapitálu přesahuje 25 %, případně osoba, která sama nebo ve shodě s jinými osobami tuto osobu ovládá. Není-li takové osoby, pak je skutečným majitelem příjemce alespoň 25 % zisku společnosti, nesplňuje-li žádná osoba ani toto kritérium, pak je skutečným majitelem každý člen statutárního orgánu společnosti.¹⁹⁴ Skutečným majitelem může být pouze fyzická osoba,¹⁹⁵ proto splňuje-li výše uvedené podmínky osoba právnická, pak je nezbytné vždy dohledat konečnou

¹⁸⁶ § 9 odst. (1) zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES.

¹⁸⁸ Zákon č. 368/2016 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

¹⁸⁹ § 118b odst. (1) a (2) zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁰ § 118c zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹¹ § 118g odst. (1) a (2) tamtéž.

¹⁹² § 118g odst. (3) písm. a)-m) tamtéž.

¹⁹³ Odst. 10) přechodných ustanovení zavedených zákonem č. 368/2016 Sb. Čl. II zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů + § 118e a 118f zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁴ § 4 odst. (4) písm. a) zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁵ Tamtéž.

osobu fyzickou. Z vlastní praxe na rejstříkovém soudu vím,¹⁹⁶ že vypátrání těchto fyzických osob je mnohdy velmi složité, eventuálně není vůbec možné, zejména v případech dlouhého řetězce, jenž je součástí složité vlastnické struktury s přesahem do zahraničí. Skutečnost, že navržení společníci splňují primární podmínku a disponují vyšším než 25% podílem na základním kapitálu, je jednoduše zjistitelná z obchodního rejstříku (českého, případně zahraničního) nebo z rejstříkového spisu. U ostatních navržených osob je nezbytné doložit tuto skutečnost listinou,¹⁹⁷ soudu však v některých případech nezbyvá než spoléhat na pouhá čestná prohlášení zahraničních osob, jež například prohlašují, že jsou příjemci alespoň 25% podílu na zisku společnosti, nebo jsou s to fakticky společnost ovládat. Domnívám se proto, že smyslu a účelu zmíněné směrnice EU není vždy kladným zápisem do Evidence skutečných majitelů dosaženo, neboť dle mého soudu osoba, jež se podílí na využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, nebude mít žádný zájem na zápisu svých údajů do evidence, zejména tehdy, lze-li vcelku bez obtíží upravit vlastnickou strukturu tak, že skutečným majitelem bude designovaný „bílý kůň“, to pouze na základě jeho čestného prohlášení doručeného soudu.

Jak je uvedeno výše v této práci, dochází zřízením zajišťovacího převodu vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným ke změně vlastnické struktury předmětné společnosti. Skutečnost, že se jedná o *a priori* dočasný převod, zde není relevantní. Věřitel se místo dlužníka stává společníkem a splní-li zároveň zákonná kritéria, pro něž jej lze označit za skutečného majitele, je dle mého názoru společnost bez zbytečného odkladu povinna podat k příslušnému krajskému soudu nový návrh na zápis údajů do Evidence skutečných majitelů.¹⁹⁸ Obdobně soudím, že společnost musí navrhnout zápis nových údajů o skutečném majiteli, splní-li dlužník svůj dluh a opětovně nabyde vlastnické právo k podílu ve společnosti, bez rozdílu, zda se jednalo o splnění rozvazovací podmínky nebo o zpětný převod v rámci převodu fiduciárního.

Jako možný shledávám postup, podá-li předmětná společnost návrh na zápis údajů o novém skutečném majiteli společně s návrhem na zápis změn do obchodního rejstříku. Rejstříkové řízení o zápisu změny a zápis údajů do Evidence skutečných majitelů jsou na sobě nezávislá. Je rovněž možné, aby v obchodním rejstříku byla zapsána osoba společníka odlišná od osoby skutečného majitele. Jak uvádím v této práci výše, zápis společníka v obchodním rejstříku má deklaratorní povahu, navíc kritéria zakládající pozici skutečného majitele jsou posuzována materiálně, tedy bez ohledu na zapsaný stav v rejstříku, je proto dle mého názoru vyloučeno, aby soud neprovedl zápis

¹⁹⁶ Autor této rigorózní práce působí jako asistent soudce na obchodním oddělení a oddělení veřejných rejstříků Krajského soudu v Ústí nad Labem.

¹⁹⁷ § 118h odst. (3) písm. e) zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁸ § 118e odst. (2) zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.

do Evidence skutečných majitelů jen z toho důvodu, že odmítl nebo zamítl návrh na zápis změny společníka do obchodního rejstříku. Rovněž nepovažuji za správný postup rejstříkového soudu, jenž z důvodu vydání výzvy¹⁹⁹ na odstranění vad rejstříkového návrhu odloží zápis údajů o skutečném majiteli na dobu určenou pro doplnění, čímž nesplní zákonnou pětidenní lhůtu pro zapsání údajů do Evidence skutečných majitelů²⁰⁰ nebo třídenní lhůtu pro zaslání vyrozumění o neprovedení tohoto zápisu.²⁰¹

Zápis údajů o skutečném majiteli je zpoplatněn soudním poplatkem ve výši jednoho tisíce korun,²⁰² nezaplatí-li jej společnost i přes výzvu soudu, pak úkon spočívající v zápisu údajů do Evidence skutečných majitelů nebude proveden a návrh se stane neúčinným.²⁰³ V soudní praxi však vyvstala otázka, zda se poplatek vrací v případech, kdy rejstříkový soud dle zákona o veřejných rejstřících navrhané údaje nezapíše.²⁰⁴ Domnívám se, že soud je povinen poplatek navrhovatelí v případě neprovedení zápisu vrátit, a to z několika důvodů. Prvním argumentem je gramatický výklad předmětné Položky 24a Sazebníku soudních poplatků, jež je formulována takto: „*Za zápis údajů o skutečném majiteli podle § 118f zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob 1 000 Kč.*“²⁰⁵ Z této formulace je zřetelné, že zpoplatněnou skutečností je právě provedení zápisu do Evidence skutečných majitelů, nikoliv samotné podání návrhu na zápis. Rejstříkové soudy jsou navyklé, že v rejstříkovém řízení je zpoplatněno podání návrhu na zahájení řízení dle formulace Položky 11 Sazebníku soudních poplatků, jež stanoví, že se platí soudní poplatek „*za návrh na zahájení řízení ve věcech veřejného rejstříku*“.²⁰⁶ V takovém případě se zaplacený soudní poplatek vrací v celém rozsahu v případě, je-li návrh odmítnut.²⁰⁷ Je nutno poznamenat, že kritéria pro neprovedení zápisu do Evidence skutečných majitelů jsou téměř shodná s důvody odmítnutí návrhu na zápis údajů do veřejného rejstříku.²⁰⁸ Ustanovení o odmítnutí návrhu na zahájení rejstříkového řízení, jež je vydáváno formou usnesení, se však na zápis údajů o skutečném majiteli nevztahují,²⁰⁹ z dikce

¹⁹⁹ § 88 zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁰ § 118i odst. (1) zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰¹ § 118h odst. (4) tamtéž.

²⁰² Položka 24a Sazebníku poplatků – přílohy k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰³ § 9 odst. (8) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁴ Viz kritéria § 118h odst. (3) zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁵ Položka 24a Sazebníku poplatků – přílohy k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁶ Položka 11 tamtéž.

²⁰⁷ § 10 odst. (3) *in fine* zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁸ Srov. § 86 a § 118h odst. (3) zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁹ § 118c tamtéž.

zákona lze dovést, že se vůbec nejedná o soudní řízení.²¹⁰ O provedení i neprovedení zápisu nevydává soud žádné rozhodnutí, v druhém případě zašle navrhovateli jen vyrozumění, v němž uvede důvody neprovedení zápisu a poučení o tom, jak lze nedostatky odstranit.²¹¹ Z těchto důvodů se domnívám, že faktická obdoba obou kritérií nezakládá důvod pro aplikaci následků odmítnutí návrhu v rejstříkovém řízení též na nezapsání údajů do Evidence skutečných majitelů. Rovněž systematický výklad Sazebníku soudních poplatků potvrzuje můj názor, neboť za použití argumentu *a rubrica* zjistíme, že Položka 11 je řazena do skupiny Poplatků za řízení, kdežto Položka 24a figuruje ve skupině Poplatků za úkony. Uvedené argumenty dostatečně odůvodňují můj závěr, že není-li proveden zápis do Evidence skutečných majitelů, nenastane zpoplatněná skutečnost, jíž je právě provedení zápisu, a soud je proto povinen zaplacený poplatek navrhovateli vrátit.

Jsem též toho názoru, že vyšší soudní úředník nebo soudní tajemník je povinen v tomto případě nejprve zkoumat, zda návrh na zápis údajů o skutečném majiteli obsahuje vady, pro něž nelze zápis provést, a až následně zjišťovat, zda byl zaplacen soudní poplatek. Placení soudních poplatků plní funkci úhradovou, tedy slouží k úhradě soudních nákladů vyvolaných návrhem.²¹² Jak je uvedeno výše, v případě nevyhovění návrhu a neprovedení zápisu je soud povinen zaplacený poplatek vrátit. Procedura vracení soudního poplatku s sebou nese nároky na čas soudního aparátu i finanční náklady na vyhotovení potřebných rozhodnutí a interních referátů včetně doručování navrhovateli. Obdobnou míru náročnosti s sebou nese též proces vyzývání na zaplacení soudních poplatků. Proto se domnívám, že může-li se soudní úředník tomuto postupu vyhnout tím, že zápis rovnou neprovede a o tomto navrhovatele vyrozumí, vyhne se zbytečnému plýtvajícímu postupu vyzývání na zaplacení soudního poplatku a jeho následnému vracení. Opačný postup považuji za porušení zásady rychlosti²¹³ a hospodárnosti.²¹⁴

Domnívám se, že právní úprava Evidence skutečných majitelů a postupu při zápisu údajů o skutečných majitelích je velmi nedokonalá a plná nejasností. *De lege ferenda* by zákonodárce měl dle mého soudu přijmout nový právní předpis, jenž by komplexně tuto problematiku upravil. Zejména považuji za vhodné, aby o zápisu do Evidence skutečných majitelů probíhalo soudní řízení, neboť dosavadní povaha zápisu jakožto pouhého soudního úkonu výrazně limituje užití právní regulace občanského soudního řádu a zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Rovněž

²¹⁰ Shodně též OUZKÁ, Tereza. Evidence skutečných majitelů – koho a jak vlastně u obchodních korporací zapisovat? *Ad Notam*, 2018, roč. 2018, č. 2, s. 7.

²¹¹ § 118h odst. (1) a (4) zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

²¹² MARKOVÁ, Hana. In BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 246.

²¹³ Čl. 38 odst. (2) usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

²¹⁴ Blíže k těmto zásadám, jež jsou součástí práva na spravedlivý proces, viz KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In SVOBODA, Karel, ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 26-27.

dosavadní zařazení v části šesté rejstříkového zákona považují za nevhodné, když v tomtéž zákoně je stanoveno, že Evidence skutečných majitelů není veřejným rejstříkem a ustanovení o rejstříkovém řízení se na zápisy do ní taktéž nevztahují.

Za neefektivní považují nutnost evidence těch společností s ručením omezeným, jež mají jen jednoho společníka, což je údaj bez obtíží zjistitelný z obchodního rejstříku. V případě jakékoliv změny ve struktuře společnosti, tedy i té v rámci zajišťovacího převodu vlastnického práva k podílu, v současné době musí rejstříkový soud tutéž agendu s totožnými údaji provádět ve dvou informačních systémech²¹⁵ zároveň, čímž značně narostlo množství úkonů, které v rámci zápisu údajů o skutečných majitelích, musí soudní úředník provést.

²¹⁵ Informační systém veřejných rejstříků (ISVR) a Informační systém skutečných majitelů (ISSM).

4 Prostá správa ve vztahu k podílu

Občanský zákoník s ohledem na dočasnost převodu vlastnického práva v rámci zajišťovacího převodu stanoví, že má-li věřitel věc u sebe (ve své moci), je povinen vykonávat pouze její prostou správu.²¹⁶ Soukromé právo mimo jiné spočívá na zásadě *pacta sunt servanda*,²¹⁷ lze tedy legitimně předpokládat, že dlužník svůj dluh splní a nabyde vlastnické právo k jistotě zpět, eventuálně věřitel po uspokojení své pohledávky převede vlastnické právo opět na dlužníka.²¹⁸ Jak bylo uvedeno výše, dočasným převedením vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným vstupuje věřitel do pozice společníka, čímž má fakticky podíl a s ním spojené práva a povinnosti ve své moci. Domnívám se tedy, že případy, kdy bude mít podíl fakticky ve své moci dlužník, budou spíše ojedinělé, proto se dále v textu budu zabývat zejména podílem ve věřitelově dispozici.²¹⁹

Zákonné ustanovení určující povinnost prosté správy pro strany zajišťovacího převodu je však dispozitivní, věřitel s dlužníkem si mohou smluvně upravit odlišná pravidla určující meze správy poskytnuté jistoty.²²⁰ Strany si tak mezi sebou mimo jiné mohou ujednat specifické podmínky pro hospodaření s věcí, mohou určit osobu, jež ponese nebezpečí škody na předmětu zajištění,²²¹ nebo mohou spory vzniklé v souvislosti se zajišťovacím převodem podřídit rozhodčímu řízení.²²²

4.1 Smysl a účel prosté správy

Primárním cílem prosté správy je zachování svěřeného majetku, přičemž účelem takové správy není na rozdíl od správy plné jeho rozmnožení nebo zvýšení hodnoty spravované věci.²²³ Prostý správce tedy činí vše, co je nutné k zachování věci,²²⁴ uplatňuje všechna práva týkající se

²¹⁶ § 2042 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²¹⁷ Smlouvy mají být plněny - § 3 odst. (2) písm. d) tamtéž.

²¹⁸ Shodně DOHNAL, Jakub. In DOHNAL, Jakub, GALVAS, Miroslav, OLIVA, Jakub. *Obchodní smlouvy*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 162.

²¹⁹ Obecně však lze souhlasit se Stanislavem Svitákem a Tomášem Richterem, že jinak nejčastěji si ponechá věc ve své moci dlužník, a to dle mého názoru zejména v případech dočasného převodu vlastnického práva k věci hmotné. Viz SVITÁK, Stanislav. In PETROV, Jan (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 2065 (§ 2042 OZ) a RICHTER, Tomáš. In HULMÁK, Milan (ed) a kol. *Občanský zákoník V. Záväzkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1275 (§ 2042 OZ).

²²⁰ § 1 odst. (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 2015, sp. zn. 25 Cdo 5104/2014.

²²² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2010, sp. zn. 33 Cdo 4731/2008. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2012, sp. zn. 33 Cdo 1621/2012.

²²³ JOSKOVÁ, Lucie. In JOSKOVÁ, Lucie, PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 71.

²²⁴ § 1405 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

spravované věci, řádně s ní hospodaří²²⁵ a nesmí změnit její podstatu a účel.²²⁶ Věřitel je tedy povinen zabezpečit jemu dočasně převedený podíl ve společnosti *in statu quo*, resp. zabránit zhoršování pozice dlužníka, u něž je relevantní předpoklad návratu do pozice společníka. Pro zachování tohoto stavu je zapotřebí, aby věřitel v postavení dočasného společníka uplatňoval práva a řádně plnil povinnosti spojené s vlastnictvím podílu. Zároveň je povinen realizovat nezbytné investice, mají-li zabránit znehodnocení podílu nebo budoucí postavení dlužníka-společníka.²²⁷ Oproti vlastníkovi věci tak má správce pozitivní povinnost konat, není přípustná pouhá pasivní držba spočívající v absenci zhoršování věci,²²⁸ rovněž správci nepřísluší *ius ereliquendi* nebo dokonce *ius abutendi*.²²⁹

Věřitel není oprávněn bez souhlasu dlužníka podíl nebo něco z podílu zatížit nebo zcizit nesleduje-li tím zachování hodnoty, podstaty a účelu, nebo je-li to nezbytné pro zaplacení dluhů spojených s tímto podílem.²³⁰ Souhlasu dlužníka však dle občanského zákoníku není třeba tehdy, je-li pravděpodobné, že podíl rychle ztratí na hodnotě.²³¹ Za takový případ považuji situaci, kdy je s ohledem na vývoj trhu zřejmé, že hodnota podílu v předmětné společnosti s ručením omezeným pravděpodobně rychle klesne natolik, že se jeho skutečná hodnota bude blížit nule. Pojem pravděpodobnosti je však nutno vykládat restriktivně tak, aby se míra pravděpodobnosti co nejvíce blížila k jistotě.²³² Domnívám se tedy, že pouhé pravděpodobné snížení hodnoty podílu, které je obvyklé v rámci běžného kolísání hodnoty obdobných podílů ve společnostech s ručením omezeným (resp. samotné společnosti, neboť tržní hodnota podílu je odvislá od tržní hodnoty společnosti) nemůže být důvodem, pro něž by nebyl nutný předchozí souhlas dlužníka. Pokud však nelze dlužníkův souhlas včas zjistit nebo odmítá-li jej věřiteli udělit, aniž by pro to měl spravedlivý důvod, může tento souhlas nahradit svým rozhodnutím soud.²³³

²²⁵ § 1406 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²²⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Sněmovní tisk 362/0 část č. 1/2 VI. n. z. občanský zákoník.

²²⁷ Shodně TICHÝ, Luboš. In ŠVESTKA, Jirí (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 1106.

²²⁸ Shodně JOSKOVÁ, Lucie. In JOSKOVÁ, Lucie, PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 71.

²²⁹ Právo věc opustit nebo zničit. Tato práva patří mezi složky práva vlastnického, ačkoliv si lze jen obtížně představit opuštění podílu ve společnosti s ručením omezeným.

²³⁰ § 1408 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²³¹ § 1408 odst. (2) tamtéž. K tomuto ustanovení považuji za nutné dodat, že jeho druhý jmenovaný předpoklad tkívící v hrozící rychlé zkáze považuji ve vztahu k podílu ve společnosti s ručením omezeným jakožto věci nehmotné nepřiléhající.

²³² Shodně SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan (ed) a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 116 (§ 1408 OZ).

²³³ § 1404 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Další uvedený předpoklad neznámého beneficenta (v našem případě dlužníka) je pro zajišťovací převod vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným nejspíše vyloučen, neboť tento vzniká smlouvou a údaje totožnosti o (i bývalém) společníkovi lze snadno zjistit z obchodního rejstříku (byť se na ně nevztahuje princip materiální publicity, viz podkapitulu 5.1.1).

4.2 Účast a hlasování na valné hromadě

V rámci svých společnických práv, jak analyzuji výše v podkapitole 3.2, může věřitel po québeckém vzoru vykonávat též právo účasti na valné hromadě včetně práva hlasovacího. Z výše popsaných důvodů se domnívám, že dočasný společník v rámci zajišťovacího převodu vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným má nejen právo účasti a hlasování na valné hromadě, nýbrž rovněž povinnost aktivního výkonu obou těchto práv. Rovněž se domnívám, že společníkovo právo dovolání se neplatnosti usnesení valné hromady pro rozpor se zákonem, společenskou smlouvou nebo dobrými mravy²³⁴ je nutno vnímat jako povinnost společníka-věřitele. Nečinnost věřitele v případě odůvodněných pochybností o splnění podmínek platnosti takového usnesení považuji za porušení povinností správce v rámci běžné správy, jež spočívá v neuplatňování práv týkající se spravovaného podílu.

4.3 Péče řádného hospodáře

Věřitel, jemuž dočasně svědčí vlastnické právo k podílu a rovněž jej má ve své moci, pak je-li povinen vykonávat prostou správu předmětného podílu, není-li ve smlouvě o zajišťovacím převodu vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným stanoveno jinak, je povinen vykonávat prostou správu podílu s péčí řádného hospodáře.²³⁵ Povinnost péče řádného hospodáře má za účel ochranu veřejného pořádku,²³⁶ odchýlit se od zákonného standardu by tak nemělo být možné.²³⁷ Domnívám se však, že je možné, aby si strany sjednaly vyšší standardy péče řádného hospodáře, než jaké jsou stanoveny zákonem, resp. že ustanovení stanovící limity péče řádného hospodáře jsou relativně kogentní,²³⁸ a to zejména z toho důvodu, že navýšením standardu péče zůstává veřejný pořádek zachován, neboli smysl a účel zavedení této právní úpravy zůstává naplněn, a zároveň takové řešení dle mého názoru vhodně šetří zásadu autonomie vůle jakožto důležitou zásadu, na níž stojí soukromé právo v České republice.

²³⁴ § 191 odst. (1) a (2) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů + § 258 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²³⁵ § 1411 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²³⁶ Shodný závěr zastává PIHERA, Vlastimil. In SPÁČIL, Jirí (ed) a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1163 (§ 1411 OZ).

²³⁷ § 1 odst. (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²³⁸ Obdobný názor zastává Lucie Josková v publikaci JOSKOVÁ, Lucie. In ŠVESTKA, Jirí (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek III. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 1120 (§1411 OZ). Je však nutno dodat, že názor autorky se v průběhu času vyvíjel, přičemž o tři roky později publikovala závěr, že povinnost péče řádného hospodáře může být předmětem oboustranné modifikace, a to s ohledem na autonomii vůle smluvních stran - viz JOSKOVÁ, Lucie. In JOSKOVÁ, Lucie, PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 43-46. Domnívám se však, že její obecné závěry nejsou k případu zajišťovacího převodu vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným dostatečně přiléhavé, neboť případné porušení standardů péče se vždy bezprostředně dotkne zájmů třetí osoby (předmětné společnosti s ručením omezeným).

Občanský zákoník stanoví obecnou povinnost péče řádného hospodáře, jež se dle gramatického výkladu vztahuje jen na členy volených orgánů právnických osob, a to tak, že člen voleného orgánu je povinen svou funkci „*vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí.*“²³⁹ Domnívám se, že toto vymezení standardu péče řádného hospodáře je nutno považovat za obecné pravidlo, jež se vztahuje nejen na členy volených orgánů právnických osob,²⁴⁰ ale rovněž na správce v rámci prosté správy podílu ve společnosti s ručením omezeným.

Posouzení, zda věřitel v rámci prosté správy podílu ve společnosti naplňuje standard péče řádného hospodáře, je prováděno dle objektivních kritérií, tedy dle srovnání s jednáním fiktivní rozumné, pečlivé a loajální osoby spravující srovnatelný podíl ve společnosti s ručením omezeným. Pro věřitele to znamená, že v rámci případného sporu musí prokázat, že jeho jednání nevybočovalo z mezí jednání jiných pečlivých osob v obdobném postavení, samotná skutečnost, že by jiná takové osoba jednala odlišně, však sama o sobě ještě případnou odpovědnost za porušení péče řádného hospodáře nezakládá.²⁴¹ Subjektivní standardy péče, již vykonává konkrétní osoba v konkrétním případě, není pro posouzení dodržení standardu péče řádného hospodáře rozhodující. Tato zásadně objektivní kritéria však subjektivizoval Nejvyšší soud, jenž judikoval, že „*má-li však člen představenstva určité odborné znalosti, schopnosti či dovednosti, lze z požadavku náležitě péče (§ 194 odst. 5 obch. zák.) dovést, že je povinen je při výkonu funkce v rámci svých možností využívat.*“²⁴² Ačkoliv se uvedené rozhodnutí vztahuje ke členům statutárního orgánu akciové společnosti, domnívám se, že je použitelné i na správce podílu ve společnosti s ručením omezeným v rámci zajišťovacího převodu vlastnického práva k tomuto podílu, a to z toho důvodu, že pozice věřitele-společníka je v zásadních kritériích srovnatelná s pozicí člena představenstva akciové společnosti, neboť oběma je s jistou mírou důvěry svěřen do péče určitý majetek, v rámci níž musí oba postupovat ve shodě s požadavky péče řádného hospodáře.²⁴³

Zákon o obchodních korporacích jakožto *lex specialis* zmírňuje poměrně přísná kritéria péče řádného hospodáře stanovená občanským zákoníkem tím, že zavádí tak zvané pravidlo podnikatelského úsudku (business judgement rule) s vlastní formulací pravidel jednání členů orgánů obchodní korporace, neboť stanoví, že „*pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při*

²³⁹ § 159 odst. (1) věta první zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴⁰ Obdobný názor je zastáván rovněž v odborné literatuře, viz např. PIHERA, Vlastimil. In SPÁČIL, Jirí (ed) a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1163 (§ 1411 OZ). Nebo JOSKOVÁ, Lucie. In ŠVESTKA, Jirí (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek III. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 1119 (§1411 OZ).

²⁴¹ LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 413-414 (§ 52 ZOK).

²⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006.

²⁴³ Ke shodnému závěru dospívá též Lucie Josková, jež posuzovala srovnatelnost člena představenstva akciové společnosti se správcem cizího majetku v obecné rovině občanského zákoníku. Viz JOSKOVÁ, Lucie. In ŠVESTKA, Jirí (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek III. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 1119 (§1411 OZ).

*podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou.*²⁴⁴ Z izolovaného výkladu pomocí argumentu *a rubrica* se sice může jevit, že se dotyčné ustanovení vztahuje pouze na jednání členů orgánu obchodní korporace,²⁴⁵ avšak domnívám se, že je lze nepřímou za pomoci argumentu *a simili* vztáhnout rovněž na věřitele v pozici dočasného společníka ve společnosti s ručením omezeným, neboť jeho postavení je založeno smlouvou o zajišťovacím převodu vlastnického práva k podílu, tedy i jemu byla dlužníkem, který dočasně převedl své vlastnické právo k podílu, svěřena důvěra, aby podíl v obchodní korporaci spravoval.²⁴⁶ Jelikož není vyloučeno, aby se nový dočasný společník stal členem orgánu předmětné společnosti s ručením omezeným, může se v případě, že se tomu tak stane, tato regulace bez dalšího aplikovat na věřitele přímo. Jak vyplývá výše z citace předmětného ustanovení zákona o obchodních korporacích, představuje pravidlo podnikatelského úsudku podstatnou úlevu osobě, jež jedná *de lege artis*, tedy že postupuje při výkonu funkce správce pečlivě a s potřebnými znalostmi zohledňuje poznatky aktuální úrovně poznání v daném oboru lidské činnosti. Takovým způsobem však nejedná ten, jehož činnost se vyznačuje absencí nezbytné loajality vůči společnosti.²⁴⁷ Důvodem takové právní úpravy, jež zmírňuje jinak poměrně přísné požadavky na péči řádného hospodáře, je omezit rizika nesení odpovědnosti za případnou škodu pro osobu, jež v rámci svého podnikatelského úsudku „jedná náležitě, informovaně a v zájmu společnosti,“ přičemž taková osoba „nemůže nést veškerá rizika, která mohou v rámci podnikání nastat.“²⁴⁸

Věřitel, jemuž bylo dočasně převedeno vlastnické právo k podílu ve společnosti s ručením omezeným, jenž má povinnost péče řádného hospodáře ve vztahu ke správě daného podílu, je dle mého názoru touto povinností vázán rovněž při výkonu společnických práv na valné hromadě. Jeho postavení je v tomto odlišné od postavení ostatních společníků, neboť tito jsou na valné hromadě vázání pouze povinností jednat v souladu s pravidlem korporační loajality, povinnost péče řádného hospodáře se na ně nevztahuje.²⁴⁹

²⁴⁴ § 51 odst. (1) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴⁵ Viz nadpis skupiny § 51-53 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů – „Pravidla jednání členů orgánu“.

²⁴⁶ Nepřímou aplikací pravidel podnikatelského úsudku na základě podobnosti postavení správce a člena orgánu obchodní korporace připouští také PIHERA, Vlastimil. In SPÁČIL, Jirí (ed) a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva* (§ 976-1474). *Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1163 (§ 1411 OZ).

²⁴⁷ Zákon tak navazuje přímo na povinnost korporační loajality společníků vůči společnosti. Shodně viz HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 153 (§ 51 ZOK).

²⁴⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích. Sněmovní tisk 363/0 část č. 1/2 VI. n. z. o obchodních korporacích.

²⁴⁹ Shodně vylučují vázanost společníka na valné hromadě povinností péče řádného hospodáře ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 152 (§ 51 ZOK).

5 Překročení prosté správy

Účinností smlouvy o zřízení zajišťovacího převodu je dočasně převedeno vlastnické právo k podílu ve společnosti s ručením omezeným na věřitele, který, jak uvádím výše, bude mít v naprosté většině případů podíl ve své moci (dispozici). Ačkoliv občanský zákoník výslovně stanoví povinnost jednat v právním styku poctivě,²⁵⁰ není vyloučeno, že věřitel v postavení dočasného vlastníka podílu překročí meze prosté správy stanovené zákonem nebo smlouvou.

Nejzávažnější a časté případy budou nejspíše představovat nepovolené zcizení podílu nebo zatížení předmětného podílu zástavním právem. V těchto případech je nutné zabývat se otázkou převoditelnosti podílu (viz podkapitola 3.3). Případná omezení převoditelnosti podílu, ať už plynou ze zákona nebo ze společenské smlouvy, se obdobně vztahují i na zatížení podílu zástavním právem.²⁵¹ Důležitou roli hraje valná hromada, neboť *ex lege* (avšak dispozitivně) je jejím souhlasem podmíněn pouze převod na osobu, která není společníkem.²⁵² V tomto základním případě je pro zřízení zástavního práva k podílu nicméně zapotřebí souhlasu valné hromady, a to i tehdy, má-li se zástavním věřitelem stát jiný stávající společník společnosti.²⁵³ Nesplní-li zástavní dlužník svůj zástavním právem zajištění dluh, je zástavní věřitel oprávněn zástavu (podíl ve společnosti) zpeněžit převodem na jinou osobu.²⁵⁴ Zákon o obchodních korporacích však stanoví, že na tento převod se souhlas příslušného orgánu nevztahuje,²⁵⁵ čímž by mohla nastat situace, že potenciálním nabyvatelem (a zároveň novým společníkem) by se mohla stát osoba stojící zcela mimo společnost. S ohledem na smysl a účel pravidla podmiňujícího převod podílu souhlasem nejvyššího orgánu, jímž je zabezpečit, aby se společníkem nestala osoba pro zbylé společníky nežádoucí, nepovažují tuto právní úpravu za vhodnou, neboť ostatní společníci by eventuálně nemohli vstupu takové osoby nijak zamezit.

5.1 Neoprávněné zcizení podílu třetí osobě

Neoprávněný převod podílu na třetí osobu představuje závažné překročení limitů prosté správy. Samotná smlouva o převodu podílu mezi věřitelem (dočasným společníkem) a třetí osobou není automaticky stížena vadou neplatnosti, a to z toho důvodu, že věřitel má pouze obligační

²⁵⁰ § 6 odst. (1) a (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵¹ § 32 odst. (3) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů + § 1320 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵² § 208 odst. (1) a (2) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵³ Shodně ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 262.

²⁵⁴ § 1309 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵⁵ § 209 odst. (3) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

povinnosti vůči svému dlužníkovi, jejichž porušení nemá za následek neplatnost smlouvy. Zároveň jeho *a priori* dočasné vlastnické právo s sebou nese i (omezené) *ius disponendi*.²⁵⁶ Nicméně důvod neplatnosti nastane v případě, poruší-li věřitel a nabyvatel sjednáním takové smlouvy dobré mravy.²⁵⁷

5.1.1 Nabytí od neoprávněného

Převede-li věřitel jakožto dočasný společník na třetí osobu podíl ve společnosti s ručením omezeným, ačkoliv k němu nebyl oprávněn, bylo by dle literatury²⁵⁸ možné tento převod posuzovat optikou regulace nabytí vlastnického práva od neoprávněného.²⁵⁹

Občanský zákoník stanoví jako první obecnou podmínku institutu nabytí vlastnického práva od neoprávněného, že podíl nesmí být zapsán ve veřejném seznamu. Jednotlivé podíly a údaje o nich jsou skutečnosti zapisované do obchodního rejstříku,²⁶⁰ jenž, jak bylo uvedeno výše, není veřejným seznamem. Následně však vyvstává důležitá otázka, zda důvěra ve správnost údajů, jež jsou zapsané v obchodním rejstříku, postačuje ke splnění druhé obecné podmínky, a to dobré víře nabyvatele (třetí osoby). Absentuje-li dobrá víra nabyvatele, není možné nabýt vlastnické právo k věci od neoprávněného. Toto pravidlo je rovněž vlastní např. právu německému,²⁶¹ ačkoliv německý právní řád například umožňuje osobě, jež se domnívá, že jí svědčí vlastnické právo k podílu, podat návrh na zápis námitky do obchodního rejstříku, čímž je po dobu trvání zápisu o námitce vyloučena dobrá víra třetích osob ve vztahu k osobě zapsané jako vlastníkov.²⁶² Dobrá víra je sice obecným ustanovením občanského zákoníku presumována,²⁶³ avšak princip materiální publicity, jak ji stanoví zákon o veřejných rejstřících,²⁶⁴ postavení dobrověrného nabyvatele nikterak neposiluje. Je tomu tak proto, že tento princip lze vztáhnout jedině k zapsaným osobám (tj. zapsané

²⁵⁶ TINTĚRA, Tomáš. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. Praha: Leges, 2013, s. 154.

²⁵⁷ § 580 ev. § 588 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Obdobný závěr zastává i MELZER, Filip. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr (ed) a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014, s. 546 (§ 548 OZ).

²⁵⁸ Jakub Dohnal předpokládá neoprávněné zcizení zejména v rámci § 1408 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, domnívám se však, že tuto tezi je nutno vztahovat i na ostatní případy neoprávněného převodu podílu v rámci překročení limitů běžné správy. Viz DOHNAL, Jakub. In DOHNAL, Jakub, GALVAS, Miroslav, OLIVA, Jakub. *Obchodní smlouvy*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 162-163.

²⁵⁹ § 1109-1114 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶⁰ § 48 odst. (1) písm. j) zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶¹ HERRLER, Sebastian. In PALANDT, Otto, BRUDERMÜLLER, Gerd, ELLENBERGER, Jürgen (ed). *Palandt Kommentar – Bürgerliches Gesetzbuch*. 78. Auflage. München: C. H. Beck, 2019, s. 1663 (§932 BGB).

²⁶² § 16 odst. (3) německého spolkového zákona – zákona o společnostech s ručením omezeným (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG), ve znění pozdějších předpisů.

²⁶³ § 7 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶⁴ § 8 odst. (1) zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů: „*Proti osobě, která právně jedná důvěřujíc údají zapsanému do veřejného rejstříku, nemá ten, jebož se zápis týká, právo namítnout, že zápis neodpovídá skutečnosti.*“

společnosti s ručením omezeným²⁶⁵), nikoliv k dalším osobám, jejichž údaje sice jsou v obchodním rejstříku evidovány v rámci těchto osob (např. společníka dané korporace). Tento závěr je rovněž setrvale zastáván konstantní judikaturou Nejvyššího soudu,²⁶⁶ avšak v odborné literatuře se lze setkat i s názorem opačným.²⁶⁷ Domnívám se, že problém však nečiní zápis samotné osoby společníka, který je v daném čase v souladu se skutečností, nýbrž že z rejstříku není (a nemusí být) nijak patrna dočasná povaha převodu v rámci zajišťovacího převodu práva. Pro úplnost je vhodné uvést, že i přesto je možné se v rámci posuzování dobré víry nabyvatele o údaje zapsané v obchodním rejstříku v některých případech opřít. Podíl ve společnosti s ručením omezeným je movitou věcí nehmotnou, přičemž zápis v obchodním rejstříku může do jisté míry suplovat jeho hmotnou (fyzickou) držbu,²⁶⁸ čímž by byla odstraněna překážka tkvící v nemožnosti prokázání držby podílu jakožto věci nehmotné a držitel by ji nemusel opírat jen o vlastní tvrzení.

Občanský zákoník připouští nabytí vlastnického práva k movité věci od neoprávněného bez plnění dalších pozitivních podmínek v případě pouhé dobré víry nabyvatele v převodcovo oprávnění vlastnické právo převést.²⁶⁹ Přikláním se však k názoru, jenž byl publikován v odborném periodiku *Obchodněprávní revue*,²⁷⁰ že nabytí vlastnické právo k podílu ve společnosti s ručením omezeným není možné jen na základě dobré víry nabývající třetí osoby, ale musí tak být stanoveno zvláštním zákonným ustanovením. Zároveň souhlasím, že je nepřijatelné analogicky aplikovat závěry Nejvyššího soudu opřené o judikaturu Ústavního soudu, jenž ve svém rozsudku²⁷¹ potvrzuje možnost nabytí vlastnického práva k nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí, a to z toho důvodu, že povaha zápisu v katastru nemovitostí je významně odlišná oproti obchodnímu rejstříku, neboť, jak již v této práci zmiňuji, je tento zápis konstitutivní povahy. Teleologický základ obou právních konstrukcí je natolik odlišný, že nezbyvá než aplikaci *analogie legis* v tomto případě vyloučit.²⁷²

Nabytí vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným od neoprávněného je za splnění uvedených podmínek přípustné, je-li převodce podnikatel a k převodu dochází při

²⁶⁵ § 42 písm. a) zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. září 2015, sp. zn. 26 Cdo 2778/2015. Srov. i s dalšími rozhodnutími: Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. ledna 2010, sp. zn. 30 Cdo 3172/2007, Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. dubna 2008, sp. zn. 21 Cdo 1388/2007, Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2006, sp. zn. 29 Odo 974/2005, Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. září 2008, sp. zn. 21 Cdo 4141/2007.

²⁶⁷ Srov. DĚDIČ, Jan, LASÁK, Jan. In HAVEL, Bohumil (ed) a kol. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 15 (§ 8 ZVR).

²⁶⁸ ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 259.

²⁶⁹ § 1111 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷⁰ ZVÁRA, Michael. Nabytí podílu od neoprávněného ve společnosti s ručením omezeným na základě smlouvy o převodu podílu. *Obchodněprávní revue*, 2017, roč. 2017, č. 7-8, s. 193.

²⁷¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. března 2016, sp. zn. 31 Cdo 353/2016 a Nález Ústavního soudu ze dne 17. dubna 2014, sp. zn. I. ÚS 2219/12.

²⁷² MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 243-247.

jeho podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku, případně je-li převodcem neoprávněný dědic, jemuž bylo nabytí dědictví potvrzeno.²⁷³ Podmínkou však je, aby předmět podnikání zmíněného podnikatele spočíval právě v obchodování s podíly ve společnostech s ručením omezeným. Nabytí od dědice, jemuž svědčí pravomocné rozhodnutí soudu o vypořádání dědictví, souvisí s požadavkem legitimní dobré víry nabyvatele, jenž důvěřuje ve správnost soudního rozhodnutí.²⁷⁴ Případné uložení investigativní povinnosti nabyvateli bych v takovém případě považoval za zjevně nepřiměřené.²⁷⁵

V rámci nabytí vlastnického práva k podílu vtěleného do kmenového listu od neoprávněného neobsahuje zákon speciální úpravu, proto se užije jako *lex generalis* regulace občanského zákoníku, přičemž *lex specialis* představují ustanovení zákona směnečného a šekového.²⁷⁶ Převodci každého cenného papíru na řad musí svědčit nepřetržitý řetězec indosamentů, čímž tento indosament plní legitimační funkci, neboť převodce může své vlastnické právo k podílu ve společnosti s ručením omezeným vtělenému do kmenového listu prokázat jedině předložením daného indosamentu. Vyloučeno je prokázání vlastnictví ke kmenovému listu jiným způsobem, například pouhou držbou. Přerušená řada indosamentů, tedy nenavazují-li na sebe v nějakém místě podpisy nejprve indosatáře (nabyvatele od předchozího vlastníka) a později indosanta (převodce na třetí osobu) v jedné osobě, znamená, že osoba, jež podíl vtělený do kmenového listu převádí, nemůže hodnověrně své vlastnické právo ke kmenovému listu prokázat. Například přeškrtnutí některého indosamentu má za následek přerušení řetězce indosamentů, neboť takový platí *ex lege* za nezapsaný,²⁷⁷ což je problematické zejména v těch případech, kdy dojde k přeškrtnutí indosamentu, po němž následují i další. Přeškrtnutí indosamentu je posuzováno materiálně, není tedy zapotřebí jej opatřit podpisem, provést zvláštní formou nebo způsobem provedení, přičemž není významný důvod, čas, ani osoba, jež škrtnutí provedla, předmětem zkoumání však není ani samotná oprávněnost takového přeškrtnutí.²⁷⁸ Mezera v řadě rubopisů však může vzniknout též jiným způsobem, než jen převodem, například zdědí-li dědic v rámci dědického řízení obchodní podíl, jenž je vtělen do kmenového listu, není tento přechod vlastnického práva v rubopisu zapsán. Dostatečně zaplnit tuto mezeru však lze dle mého názoru přiložením listiny, jež nabytí dědictví hodnověrně prokazuje.

²⁷³ § 1109 písm. b) a d) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. října 2001, sp. zn. 22 Cdo 1206/2001.

²⁷⁵ Investigativní povinnost nabyvatele nepovažuje za vhodnou ani přiměřenou rovněž DOBROVOLNÁ, Eva. In SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 374 (§ 1109 písm. d) OZ).

²⁷⁶ § 16 zákona č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů + § 1103 odst. (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷⁷ § 16 odst. (1) věta druhá zákona č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷⁸ KOVARÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 90 (§ 16 ZSS).

Dle nevyvratitelné domněnky stanovené zákonem směnečným a šekovým, dovodíme, že osoba držící kmenový list, jíž zároveň svědčí nepřerušovaný řetězec indosamentů, je vlastníkem obchodního podílu, jenž je do tohoto kmenového listu vtělen.²⁷⁹ Zákon však formuluje dva korektivy, jimiž jsou nabyvatelova zlá víra nebo jeho hrubá nedbalost (*culpa lata*) při nabývání kmenového listu.²⁸⁰ Osoba jedná ve zlé víře např. tehdy, kdy kmenový list úmyslně odcizí, vynutí si jeho převod násilím nebo pod pohrůžkou, případně jej neoprávněně vyláká. Rovněž nemůže svědčit dobrá víra osobám, jež mají o zmíněném jednání ve zlé víře vědomost v souvislosti s některým z dřívějších převodů.²⁸¹ Hrubá nedbalost je při samotném převodu podílu představovaném kmenovým listem posuzována dle kritéria, zda se nabyvatel přesvědčil o tom, že mu podíl převádí jeho skutečný vlastník. Jelikož je k převodu kmenového listu zapotřebí indosament, může se každý nový nabyvatel běžným náhledem přesvědčit, že převodci skutečně svědčí vlastnické právo k danému podílu ve společnosti s ručením omezeným a je tedy k jeho převodu oprávněn. Nabyvateli však zákon neukládá investigativní povinnost, která by jej zavazovala k náročnému a rozsáhlému výzkumu indosamentu. Zejména v situacích, kdy není možné některé vady indosamentu identifikovat, neboť všechny formální náležitosti se mohou jevit bezvadnými a až později vyjde najevo např. násilné donucení převodce předchozího převodu, je třeba chránit zájmy skutečného vlastníka a dobrověrných třetích osob. Proto neměl-li uvedený nabyvatel při převodu podílu důvod k pochybnostem o skutečnosti, že převodce je skutečným vlastníkem, je nutno uzavřít, že i jemu dobrá víra svědčí.²⁸²

Problematický aspekt celého výše uvedeného postupu dle pravidel o nabytí vlastnického práva od neoprávněného je výklad pojmu „osoba neoprávněná“. Extenzivním výkladem lze dospět k závěru, že takovou osobou se míní kdokoliv, kdo nemá oprávnění věc zcizit, a to ze zákona, smluvního ujednání nebo jiného právního důvodu. Pohled restriktivní pak dotýčný pojem zužuje pouze na „nevlastníka“. Vodítkem může být formálně systematickým výkladem, jímž v tomto případě posoudíme systematiku občanského zákoníku. Úprava Pododdílu 7 (Nabytí vlastnického práva od neoprávněného) jako součást Oddílu 2 (Nabytí vlastnického práva) se nachází v Dílu 3 (Vlastnictví), Hlavy II (Věcná práva) v Části třetí občanského zákoníku (Absolutní majetková práva). Klíčové je posouzení, zda nadpisy jednotlivých rubrik zákona mají normativní význam. Ústavní soud ve své rozhodovací praxi vyjádřil právní názor, že „jiné části právního předpisu, jejichž

²⁷⁹ Předmětné ustanovení § 16 odst. (1) věta první zákona č. 191/1950 Sb., zákona směnečného a šekového, ve znění pozdějších předpisů užívá formulaci „platí, že“, jež značí nevyvratitelnou domněnku a tuto nelze žádným způsobem vyvrátit. Kdežto vyvratitelná domněnka, jíž lze identifikovat formulací „má se za to, že“, připouští možnost prokázání opaku.

²⁸⁰ § 16 odst. (2) zákona č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸¹ Shodně KOVARÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 92 (§ 16 ZSŠ).

²⁸² KOVARÍK, Zdeněk. Tamtéž.

*posláním je zlepšit přehlednost předpisu a orientaci v právním řádu (nadpis právního předpisu, označení částí, blav, dílů, oddílů, paragrafů), jsou (...) pouhou legislativní pomůckou, která nemůže být závazným pravidlem pro výklad právního předpisu a stanovení pravidel chování.*²⁸³ Jsem však přesvědčen, že nadpisy jednotlivých rubrik, jež jsou systematicky řazeny do kategorizovaných množin a podmnožin, plní normativní funkci tím, že určují a vymezují regulovanou materii, tedy neslouží vždy jako pouhé rozčlenění nepřehledného textu.²⁸⁴ Proto i ustanovení o nabytí vlastnického práva od neoprávněného je nutno vykládat v návaznosti na regulaci věcných práv. Tímto je zřejmé, že se uplatní pohled restriktivní a osobu neoprávněnou je nutno vykládat jako osobu, jež nemá vlastnické právo k věci. Důvodová zpráva k občanskému zákoníku sice uvádí, že pojem osoby neoprávněné nelze zužovat pouze na osobu nevlastníka (výslovně uvádí právní institut komise²⁸⁵), nicméně zpřesňuje, že „*navržená ustanovení se týkají případů, kdy vlastnické právo převádí druhé straně někdo, kdo vlastníkem není ani nemá právo vlastnické právo druhé straně převést.*“²⁸⁶ Tyto podmínky musí být splněny kumulativně.

Z výše uvedeného je proto nezbytné přijmout závěr, že na překročení limitů běžné správy tím, že věřitel v postavení dočasného společníka neoprávněně převede podíl ve společnosti s ručením omezeným, jenž byl poskytnut jako jistota v rámci zajišťovacího převodu práva, není možné aplikovat právní úpravu nabytí vlastnického práva od neoprávněného.²⁸⁷ Věřiteli totiž vlastnické právo k podílu svědčí, byť s omezeními, čímž ovšem nesplňuje esenciální podmínku pro status osoby neoprávněné ve smyslu regulace nabytí vlastnického práva od neoprávněného. Tyto případy však budou aplikovány na situace, kdy smlouvu o převodu vlastnického práva k podílu uzavře s třetí osobou dlužník, neboť tento není v rozhodné době vlastníkem podílu.

5.1.2 Převod vlastnického práva se závadou

Dlužník, jenž věřiteli v rámci zajišťovacího převodu s rozvazovací podmínkou dočasně převedl své vlastnické právo k podílu ve společnosti s ručením omezeným, získává právo čekatelské, neboť splní-li se rozvazovací podmínka uspokojením věřitelovy pohledávky za dlužníkem, stává se tento opět vlastníkem předmětného podílu.²⁸⁸ Věřitel v pozici dočasného společníka pak musí čekatelské právo dlužníka brát v potaz při výkonu práv spojených

²⁸³ Nález Ústavního soudu ze dne 30. listopadu 1999, sp. zn. II. ÚS 485/98.

²⁸⁴ Viz MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 101 a s. 137.

²⁸⁵ § 2455-2470 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Sněmovní tisk 362/0 část č. 1/2 VI. n. z. občanský zákoník – k § 1109.

²⁸⁷ Totožný závěr zastávají též BEZOUŠKA, Petr, HAVEL, Bohumil. *Občanský zákoník: Srovnávací komentář*. Elektronická publikace dostupná v Systému ASPI [cit. 13. března 2019]. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2016 [právní stav v ASPI k 1. červnu 2018], § 2040 OZ.

²⁸⁸ Obdobně toto právo pojímá právo německé, viz k pojmu Anwartschaftsrecht MÜLLER, Klaus. *Sachenrecht*. 4 neubearbeitete Auflage. Köln: Carl Heymanns Verlag, 1997, s. 762-766.

s vlastnictvím podílu²⁸⁹ a jednat v souladu s principem poctivosti tak, aby neohrozil nebo nezmařil právo dlužníka.²⁹⁰ Pro případ zřízení fiduciárního převodu pak vzniká obligační právo poskytovatele jistoty na zpětný převod.

Občanský zákoník stanoví, že kdo nabude vlastnické právo k podílu ve společnosti s ručením omezeným (věci nezapsané ve veřejném seznamu), přejímá zároveň i závady, měl-li a mohl-li je z okolností zjistit nebo bylo-li to ujednáno, anebo stanoví-li tak zákon.²⁹¹ Zákon tak oproti historické předloze pojímá přechod závad dosti široce.²⁹² Existence zajišťovacího převodu lze bezpochyby považovat za závadu,²⁹³ je však nezbytné posuzovat zajišťovací převod s rozvazovací podmínkou a převod fiduciární zvlášť.

V případě rozvazovací podmínky je čekatelské právo věcněprávní omezení dispozice, tvoří přímou podstatu zajišťovacího převodu práva (a v návaznosti na něj povahu *a priori* dočasněho vlastnického práva) a působí *erga omnes*.²⁹⁴ Z tohoto plyne, že při neoprávněném převodu vlastnického práva k podílu z věřitele na třetí osobu přechází na tuto třetí osobu též závada spočívající v čekatelském právu dlužníka. Výjimku představují případy dobrověrných nabyvatelů, kteří o existenci obligačního vztahu, jenž zakládá mezi dlužníkem a věřitelem zajišťovací převod práva, nevěděli a ani vědět nemuseli.²⁹⁵ Nepřejde-li pak dlužníkově čekatelské právo na dobrověrného nabyvatele, zaniká *ex lege*.²⁹⁶ Zákon tímto chrání legitimní dobrou víru třetích osob.²⁹⁷

Nejvyšší soud ještě za účinnosti občanského zákoníku 1964²⁹⁸ dospěl k závěru, že „*skutečnost, že vlastnické právo věřitel získal na základě zajišťovacího převodu vlastnického práva (§ 553 občanského zákoníku) skutečněho převodní smlouvou (spravidla smlouvou kupní) neznamená, že by vlastník (věřitel) nemohl takto nabyté vlastnické právo převést na další (třetí) osobu. Kdyby ovšem převedl vlastnictví, aniž by (dosud) nastoupila ubraňovací funkce zajišťovacího převodu práva (zatím nenastal stav, že by zajištěná pohledávka nebyla*

²⁸⁹ Již historická odborná literatura dovozovala, že „*disposice oprávněného jest omezena tak, že buď nemůže neb aspoň nemá podnikati nic, co by bylo na úkor právům tobo, komu by právo připadlo, kdyby výmínka rozvazovací se splnila.*“ Viz TILSCH, Emanuel. *Občanské právo rakouské*. 1. vydání. Praha: Unie, 1910, s. 154-155.

²⁹⁰ MELZER, Filip. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr (ed) a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014, s. 545 (§ 548 OZ).

²⁹¹ § 1107 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁹² § 443 ABGB/OZO: „*S vlastnictvím nemovitých věcí přejímána jsou také břemena na nich vázající, ve veřejných knihách zaznamenaná. Kdo do těchto knih nenabývá, ponese ve všech případech škodu za svou nedbalost. Jiné pohledávky a nároky, které má někdo vůči předešlému vlastníku, nepřecházejí na nového nabyvatele.*“ - § 443 rakouského zákona č. 946/1811 Sb. zák. soud., obecný občanský zákoník (ABGB), ve znění pozdějších předpisů - na našem území pod názvem Obecný zákoník občanský (OZO).

²⁹³ Shodně ČERVINKA, Michal. *Oživení institutu zajišťovacího převodu práva* [online]. Epravo.cz, 10. prosince 2013 [cit. 19. března 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/oziveni-institutu-zajistovaciho-prevodu-prava-93132.html>>.

²⁹⁴ MELZER, Filip. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr (ed) a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014, s. 546 (§ 548 OZ).

²⁹⁵ § 1107 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁹⁶ § 1107 odst. (2) tamtéž.

²⁹⁷ Zájem na ochraně dobré víry osob je zdůrazněna též v § 7 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, jenž stanoví vyvratitelnou právní domněnku presumce dobré víry.

²⁹⁸ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona 428/2011 Sb. účinného ke dni 1. 1. 2013.

řádne a včas splněna), je zřejmé, že nabývající třetí osoba přejímá spolu s vlastnictvím také rozvazovací podmínku ze zajišťovacího převodu práva; znamená to mimo jiné, že i v takovém případě (při převodu vlastnictví z věřitele na jiného) se při splnění rozvazovací podmínky ze zajišťovacího převodu práva stává vlastníkem věci bez dalšího původní vlastník (ten, kdo dal zajištění zajišťovacím převodem práva).“²⁹⁹ Svůj závěr však Nejvyšší soud nijak blíže neodůvodnil. Domnívám se, že výše uvedená právní úprava nového občanského zákoníku, jež chrání dobrou víru, tento povšechný závěr překonávají.³⁰⁰

Na základě výše uvedeného lze uzavřít, že v případě zajišťovacího převodu s rozvazovací podmínkou na dobrověrného nabyvatele věřitelem neoprávněně zcizeného podílu čekatelské právo dlužníka nepřechází a zaniká. Nebyl-li však nabyvatel v dobré víře, pak spolu s vlastnictvím podílu přijímá i závadu tkvící v resolutivní podmínce, a bude-li věřitelova pohledávka uspokojena, stane se dlužník (poskytovatel jistoty) opět vlastníkem podílu.³⁰¹

V případě fiduciárního zajišťovacího převodu práva však, jak je uvedeno výše, věřitel nabývá plné vlastnické právo k předmětnému podílu a je pouze obligačně zavázán ke zpětnému převodu, splní-li dlužník svůj dluh. Je tedy zřejmé, že fiduciární převod poskytuje věřiteli výrazně silnější zajištění, a to zejména tím, že věřitelovo obligační právo na zpětný převod nevázne na samotném podílu, nýbrž zavazuje *inter partes* jen dlužníka a jeho věřitele. Povinnost zpětného převodu tak zavazuje pouze samotného věřitele, nikoliv třetí osobu.³⁰² Nelze tedy tuto věřitelovu povinnost považovat za vadu váznoucí na podílu a na nabyvatele (třetí osobu) nepřechází, a to ani tehdy, věděl-li nabyvatel o existenci zajišťovacího převodu vlastnického práva. Tato doktrína byla zastávána již za účinnosti Obecného zákoníku občanského, kdy Jaromír Sedláček pro tyto případy publikoval, že „*bude-li důvěřující strana (v rámci fiduciární smlouvy) zklamána, nemůže toto namítati osobě třetí, i kdyby tato o výhradě věděla.*“³⁰³

Osobě, jež poskytuje vlastnické právo k podílu ve společnosti jako jistotu v rámci fiduciárního převodu, lze pro vyloučení těchto nežádoucích následků sjednat smluvní zákaz zcizení jako právo věcné.³⁰⁴ V takovém případě zákaz zcizení působí *erga omnes*, avšak je nutno posuzovat,

²⁹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2011, sp. zn. 21 Cdo 3766/2010.

³⁰⁰ K obdobnému závěru dospívají i BEZOUŠKA, Petr, HAVEL, Bohumil. *Občanský zákoník: Srovnávací komentář*. Elektronická publikace dostupná v Systému ASPI [cit. 13. března 2019]. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2016 [právní stav v ASPI k 1. červnu 2018], § 2040 OZ. Srov. však KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 363.

³⁰¹ Shodně SVITÁK, Stanislav. In PETROV, Jan (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 2065 (§ 2042 OZ).

³⁰² MELZER, Filip. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr (ed) a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014, s. 546 (§ 548 OZ).

³⁰³ SEDLÁČEK, Jaromír. *Obligační právo*. První díl. Druhé přepracované vydání. Brno: PRÁVNÍK, 1933, s. 66.

³⁰⁴ § 1761 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Toto řešení podporují též BEZOUŠKA, Petr, HAVEL, Bohumil. *Občanský zákoník: Srovnávací komentář*. Elektronická publikace dostupná v Systému ASPI [cit. 13. března 2019]. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2016 [právní stav v ASPI k 1. červnu 2018], § 2040 OZ.

zda třetí osoba musela nebo alespoň mohla o věcném zákazu zcizení vědět,³⁰⁵ což u podílu ve společnosti s ručením omezeným naráží na limity jeho povahy jako věci nezapisované do veřejného seznamu.

Zákon dále vyžaduje, aby byl zákaz zcizení zřízen na dobu určitou, a tato doba musí být přiměřená.³⁰⁶ Domnívám se, že tento zákaz lze zřídit pouze na dobu trvání dluhu, jenž je zajišťovacím převodem zajištěn. Zároveň dle občanského zákoníku musí alespoň jedné straně svědčit takový zájem, jenž je hoden právní ochrany. Dle mého názoru je tato podmínka splněna již tím, že dlužník dočasně převedl věřiteli své vlastnické právo k podílu a jeho majetkový zájem stojí na důvěře, že věřitel splní svou smluvní povinnost a po splnění dluhu převede podíl dlužníkovi zpět.

Zákaz zcizení ve formě věcného práva vzniká účinností smlouvy. Jsem toho názoru, že je třeba odmítnout publikovaný závěr, dle něž toto věcné právo k podílu ve společnosti s ručením omezeným vzniká až zápisem do obchodního rejstříku.³⁰⁷ Ačkoliv jsou si autoři vědomi skutečnosti, že obchodní rejstřík není veřejným seznamem, dle jejich názoru by bylo v rozporu s ochranou dobré víry třetích osob, kdyby věcné právo v podobě zákazu zcizení vznikalo nezávisle na zápisu do obchodního rejstříku. Zákon o veřejných rejstřících řadí zákaz zcizení podílu v korporaci, byli tento zřízen jako věcné právo, mezi doplňující skutečnosti zapisované do obchodního rejstříku.³⁰⁸ Jak je uvedeno výše v této práci, je samotný zápis údajů o převodu podílu jen deklaratorní, přičemž argumentem *a maiori ad minus*³⁰⁹ dospívám k závěru, že není-li konstitutivním zápis samotného převodu podílu, tím méně by měl být konstitutivní zápis zákazu jeho převodu. Lze však s autory souhlasit, že zřízení zákazu zcizení podílu jako věcného práva již samotnou smlouvou, pochopitelně nevyklučuje možnost, že třetí osobě tato skutečnost nebude známa (viz výše), toto riziko však nese samotná osoba dlužníka (s čímž musí sama počítat) a je na dlužníkově svobodné vůli, zda učiní všechny racionální kroky k zamezení nežádoucího následku v podobě neoprávněného zcizení předmětného podílu na dobrověrného nabyvatele (např. tím, že se domůže zapsání věcného práva zákazu zcizení do obchodního rejstříku).

³⁰⁵ DVORÁK, Bohumil. In PETROV, Jan (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1715 (§ 1762 OZ).

³⁰⁶ § 1761 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁰⁷ LORENC, Jan, URBANEC, David. *Problematika některých věcných práv k podílu na společnosti s ručením omezeným* [online]. Epravo.cz, 24. března 2016 [cit. 19. března 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/problematika-nekterych-vecnych-prav-k-podilu-na-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-100926.html>>.

³⁰⁸ § 48 odst. (1) písm. g) zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

³⁰⁹ Blíže k argumentu *a fortiori* a jeho dvěma variantám *a maiori ad minus* / *a minori ad maius* viz MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 169-171.

5.1.3 Náhrada škody

Odrazem perspektivního pojetí odpovědnosti je, že každá osoba odpovídá za náležité plnění svých povinností. Převede-li neoprávněně věřitel v pozici dočasného vlastníka obchodní podíl, přičemž takové jeho jednání je porušením smlouvy o zřízení zajišťovacího převodu vlastnického práva, je založena jeho odpovědnost za škodu způsobenou tímto smluvní straně-dlužníkovi nebo osobě, jejímuž zájmu mělo splnění ujednané povinnosti zjevně sloužit.³¹⁰ Jelikož povinnost nahradit škodu je v případě porušení smluvní povinnosti formulována objektivně, tedy pro její vznik není zákonem vyžadováno zavinění, nemůže se věřitel v tomto případě nijak exkullovat. Odpovědnosti jej může zprostit existence liberačních důvodů v podobě mimořádné nepředvídatelné překážky vzniklé nezávisle na jeho vůli. Domnívám se však, že výskyt případů splněných podmínek pro liberaci bude v tomto případě spíše mizivý. Poškozený dlužník má pak nárok nejen na úhradu skutečně vzniklé škody (*damnum emergens*), ale i na úhradu ušlého zisku (*lucrum cessans*).³¹¹

5.2 Neoprávněné zatížení podílu

Není-li ve smlouvě o zřízení zajišťovacího převodu práva stanoveno jinak, pak lze uzavřít, že věřitel v rámci limitů běžné správy není oprávněn podíl ve společnosti s ručením omezeným, jenž je poskytnut jako jistota, zatížit před splatností zajištěného dluhu. Věřitel neoprávněně zatíží podíl tak, že k němu zřídí věcné právo, jež omezuje jeho právo vlastnické, nejčastěji se v praxi bude jednat o právo zástavní.³¹² Zatíží-li věřitel v pozici dočasného společníka předmětný podíl ve společnosti s ručením omezeným zástavním právem, čímž překročí limity běžné správy, není obdobně jako v případě neoprávněného zcizení jeho právní jednání samo o sobě stíženo vadou neplatnosti. Nebezpečí pro dlužníka by tak mohlo spočívat v eventuálních nárocích třetích osob oprávněných ze zatížení (např. zástavního věřitele) i po splnění dluhu a navrácení vlastnického práva zpět původnímu vlastníkovi.

5.2.1 Vznik zatížení podílu nevtěleného do kmenového listu

Zástavní právo k podílu ve společnosti s ručením omezeným vzniká zápisem do obchodního rejstříku,³¹³ zápis je v tomto případě konstitutivní. V praxi vyvstává problém s určením aktivně legitimovaného subjektu k podání návrhu na zápis k rejstříkovému soudu. Dle zákona o

³¹⁰ § 2913 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³¹¹ § 2952 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³¹² § 1309-1389 tamtéž.

³¹³ § 1322 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů + § 48 odst. (1) písm. f) zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

veřejných rejstřících by takovou osobou měla být jediné samotná zapsaná společnost,³¹⁴ následně nesplní-li tato svou povinnost k podání návrhu do patnácti dnů od vzniku této povinnosti, je osobou aktivně legitimovanou každý, kdo na zápisu doloží právní zájem.³¹⁵ Proti tomuto procesnímu pravidlu zákona o veřejných rejstřících stojí hmotněprávní regulace občanského zákoníku, která stanoví zástavci nebo zástavnímu věřiteli povinnost informovat společnost bez zbytečného odkladu o vzniku zástavního práva (s výjimkou případů, kdy dal příslušný orgán souhlas se zatížením).³¹⁶ Vzájemná koexistence těchto dvou pravidel není možná bez náležitého výkladu, neboť na první pohled není jasné, jak by mohl zástavní věřitel informovat o vzniku zástavního práva k podílu předmětnou společnost, když pouze ona je oprávněna podat návrh na zápis do obchodního rejstříku, jímž ono zástavní právo vzniká.

Již zmiňovaná judikatura Vrchního soudu v Praze výslovně uvádí, že „*věřitel je aktivně věcně legitimován k podání návrhu na zápis zástavního práva k podílu v korporaci do obchodního rejstříku.*“³¹⁷ K tomuto závěru se přiklání i odborná literatura, přičemž používá výklad gramatický, kdy dovozuje, že formulace zákona o veřejných rejstřících „*nestanoví-li jiný zákon jinak*“ míří také na výše zmíněné ustanovení občanského zákoníku, ze kterého dle Petra Čecha a Petra Šuka lze dovodit aktivní legitimaci zástavního věřitele nebo zástavce, zároveň používají teleologický výklad, kdy zdůrazňují právo věřitelů k podání návrhu a tím i vliv na určení pořadí zástavních práv rozhodným pro jejich uspokojení.³¹⁸

Oproti tomu publikoval ve své disertační práci Michael Zvára závěr odlišný a domnívá se, že vzájemná koexistence výše uvedených ustanovení možná je, neboť považuje informační povinnost stanovenou občanským zákoníkem za nadbytečnou, což dle jeho názoru ještě nezpůsobuje rozpor s regulací zákona o veřejných rejstřících, jež neumožňuje zástavnímu věřiteli a zástavci podat návrh na zápis do obchodního rejstříku. Ačkoliv považuje závěry pražského Vrchního soudu, Petra Čecha a Petra Šuka za výhodné pro zástavního věřitele a zástavce, označuje jejich výklad za nepřipustně extenzivní. Domnívá se, že požadavky zákona budou naplněny postupem, kdy strany zástavního vztahu požádají statutární orgán společnosti o podání návrhu na zápis (společnost je tímto krokem informována o plánovaném vzniku zástavního práva) a nečiní-li statutární orgán, po uplynutí

³¹⁴ § 47 + § 42 písm. a) + § 11 odst. (1) zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

³¹⁵ § 11 odst. (3) tamtéž.

³¹⁶ § 1322 odst. (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³¹⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. července 2015, sp. zn. 14 Cmo 354/2014.

³¹⁸ ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 261-262. Zároveň je nutno dodat, že názor Petra Čecha na tuto problematiku se v průběhu času vyvíjel, neboť ještě před vydáním výše uvedeného usnesení VS Praha zastával názor jiný – k tomu viz ČECH, Petr. Co nově (ne)zapsat do obchodního rejstříku? *Právní rádce*, 2014, roč. 2014, č. 3, s. 24-29.

zákonně 15 denní lhůty mohou podat návrh rejstříkovému soudu sami. V nečinnosti statuárního orgánu pak spatřuje porušení povinnosti péče řádného hospodáře.³¹⁹

Dle mého názoru je závěr Vrchního soudu v Praze neodůvodněný a rovněž jej považuji za příliš extenzivní. Když zákonodárce přijal zákon o veřejných rejstřících, rozhodl se, že návrh na zápis do veřejného rejstříku může podat pouze osoba uvedená v tomto zákoně, nestanoví-li jiný zákon jinak.³²⁰ Zmiňované ustanovení občanského zákoníku však pouze stanoví povinnost zástavce nebo zástavního věřitele informovat společnost o vzniku zástavního práva.³²¹ Z takto formulované povinnosti však dle mého názoru nelze usuzovat, že zákonodárce měl v úmyslu rozšířit okruh aktivně legitimovaných osob. Důvodová zpráva k občanskému zákoníku mlčí. Obchodní zákoník účinný do roku 2013 výslovně stanovil, že návrh na zápis zástavního práva k podílu ve společnosti může podat zástavní věřitel nebo zástavce.³²² Zákonodárce tento předpis zrušil a nahradil jej novým občanským zákoníkem a zákonem o obchodních korporacích. Domnívám se, že kdyby zákonodárce chtěl, aby i nadále mohl návrh na podání návrhu podat zástavní věřitel nebo zástavce, upravil by toto pravidlo rovněž výslovně. Tím, že tak neučinil, je zřejmé, že jeho záměrem bylo v tomto případě zúžit okruh osob aktivně legitimovaných k podání návrhu. Považuji tuto regulaci za racionální, neboť v obchodním rejstříku se evidují obchodní korporace (mimo jiné) a tyto společnosti by skutečně měly být jedinými osobami nadanými aktivní legitimací činit návrhy na zápis vůči rejstříkovému soudu. Je dle mého pohledu správné, že až sekundárně, neplní-li společnost svou povinnost, jsou k tomuto oprávněny i jiné osoby, jimž svědčí na zápisu právní zájem.

Vrchní soud v Praze judikoval, že postup zápisem do obchodního rejstříku je jediný možný způsob vzniku zástavního práva k podílu, nelze jej nahradit ani zveřejněním v rejstříku zástav.³²³ Za jedinou výjimku lze považovat vznik zástavního práva k obchodnímu závodu, jehož součástí je obchodní podíl. Uplatní se obdobný princip, jaký byl zmíněn v případě převodu obchodního závodu, jehož součástí je podíl reprezentovaný kmenovým listem, kdy k převodu není zapotřebí indosament, neboť se uplatní pouze pravidla pro převod obchodního závodu jako celku (blíže viz podkapitolu 3.5), tedy že podíl vtělený do kmenového listu je součástí věcí hromadné –

³¹⁹ ZVÁRA, Michael. *Podíl ve společnosti s ručením omezeným jako předmět zajištění*. Disertační práce. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2016, s. 45-49.

³²⁰ § 11 odst. (1) zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

³²¹ § 1322 odst. (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³²² § 117a zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění zákona č. 179/2013 Sb. účinného ke dni 1. 7. 2013.

³²³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. července 2015, sp. zn. 14 Cmo 354/2014. Toto rozhodnutí bylo občanskoprávním a obchodním kolegiem Nejvyššího soudu publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 43/2016. Podrobněji viz DĚDIČ, Jan, ŠUK, Petr. K některým výkladovým otázkám právní úpravy podílu v obchodní korporaci. *Obchodněprávní revue*, 2014, roč. 2014, č. 6, s. 167.

obchodnímu závodu, přičemž pouze tento závod je zatížen zástavním právem, jež vzniká *ex lege* zápisem do rejstříku zástav.³²⁴

5.2.2 Následky neoprávněného zatížení podílu nevtěleného do kmenového listu

Nebude-li dluh, jenž byl zajištěn zajišťovacím převodem vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným, splněn a převod na věřitele se tak stane nepodmíněným, eventuálně zanikne-li dlužníkovi právo na zpětný převod v případě fiduciárního zajišťovacího převodu, trvá zatížení podílu nadále. Tento závěr považuji za správný a praktický, neboť dle mého soudu dojde k faktické následné konvalidaci neoprávněně vzniklého zatížení podílu tím, že osoba, již svědčilo dočasné vlastnické právo s obligačním zákazem zatížení věci, se stala vlastníkem nepodmíněným, odpadl tímto i onen závazek spočívající v tomto zákazu.

V případě opačném, tedy bude-li věřitelova pohledávka uspokojena a předmětný podíl nabývá zpět do svého vlastnictví dlužník, již není situace natolik jednoznačná. Nejdříve je nutno od sebe odlišit zajišťovací převod s rozvazovací podmínkou a převod fiduciární.

Při splnění dluhu zajištěného fiduciárním převodem dochází k zpětnému převodu vlastnického práva z věřitele na dlužníka. V takovém případě je rozhodujícím kritériem dobrá víra nabyvatele (bývalého dlužníka). Nejprve je nutno posoudit, zda je zástavní právo zapsáno v rejstříku zástav vedeného Notářskou komorou ČR,³²⁵ takový zápis totiž *ex lege* dobrou víru nabyvatele vylučuje.³²⁶ Notář je totiž povinen vydat každému na jeho žádost opis nebo výpis z rejstříku zástav, nebo potvrzení o tom, že v rejstříku zástav není určitá věc evidována jako zástava, anebo o tom, že není evidován zákaz zřízení zástavního práva k věci neevidované v rejstříku zástav jako zástava.³²⁷ Je-li tedy zástavní právo k podílu zapsáno v rejstříku zástav, nemůže se následně dovolávat nabyvatel (bývalý dlužník) při zpětném převodu své dobré víry o skutečnosti, že nevěděl, ani nemohl vědět, o existenci zástavního práva váznoucího na předmětném podílu, proto se domnívám, že zástavní právo dále trvá.³²⁸ Není-li zástavní právo zapsáno v rejstříku zástav a zároveň je nabyvatel (bývalý dlužník) v dobré víře, že podíl není zatížen zástavním právem, zástavní právo zpětným převodem zaniká.³²⁹ Tento závěr je platný i přes skutečnost, že rejstřík zástav nemá povahu veřejného seznamu.³³⁰

³²⁴ § 1319 odst. (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³²⁵ § 35a a 37 odst. (3) písm. t) zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů + Předpis Notářské komory České republiky o Rejstříku zástav, ve znění pozdějších předpisů.

³²⁶ § 1377 odst. (2) věta druhá zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³²⁷ § 39 odst. (1) Předpisu Notářské komory České republiky o Rejstříku zástav, ve znění pozdějších předpisů.

³²⁸ Srov. závěry k dobré víře nabyvatele in TĚGL, Petr. Některé teoretické problémy nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 2009. č. 10, s. 343.

³²⁹ § 1377 odst. (1) a (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³³⁰ Blíže viz TĚGL, Petr. *Vybrané problémy spojené s principem publicity veřejného seznamu a rejstříku zástav* [online]. Právní prostor, 10. října 2018 [cit. 4. dubna 2019]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/vybrane-problemy-spojene-s-principem-publicity-verejneho-seznamu-a-rejstriku-zastav>>.

Při posuzování zákonného požadavku na dobrou víru v rámci zpětného převodu vlastnického práva k podílu zatíženého zástavním právem a rovněž výše analyzovaném převodu vlastnického práva se závadou v případě neoprávněného zcizení podílu lze shledat podobnost obou kritérií, byť jsou stanovena dvěma jinak formulovanými právními normami.³³¹ Svou zcela zásadní roli pro posuzování dobré víry však hraje existence zápisu zástavního práva k podílu v obchodním rejstříku, který má konstitutivní povahu. Posuzování dobré víry ve vztahu k zápisu v obchodním rejstříku je však v případě nabytí podílu od neoprávněného a v případě zpětného převodu práva posuzováno odlišně v návaznosti na princip materiální publicity obchodního rejstříku. Na zápis údaje o existenci zástavního práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným totiž dle mého mínění princip materiální publicity spadá, na rozdíl od zápisu údajů o osobě společníka, jenž není osobou evidovanou v obchodním rejstříku, jak odůvodňuji v podkapitole 5.1.1. V duchu klasické právní zásady *vigilantibus iura scripta sunt*³³² lze pro vyloučení absence dobré víry u nabyvatele požadovat, aby nahlédl do obchodního rejstříku a zjistil zásadní relevantní evidované skutečnosti, mezi něž patří též existence zástavního práva vázajícího na podíl ve společnosti s ručením omezeným.

Za zmínku stojí skutečnost, že někteří autoři odmítají možnost zápisu samotného zástavního práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným do rejstříku zástav. Domnívám se, že tyto závěry je potřeba analyzovat také proto, že nebylo-li by možné evidovat zástavní právo k podílu v rejstříku zástav, vyvstávala by dle mého soudu za použití argumentu *a maiori ad minus* též legitimní pochybnost o možnosti zápisu zákazu zřízení zástavního práva k podílu do rejstříku zástav (viz níže). Ačkoliv z publikovaných formulací vyplývá, že „zástavní právo k podílu nemůže být předmětem zápisu v rejstříku zástav“,³³³ nebo že „zástavní právo k podílu se do rejstříku zástav nezapisuje a pokud by ho tam přeci jen některý notář zapsal (sic), pak by se jednalo o zápis zdánlivý, tedy bez právních účinků“,³³⁴ domnívám se, že autoři uvažovali o daném problému pouze v úzkém úhlu pohledu zaměřeného jen na okamžik vzniku zástavního práva k podílu, o čemž svědčí i systematické zařazení těchto

³³¹ Shodně VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku*. Praha: Linde Praha, a.s., 2014, s. 367. Srov. Petr TĚGL, který publikoval názor, že tento závěr však není automaticky přílehlavý ke všem případům zástavního práva k věci, např. jedná-li se o „zástavy (věci), které nelze dostatečně jasně identifikovat, popř. odlišit od jiných podobných věcí určitým jedinečným způsobem označení“ – viz TĚGL, Petr. *Vybrané problémy spojené s principem publicity veřejného seznamu a rejstříku zástav* [online]. Právní prostor, 10. října 2018 [cit. 4. dubna 2019]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/vybrane-problemy-spojene-s-principem-publicity-verejneho-seznamu-a-rejstriku-zastav>>.

³³² Zákony jsou psány pro bdělé. Téz: Bdělým náleží práva.

³³³ ZVÁRA, Michael. *Podíl ve společnosti s ručením omezeným jako předmět zajištění*. Disertační práce. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2016, s. 119.

³³⁴ PIVODA, Tomáš. *Zastavení podílu v obchodních korporacích*. Diplomová práce. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2015, s. 13.

myšlenek v jejich pracích včetně odkazů na odbornou literaturu, kterou svá tvrzení podkládají.³³⁵ Závěr o nemožnosti zápisu zástavního práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným do rejstříku zástav odůvodněný nemožností vzniku zástavního práva k podílu tímto zápisem považují za nepřiměřeně restriktivní a nesprávný.

Je-li však zajišťovací převod práva zřízen s rozvazovací podmínkou, pak po splnění zajištěného dluhu dojde k automatickému návratu vlastnického práva k podílu zpět na dlužníka. V tomto případě nelze hovořit o zpětném převodu, proto jsou kritéria dobré víry nabyvatele při zpětném nabývání neaplikovatelná, rovněž pak nehraje roli skutečnost, zda bylo zástavní právo zapsáno v rejstříku zástav, nebo nikoliv. Domnívám se proto, že v případě zajišťovacího převodu s rozvazovací podmínkou k očištění předmětného podílu od zástavního práva zásadně nedojde, není-li zákaz zatížení zřízen jako právo věcné a zároveň zapsáno v rejstříku zástav (viz níže).

Pro úplnost je vhodné zabývat se i otázkou, zda je možné zřídit zástavní právo k podílu ve společnosti s ručením omezeným od neoprávněného, resp. zda může dlužník zatížit zástavním právem podíl poskytnutý věřiteli v rámci zajišťovacího převodu vlastnického práva. Právní úprava zastavení cizí věci v občanském zákoníku³³⁶ se dle mého názoru neuplatní, neboť se domnívám, že tuto regulaci je možné vztáhnout jen na movité věci hmotné.³³⁷ Vycházím přitom ze skutečnosti, že pro aplikovatelnost dané regulace se musí jednat o takovou hmotnou movitou věc, aby bylo možné její fyzické předání. Souhlasím totiž s již publikovaným názorem, že ve smyslu dotyčného ustanovení právě fyzické předání slouží jakožto legitimizace dobré víry třetí osoby (zástavního věřitele).³³⁸ Z uvedeného důvodu nemohu souhlasit s názorem, který v tomto případě extenzivně vykládá pojem předání tak, že se jím míní též umožnění dispozice s věcí, z čehož by bylo možné dovodit přípustnou aplikaci i na věci nehmotné.³³⁹ Podíl ve společnosti s ručením omezeným je věcí movitou nehmotnou, proto není možné, aby došlo k jeho fyzickému předání.³⁴⁰ Právní úprava neoprávněného zatížení nehmotné věci není jakožto výjimka z principu *nemo plus iuris ad alium*

³³⁵ Např. Tomáš Pivoda cituje článek Jana Dědiče a Petra Šuka - DĚDIČ, Jan, ŠUK, Petr. K některým výkladovým otázkám právní úpravy podílu v obchodní korporaci. *Obchodněprávní revue*, 2014, roč. 2014, č. 6, s. 167, který v předmětné pasáži pojednává toliko o vzniku zástavního práva k podílu ve společnosti.

³³⁶ § 1343 odst. (1) a (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³³⁷ Shodně RICHTER, Tomáš. In SPÁČIL, Jiří (ed) a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1104 (§ 1343 OZ).

³³⁸ ZVÁRA, Michael. *Podíl ve společnosti s ručením omezeným jako předmět zajištění*. Disertační práce. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2016, s. 66. Přičemž autor komparativně odkazuje na větu první ustanovení § 1006 odst. (1) německého spolkového zákona – občanského zákoníku (BGB) ve znění pozdějších předpisů, jež výslovně stanoví domněnku, že držitel je rovněž vlastníkem věci.

³³⁹ FIALA, Josef. In ŠVESTKA, Jiří (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 986 (§ 1343 OZ).

³⁴⁰ Obdobný závěr je zastáván též judikaturou Nejvyššího soudu v Rakousku, viz rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora Rakouské republiky (Der Oberste Gerichtshof - OGH) ze dne 18. června 1997, č. j. 3 Ob 2270/96m, rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora Rakouské republiky (Der Oberste Gerichtshof - OGH) ze dne 22. února 2001, sp. zn. 8 Ob 278/00s, rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora Rakouské republiky (Der Oberste Gerichtshof - OGH) ze dne 10. dubna 2008, sp. zn. 3 Ob 22/08v.

*transfere potest quam ipse habet*³⁴¹ zcela absentuje, na rozdíl od jiné výjimky, která spočívá v nabytí vlastnického práva od osoby neoprávněné. Proto se domnívám, že zřízení zástavního práva k podílu, jenž byl poskytnut jako jistota v rámci zajišťovacího převodu práva, dlužníkem (nevlastníkem) není možné.

5.2.3 Specifika a následky zatížení kmenového listu

Svá specifika má rovněž zastavení podílu ve společnosti s ručením omezeným, jenž je vtělen do kmenového listu. Je-li podíl ve společnosti s ručením omezeným představován kmenovým listem, tak v případě zřízení zástavního práva je způsobilou zástavou pouze tento cenný papír, nikoliv samotný podíl.³⁴²

Zástavní právo ke kmenovému listu vzniká odevzdáním zástavnímu věřiteli nebo předáním pověřené třetí osobě³⁴³ a zástavním indosamentem, jenž musí obsahovat doložku „k zastavení“ nebo jiná slova stejného významu včetně označení zástavního věřitele.³⁴⁴ Zásadní odlišností od klasického podílu je, že pro vznik zástavního práva ke kmenovému listu není vůbec zapotřebí zápis do obchodního rejstříku, tato skutečnost se do něj vůbec nezapisuje,³⁴⁵ uvedený záznam na indosamentu považují za dostačující pro naplnění požadavku dostatečné informovanosti o existenci zástavního práva třetích osob, jež by eventuálně chtěly kmenový list nabýt, avšak veřejně není existence zástavního práva k podílu vtělenému do kmenového listu nijak zjištělná. Zástavní smlouva v písemné formě se nevyžaduje.³⁴⁶ Na rozdíl od podílu nevtěleného do kmenového listu není možné zastavení kmenového listu ve společenské smlouvě omezit nebo vyloučit, a to z toho důvodu, že kmenový list může být vydán pouze k podílu s neomezenou převoditelností,³⁴⁷ což je plně v souladu se zmiňovaným účelem zavedení tohoto institutu, jímž je zjednodušení dispozice s podílem ve společnosti.

Skutečnost, že se zástavní právo k podílu reprezentovaného kmenovým listem nezapisuje do obchodního rejstříku, má významný dopad na posuzování dobré víry zpětného nabyvatele, byl-li zajišťovací převod práva zřízen jako převod fiduciární. Dobrá víra je pak obdobně jako v případě podílu nevtěleného do kmenového listu parametr, jenž určuje, zda zástavní právo při zpětném

³⁴¹ Nikdo nemůže převést na jiného více práv, než kolik sám má.

³⁴² § 1320 odst. (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴³ Shodují se závěrem Václava Ježka, že není v tomto případě zřejmý důvod zákonodárcova rozlišování „odevzdání“ a „předání“ a rovněž považují za vhodné terminologie *de lege ferenda* sjednotit – blíže viz JEŽEK, Václav. In JEŽEK, Václav, MAREK, Radan. *Cenné papíry v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 198 (§ 1328 OZ).

³⁴⁴ § 1328 odst. (1) a (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴⁵ § 48 odst. (1) písm. f) zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴⁶ *Argumentum a contrario* § 1314 odst. (1) a (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴⁷ § 137 odst. (2) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů. Toto ustanovení je *lex specialis* k § 1320 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

převodu zaniká, nebo nikoliv. Závěry o možnosti zápisu zástavního práva k podílu nevtěleného do kmenového listu do rejstříku zástav se dle mého vztahuje též na kmenové listy. Je-li tedy zástavní právo ke kmenovému listu zapsáno v rejstříku zástav, pak je dobrá víra nabyvatele rovněž vyloučena.³⁴⁸ Není-li subjektivní dobrá víra nabyvatele zápisem do rejstříku zástav vyloučena, pak je nutno ji posuzovat dle obecných pravidel a brát v úvahu povinnost druhé strany absenci dobré víry prokazovat, neboť občanský zákoník stanoví presumpci dobré víry.³⁴⁹

Sjednaly-li si strany zajišťovací převod vlastnického práva s rozvazovací podmínkou, nedochází ke zpětnému převodu, proto není při splnění rozvazovací podmínky dobrá víra dlužníka relevantní a k očištění kmenového listu od zástavního práva nedojde.

5.2.4 Zákaz zatížení

Uvedeným nežádoucím následkům přetrvání zástavního práva váznoucího na podílu může poskytovatel zajištění v rámci zajišťovacího převodu práva bez ohledu na jeho formu zamezit sjednáním zákazu zřízení zástavního práva (tzv. negative pledge),³⁵⁰ a to nejlépe tak, aby měl tento zákaz účinky vůči třetím osobám. Obecně platí, že zákaz zřízení zástavního práva k věci má pouze účinky obligační (*inter partes*), není-li zřízeno jako právo věcné (*erga omnes*).³⁵¹ Domnívám se, že obdobně jako v právu německém³⁵² lze umožnit zákaz zatížení podílu ve společnosti s ručením omezeným, aniž by zároveň musela být omezena převoditelnost předmětného podílu.

Zákaz zatížení podílu ve společnosti s ručením omezeným vzniká jako věcné právo zápisem do obchodního rejstříku,³⁵³ a to na rozdíl od zákazu zřízení s účinky vůči třetím osobám, jehož zápis má povahu pouze deklaratorní. Za použití argumentu *a maiori ad minus* se domnívám, že je-li zápis zástavního práva k podílu do obchodního rejstříku jakožto následek závažnější konstitutivní, tak tím spíše by měl být konstitutivní rovněž zápis zákazu zatížení předmětného podílu. Jisté výkladové potíže by však mohla vnést interpretace slova „*zřízen*“ zákonné formulace, že „*zákaz zatížení nebo zřízení věci působí jen mezi stranami, pokud*

³⁴⁸ § 1377 odst. (1) a (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴⁹ § 7 tamtéž.

³⁵⁰ Německé právo rovněž připouští takové ustanovení omezující nebo vylučující zastavitelnost podílu a německá právní doktrína je nazývá Vinkulierungsklausel, viz BÜLOW, Peter. In RING, Gerhard, GRZIWOTZ, Herbert, KEUKENSCHRIJVER, Alfred. *BGB Sachenrecht. Band 3. Nomos Kommentar*. 4. Auflage. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2016, s. 1764.

³⁵¹ § 1761 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵² DAMRAU, Jürgen. In GEIER, Reinhard (ed). *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 6. Sachenrecht. §§ 854-1296*. 6. Auflage. München: C. H. Beck, 2013, s. 2354-2355 (§ 1274 BGB).

³⁵³ § 48 odst. (1) písm. g) zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

nebyl zřízen jako věcné právo.³⁵⁴ Lze je chápat jednak v tom smyslu, že nejprve zákaz zatížení musí být zřízen, čímž vzniká, a až následně může dojít k deklaratornímu zápisu do obchodního rejstříku. Opačný výklad zastávají Petr Čech a Petr Šuk, kteří v tomto případě slova zřízení a vznik nepoužívají *promiscue*, nýbrž dospívají k závěru, že nejprve musí být zástavní právo zřízeno smlouvou a až následně vzniká zákonem předvídaným způsobem, jímž je zápis do obchodního rejstříku.³⁵⁵ Tento názor rovněž zastávám, neboť jej považuji za přílehlavý ke způsobu vzniku zástavního práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným, respektive nepovažuji za vhodné ani odůvodněné popsáním způsobem diferenciovat vznik obou na sobě navázaných institutů. Po vzniku zákazu zatížení podílu ve společnosti s ručením omezeným lze tento zákaz zapsat též do rejstříku zástav,³⁵⁶ s nímž občanský zákoník taktéž spojuje účinky vůči třetím osobám.³⁵⁷

Domnívám se, že zápis zákazu zatížení podílu do obchodního rejstříku a rovněž do rejstříku zástav je velmi vhodný prostředek k zamezení účinků neoprávněně zřízeného zástavního práva vůči (bývalému) dlužníkovi po zpětném převodu podílu nebo po splnění odkládací podmínky.

5.3 Role orgánů společnosti

Stanoví-li zákon nebo společenská smlouva omezení převoditelnosti podílu ve společnosti s ručením omezeným tím způsobem, že jeho převod je podmíněn souhlasem příslušného orgánu společnosti, pak hraje tento orgán významnou roli též v rámci neoprávněného zcizení nebo zatížení podílu. Převoditelnost je určující vlastností podílu určující nejen možnost jeho zcizení, ale rovněž jeho zatížení zástavním právem.³⁵⁸ Je-li totiž převoditelnost omezena souhlasem orgánu společnosti, pak, jak analyzuji výše v podkapitole 3.3, není možné, aby smlouva o převodu nebo zatížení podílu zástavním právem nabyla účinku dříve, než dojde k udělení souhlasu. Pro rozhodnutí valné hromady o udělení souhlasu se zcizením nebo zatížením podílu není *ex lege* stanoveno kvorum kvalifikované většiny, tedy nadpoloviční většiny všech společníků, postačí prostá většina přítomných společníků, neboť se nejedná o rozhodování valné hromady o změně společenské smlouvy.³⁵⁹

³⁵⁴ § 1761 věta první zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵⁵ ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 265.

³⁵⁶ § 16 Předpisu Notářské komory České republiky o Rejstříku zástav, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵⁷ § 1309 odst. (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵⁸ § 32 odst. (3) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵⁹ Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. ledna 2016 k některým otázkám zápisů obchodních korporací do obchodního rejstříku, sp. zn. Cpjn 204/2015.

Předně je nutno uvést, že členové příslušného orgánu zásadně mají možnost se seznámit s omezením převoditelnosti podílu, je-li tato sjednána ve společenské smlouvě, neboť její úplný text včetně jednotlivých změn je zakládán do Sbírky listin³⁶⁰ a je tedy k samotnému textu umožněn dálkový přístup prostřednictvím webových stránek Ministerstva spravedlnosti ČR, je-li převoditelnost podílu omezena zákonem, jsou v duchu zásady *ignorantia legis non excusat* povinni tuto skutečnost znát. Člen voleného orgánu má rovněž povinnost svou funkci vykonávat s potřebnými znalostmi a pečlivostí.³⁶¹

Občanský zákoník stanoví obecnou povinnost jednat v právním styku poctivě.³⁶² Poctivost je nutno chápat jakožto objektivní dobrou víru, jež v sobě zahrnuje morální imperativ jednání čestného, loajálního, spolehlivého, jímž se poměřuje konkrétní jednání osoby v právním styku.³⁶³ Požadavek poctivosti tak působí jako obecná povinnost každého, a to bez ohledu na konkrétní specifika daného právního jednání.³⁶⁴ Zákonnou povinnost poctivého jednání tak lze dle mého názoru nepochybně vztáhnout rovněž na rozhodování orgánu společnosti s ručením omezeným o udělení souhlasu s převodem nebo zatížením podílu.

Z výše uvedených kvalitativních nároků na výkon funkce člena statutárního orgánu dovozují, že každý člen příslušného kolektivního orgánu je povinen hlasovat proti návrhu na udělení souhlasu s převodem nebo zatížením, eventuálně je-li orgán individuální, je povinen toto povolení neudělit, jsou-li mu známy skutečnosti, pro které lze dovodit protiprávnost takového převodu nebo zatížení. Udělí-li souhlas, ačkoliv mu ony skutečnosti svědčící o protiprávnosti jsou známy, pak jedná nepoctivě.

Porušení principu poctivosti však samo o sobě nevede k neplatnosti právního jednání, neboť kritérium poctivosti není pro platnost právního jednání relevantní, rovněž pouhé porušení principu poctivosti nezakládá odpovědnost za škodu tím způsobenou.³⁶⁵ K dovození uvedených následků může dojít pouze v případech, kdy se napadané právní jednání bude kromě nepoctivosti vyznačovat též jiným znakem, který již může naplňovat zákonné podmínky pro konkrétní následek (např. porušení dobrých mravů, porušení veřejného pořádku, porušení povinnosti loajality nebo péče řádného hospodáře etc.).

³⁶⁰ § 66 písm. a) zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

³⁶¹ § 159 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁶² § 6 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁶³ MELZER, Filip, TÉGL, Petr. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr (ed) a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1-117*. Praha: Leges, 2013, s. 105 (§ 6 OZ).

³⁶⁴ TÉGL, Petr. K úpravě dobré víry v návrhu nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, roč. 2011, č. 1-2, s. 35. Srov. BALARIN, Jan. Poznámky k (absenci) principu dobré víry v návrhu občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, roč. 2011, č. 1-2, s. 25.

³⁶⁵ MELZER, Filip, TÉGL, Petr. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr (ed) a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1-117*. Praha: Leges, 2013, s. 120-121 (§ 6 OZ).

Lze tedy uzavřít, že ačkoliv jsou při svém rozhodování o udělení souhlasu s převodem nebo zatížením podílu členové příslušného orgánu vázáni principem povinnosti, nelze se rozumně na tento morální imperativ spoléhat, byť je stanoven zákonem, neboť jeho porušením nenastává automaticky následek, jenž by udělení souhlasu s protiprávním převodem nebo zatížením podílu zneplatnil, zhojil, uložil povinnost k náhradě škody, nebo alespoň preventivně působil na členy orgánu, aby se tohoto jednání zdrželi.

5.4 Role rejstříkového soudu

Jelikož má zápis zástavního práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným do obchodního rejstříku konstitutivní povahu, musí společnost, eventuálně za zákonem stanovených podmínek osoba s právním zájmem (například strana zástavní smlouvy), podat návrh na zápis změn k rejstříkovému soudu. Nebyl-li návrh odmítnut ze zákonných důvodů,³⁶⁶ zkoumá rejstříkový soud, zda údaje, jež požaduje navrhovatel do rejstříku zapsat, vyplývají z listin, jež mají být přiloženy k návrhu.³⁶⁷ Za takové listiny považují smlouvu o zřízení zástavního práva, a rovněž společenskou smlouvu, jež je založena ve Sběrce listin,³⁶⁸ a tvoří součást rejstříkového spisu každé společnosti.

Rejstříkový soud mimo jiné zkoumá podmínku převoditelnosti předmětného podílu v dané společnosti, neboť, jak uvádím výše, podíl lze zastavit za stejných podmínek, za nichž jej lze převést. Je-li tedy převoditelnost podílu společenskou smlouvou omezena (např. podmíněna souhlasem orgánu společnosti) nebo je zastavení podílu výslovně ve společenské smlouvě zakázáno, pak nejsou-li splněny stanovené podmínky, musí soud návrh na zápis takové skutečnosti zamítnout a zástavní právo k podílu ve společnosti s ručením omezeným nevznikne.

Odlišně je však nutno posoudit situace, kdy je zastavení podílu omezeno nebo vyloučeno nikoliv zákonem nebo společenskou smlouvou, nýbrž pouze smluvním ujednáním mezi stranami. V takovém případě je velmi pravděpodobné, že soudu tato skutečnost nebude známa a z předložených listin nebude omezení nebo vyloučení patrné. Ačkoliv zastávám názor, že navrhovatel by měl předložit všechny relevantní listiny,³⁶⁹ zákon nestanoví žádný výčet listin, jež mají být přiloženy k návrhu na zápis změny do obchodního rejstříku spočívajícího v zápisu zástavního práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným. Rejstříkový soud se tak musí

³⁶⁶ § 86 zákon č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

³⁶⁷ § 90 odst. (1) + § 19 tamtéž.

³⁶⁸ § 66 písm. a) tamtéž.

³⁶⁹ Srov. ŠTENGLOVÁ, Ivana. In HAVEL, Bohumil (ed) a kol. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 339 (§ 90 ZVR). Autorka zastává názor, že navrhovatel musí doložit pouze všechny listiny, jež dokládají zapisovanou skutečnost.

spokojit pouze s listinami doloženými, a dokládají-li tyto navrhované skutečnosti, tak usnesením návrhu vyhoví a po právní moci tohoto usnesení dojde k zápisu zástavního práva k podílu do obchodního rejstříku, čímž ono zástavní právo vznikne.

V případě neoprávněného zcizení podílu ve společnosti, jež byl poskytnut jako jistota v rámci zajišťovacího převodu vlastnického práva, považují roli rejstříkového soudu za mnohem méně významnou než v případě neoprávněného zatížení podílu zástavním právem. Je tomu tak z důvodu již zmiňované deklaratorní povahy zápisu do obchodního rejstříku v případě změny v osobě společníka. Rejstříkový soud tedy nemá možnost ovlivnit účinnost smlouvy o převodu podílu ve společnosti. Podá-li oprávněná osoba návrh na zápis změny v osobě společníka, zkoumá rejstříkový soud zákonné omezení převoditelnosti,³⁷⁰ společenskou smlouvu, v níž zákon umožňuje upravit si některá omezení převoditelnosti odlišně od znění zákona, a zkoumá též listiny přiložené k návrhu. Neplyne-li ze zákona, společenské smlouvy, ani z těchto listin omezení nebo vyloučení převoditelnosti podílu, jež by bránilo zápisu do obchodního rejstříku, pak soud zápis provede, a to i přes existenci zajišťovacího převodu práva, který smluvně zakazuje věřiteli vlastnické právo k předmětnému podílu zcizit, není-li tato skutečnost rejstříkovému soudu známa.

Na základě těchto skutečností lze uzavřít, že strana zajišťovacího převodu vlastnického práva, jehož předmětem je podíl ve společnosti s ručením omezeným, která nemá tento podíl ve své moci, nemůže v případech neoprávněného zcizení nebo zatížení jistoty druhou stranou automaticky spoléhat na zabránění vzniku zástavního práva nebo zápisu třetí osoby jako společníka rejstříkovým soudem.

5.5 Porušení péče řádného hospodáře

Následkem porušení povinnosti péče řádného hospodáře, v jehož příčinné souvislosti dojde ke vzniku škody, je věřitelova povinnost k náhradě této škody. Domnívám se, že poruší-li věřitel v rámci prosté správy podílu ve společnosti s ručením omezeným svým jednáním povinnost péče řádného hospodáře, odpovídá za škodu způsobenou porušením smlouvy.³⁷¹ Ačkoliv jsou standardy péče řádného hospodáře stanoveny zákonem, přičemž tato povinnost je *ex lege* spjata s pravidly výkonu prosté správy, jež je rovněž zákonem stanovena jako limit pro zacházení s jistotou v případě zajišťovacího převodu vlastnického práva, pak samotný zajišťovací převod a s ním spojené povinnosti vlastnického práva vznikají na základě smlouvy.³⁷² Navíc v případě dovoleného

³⁷⁰ § 207-208 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

³⁷¹ Shodně JOSKOVÁ, Lucie. In ŠVESTKA, Jiří (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek III. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 1120-1121 (§1411 OZ). Srov. TICHÝ, Luboš tamtéž, s. 1133.

³⁷² Lucie Josková v posuzování odpovědnosti v rámci obecné správy cizího majetku a navazující povinnosti péče řádného hospodáře rovněž používá jako rozlišovací kritérium, zda vznikla správa z vůle správce nebo nikoliv – viz

odchýlení se od ustanovení zákona, jež by spočívalo např. ve zpřísnění standardu péče řádného hospodáře nebo ve stanovení vlastních pravidel pro správu předmětného podílu ve společnosti s ručením omezeným poskytnutého jako jistota, je dle mého názoru smluvní povaha povinnosti ještě více zřejmá a nepochybná. Jak je uváděno výše v této práci, v případě porušení smluvní povinnosti není relevantní zavinění škůdce a rovněž není možné, aby se škůdce exkulpoval (vyvinil). Ostatně jen velmi těžko je možné si představit nezaviněné porušení standardu péče řádného hospodáře. V odborné literatuře se však lze setkat s názorem, že odpovědnost za škodu je v těchto případech zásadně subjektivní povahy, avšak s ohledem na zvláštní kritérium péče řádného hospodáře dochází k objektivizaci zavinění tím, že jsou kritéria protiprávnosti a zavinění překryty či nahrazeny péčí řádného hospodáře jakožto předpokladem odpovědnostního vztahu.³⁷³ Domnívám se, že praktické důsledky obou těchto konstrukcí jsou totožné, neboť exkulpace je obdobně vyloučena, přičemž nezáleží na tom, zda je tomu tak z důvodu objektivní odpovědnosti za škodu, nebo z důvodu překrývání porušení péče řádného hospodáře a zavinění škůdce. Věřitel se pak při prosté správě předmětného podílu ve společnosti s ručením omezeným může dle občanského zákoníku liberovat jediné v případě zásahu vyšší moci (*vis maior*),³⁷⁴ což hodnotím jako nadbytečnou reguli, neboť je zřejmé, že nastane-li nepředvídatelná a hlavně věřitelem ani při vynaložení náležité péče neovlivnitelná událost, není možné uvažovat o porušení povinnosti péče řádného hospodáře na jeho straně.

Soud může v zákonem taxativně stanovených případech využít moderačního práva a snížit rozsah náhrady vzniklé škody.³⁷⁵ Prvním kritériem jsou okolnosti, za nichž byla správa přijata. Nikoliv každá okolnost existující v době přijetí správy podílu (uzavření smlouvy o zajišťovacím převodu vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným) opravňuje soud k moderaci rozsahu náhrady škody. Nezbytnou podmínkou je totiž kauzální nexus mezi těmito okolnostmi a vznikem škody. Nemohly-li existující okolnosti skutečně ovlivnit vznik škody, pak jsou v tomto ohledu irelevantní a moderační právo soudu nezakládají.³⁷⁶ Význam tak může mít například situace na trhu, kdy věřitel nabyl dočasné vlastnické právo k podílu v době ekonomického růstu a následně vypukne neočekávatelná ekonomická krize, jež bude mít za následek propad

JOSKOVÁ, Lucie. In JOSKOVÁ, Lucie, PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 46-47.

³⁷³ TICHÝ, Luboš. In ŠVESTKA, Jiří (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek III. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 1133 (§1417 OZ).

³⁷⁴ § 1417 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Druhý liberační důvod, jenž spočívá v amortizaci věci, je dle mého názoru v případě podílu ve společnosti s ručením omezeným jakožto věci nehmotné vyloučen.

³⁷⁵ § 1418 tamtéž.

³⁷⁶ Shodně TICHÝ, Luboš. In ŠVESTKA, Jiří (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek III. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 1134 (§1418 OZ) nebo JOSKOVÁ, Lucie. In JOSKOVÁ, Lucie, PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 47.

hodnoty společnosti a v tomto turbulentním čase nezvládne dostát všem požadavkům péče řádného hospodáře, čímž způsobí škodu.

Uplatnění zbylých kritérií předmětného ustanovení občanského zákoníku považuji spíše za výjimečné. Druhé kritérium totiž spočívá v bezúplatnosti výkonu správy. Smysl a účel daného kritéria tkví v odlišném (benevolentnějším) přístupu ke správci, jenž vykonává správu bezúplatně oproti správci, jenž ji vykonává za odměnu. Dle mého názoru se však v případě zajišťovacího převodu vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným neuplatní, neboť již ze samotné povahy institutu zajišťovacího převodu vlastnického práva jakožto zajišťovacího institutu je patrný majetkový prospěch věřitele. Rovněž považuji za téměř vyloučené, aby prostou správu podílu ve společnosti s ručením omezeným vykonával nezletilý správce (třetí kritérium), neboť se domnívám, že v případě nezletilého, jenž nenabyl plné svéprávnosti, je výkon takové správy a související právní jednání co do své povahy nepřiměřené rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku,³⁷⁷ a to pro svoji zcela zřejmou složitost. Zároveň nepovažuji sjednání zajišťovacího převodu vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným a následnou správu tohoto podílu za případ, jenž je ve shodě se zvyklostmi soukromého práva a nelze je zhojit ani udělením souhlasu zákonného zástupce.³⁷⁸ Za výjimku lze považovat souhlas soudu udělený nezletilému, jenž nenabyl plné svéprávnosti, k samostatnému provozování obchodního závodu nebo jiné obdobné výdělečné činnosti,³⁷⁹ za níž lze dle mého názoru s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu považovat členství v obchodní korporaci a s tím spojené právní jednání. Jako problematické kritérium posuzuji též omezenou svéprávnost správce (čtvrté kritérium), neboť za použití argumentu *a minori ad maius* považuji za vysoce nepravděpodobné, aby vůbec vznikl zajišťovací převod vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným, je-li správce (věřitel) omezen na svéprávnosti v takovém rozsahu, že nebude moci vykonávat ani správu podílu ve společnosti s ručením omezeným, a to zejména pro již zmíněnou a zřejmou složitost takového právního jednání.

Závěrem je nutné podotknout, že výše uvedená kritéria jsou *lex specialis* vůči obecné regulaci občanského zákoníku o snížení náhrady škody, jež stanoví moderační právo soudu snížit náhradu škody, existuje-li k tomu důvod hodný zvláštního zřetele. Ze zákonné formulace „*z důvodů zvláštního zřetele hodných soud náhradu škody přiměřeně sníží*“³⁸⁰ by svádělo gramatickým výkladem vyložit, že soud má povinnost v případě naplnění daných podmínek náhradu škody snížit. Domnívám se však, že subjektivně historickým i teleologickým výkladem je nutno dospět k opačnému závěru, tedy že

³⁷⁷ § 31 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁷⁸ § 32 odst. (1) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁷⁹ § 33 odst. (1) tamtéž.

³⁸⁰ § 2953 odst. (1) tamtéž.

dané ustanovení zakládá pravomoc soudu, nikoliv povinnost.³⁸¹ Jsem však toho názoru, že se dané obecné ustanovení vůbec nepoužije pro zmíněné případy způsobení škody věřitelem při správě podílu ve společnosti s ručením omezeným, jíž je povinen z titulu smlouvy o zřízení zajišťovacího převodu vlastnického práva k tomuto podílu, neboť se plněm rozsahu uplatní zásada *lex specialis derogat legi generali*.³⁸² Tomuto závěru svědčí zákonná formulace „*soud může při určení náhrady škody správcí rozsah náhrady snížit jen se zřetelem k okolnostem, za nichž byla správa přijata, anebo pokud správce vykonává správu bezúplatně, případně je-li správce nezletilý nebo je-li jeho svéprávnost omezena,*“³⁸³ jež výslovně vylučuje, aby soud v rámci svého moderačního práva přihlížel k jiným kritériím než v tomto ustanovení taxativně stanoveným.³⁸⁴

³⁸¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Sněmovní tisk 362/0 část č. 1/2 VI. n. z. občanský zákoník. Nebo v odborné literatuře MELZER, Filip. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr (ed) a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894-3081*. Praha: Leges, 2018, s. 960 (§ 2953 OZ).

³⁸² Zvláštní ustanovení zákona má přednost před obecnějším zákonným ustanovením.

³⁸³ § 1418 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸⁴ Shodně SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan (ed) a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 150 (§ 1418 OZ). Srov. PIHERA, Vlastimil. In SPÁČIL, Jirí (ed) a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1167 (§ 1418 OZ).

Závěr

Současná právní úprava po nedávné rekodifikaci občanského práva hmotného umožňuje, aby si věřitel zajistil svou pohledávku zřízením zajišťovacího převodu vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným, a to smlouvou uzavřenou s dlužníkem, jenž je vlastníkem předmětného podílu. Na rozdíl od dřívější předrekodifikační právní úpravy lze dovodit, že je přípustné, aby smlouvu o zajišťovacím převodu práva uzavřela na straně příjemce jistoty též osoba odlišná od věřitele jednající v jeho prospěch na straně jedné a osoba poskytovatele jistoty odlišná od osoby dlužníka na straně druhé.

Ačkoliv má dotyčná společnost povinnost podat bez zbytečného odkladu od okamžiku, kdy je vůči ní změna účinná, návrh na zápis změny v osobě společníka k příslušnému rejstříkovému soudu, není okamžik provedení zápisu do obchodního rejstříku rozhodný pro účinky samotného převodu. Zápis změny společníka do rejstříku tak má jednoznačně deklaratorní povahu.

Požadovaná forma smlouvy, jíž se dočasně převádí vlastnické právo k podílu, se nijak neliší od formy, jíž zákon určuje pro standardní převod vlastnického práva k podílu, je tedy zapotřebí písemné formy a smlouva musí být opatřena úředně ověřenými podpisy. Obdobný princip platí rovněž pro případy, kdy je jako jistota poskytován podíl vtělený do kmenového listu, i tehdy se uplatní pravidla pro jeho běžný převod, tedy smlouvou a indosamentem k okamžiku předání. Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že *a priori* dočasná povaha převodu nemá žádný vliv na formální náležitosti smlouvy.

Věřitel, jemuž je podíl dočasně převeden, se do doby uspokojení své pohledávky stává kvalitativně plnohodnotným společníkem dotyčné společnosti s ručením omezeným, přičemž omezení plynoucí ze smlouvy o zřízení zajišťovacího převodu vlastnického práva k podílu zavazují dlužníka a věřitele *inter partes* a vůči samotné společnosti nebo ostatním společníkům nemají účinky. Toto pojetí se neliší od právní úpravy německé nebo québecké. Domnívám se však, že k právům a povinnostem, jež jsou součástí společenské smlouvy v širším smyslu, nabyvatel podílu nepřistupuje automaticky, nýbrž tak musí být explicitně a přehledně stanoveno ve smlouvě, neboť jedině tímto bude naplněn požadavek předvídatelnosti práv a povinností nabyvatele jakožto budoucího společníka.

Odrazem liberalizace právní úpravy civilního práva je možnost zavést společenskou smlouvou různé druhy podílů, jejichž různost spočívá ve variabilním určení s nimi spojených práv a povinností. Je-li jako jistota poskytnut základní podíl, tedy podíl se zákonem určenými právy a povinnostmi, je věřitel oprávněn k výkonu všech těchto společnických práv a zavázán plnit společnické povinnosti. Stranám je však ponecháno na vůli, zda k výkonu jednotlivých práv nebo

povinností zplnomocní jinou osobu, například věřitel takto může umožnit dlužníkovi, aby jeho jménem avšak dle své vlastní vůle hlasoval na zasedání valné hromady. Vykonává-li hlasovací právo na zasedání valné hromady věřitel tak, že vědomě a úmyslně zhoršuje budoucí postavení dlužníka (například znehodnocuje tržní hodnotu společnosti), může se dlužník dovolávat neplatnosti právního jednání věřitele. Obdobný závěr lze vztáhnout i na rozhodování jediného společníka.

Každý společník je povinen k loajalitě vůči společnosti, přičemž lze dovodit, že tato kryje též rozhodování o osobě společníka budoucího, jemuž společník svůj podíl (byť dočasně převádí). Není-li převodce v dobré víře o skutečnosti, že zájmy nabyvatele nejsou v přímém rozporu se zájmy společnosti, pak porušuje zákonem stanovenou povinnost korporační loajality a může být povinen k náhradě vzniklé škody. Domnívám se však, že tato povinnost nedopadá na zpětný převod v rámci převodu fiduciárního, neboť ačkoliv věřitel může seznat, že zájmy dlužníka jsou v rozporu se zájmy společnosti, tak je obligačně zavázán mu podíl po splnění jeho dluhu převést zpět. Lze v tomto případě říci, že věřitel náležitě plní svou smluvní povinnost zpětného převodu a není proto racionální jej za tento převod postihovat. Určitým protipólem povinnosti loajality společníka je též zákaz nedůvodného znevýhodnění nebo zvýhodnění společníka ze strany společnosti. Domnívám se, že samotná skutečnost, že společník dočasně nabyl vlastnické právo k podílu, nezakládá sama o sobě relevantní důvod pro odlišné zacházení se společníkem.

Případná omezení převoditelnosti, at' již souhlasem orgánu společnosti nebo splněním jiné podmínky, se vztahují též na převod podílu v rámci zajišťovacího převodu. Není totiž vyloučeno, že dlužník svůj dluh nesplní řádně a včas, přičemž se věřitelovo vlastnické právo stane nepodmíněným. Pravidla omezující převoditelnost podílu se uplatní rovněž v případě převodu zpětného v rámci převodu fiduciárního, avšak nelze je vztahovat na zajišťovací převod s rozvazovací podmínkou v těch případech, kdy splněním podmínky zajištění zaniká a vlastnické právo k podílu *ex lege* přechází zpět na původního společníka, neboť v tomto případě nelze hovořit o převodu. Zároveň se domnívám, že toto řešení není v nesouladu se smyslem a účelem omezení převoditelnosti, neboť nejsou-li splněny stanovené podmínky nebo není-li udělen souhlas příslušného orgánu společnosti, pak nemůže k samotnému zajišťovacímu převodu vůbec dojít.

Věřitel v pozici dočasného společníka z titulu smlouvy o zajišťovacím převodu vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným je povinen vykonávat prostou správu předmětného podílu. Limity prosté správy jsou zákonem stanoveny tak, aby dočasný společník svým jednáním při výkonu práv a povinností spojených s podílem zachoval podstatu věci, resp. *status quo*. Je tak povinen postupovat vždy v souladu s korektivem péče řádného hospodáře a není oprávněn svévolně podíl zcizit nebo zatížit. Obecně lze konstatovat, že poruší-li

věřitel při správě předmětného podílu své povinnosti a způsobí tím dlužníkovi škodu, je povinen k její náhradě.

Překročí-li věřitel v pozici dočasného společníka limity prosté správy tím, že podíl neoprávněně zcizí, pak je nutno na daný převod hledět jako na převod vlastnického práva se závadou. Za uvedenou závadu je pak třeba považovat existenci resolutivní podmínky v případě zajišťovacího převodu s resolutivní podmínkou, nebo dlužníkovu právo na zpětný převod v případě převodu fiduciárního. Zde se rovněž projevuje důležitost formy zajišťovacího převodu vlastnického práva, neboť je-li sjednán s resolutivní podmínkou, pak čekatelské právo dlužníka přechází na třetí osobu tehdy, není-li tato v dobré víře o neexistenci zajišťovacího převodu. Oproti tomu závada spočívající v právu dlužníka na zpětný převod na třetí osobu nepřechází, a to ani v případě, že dotyčná třetí osoba o existenci zajišťovacího převodu předem věděla. Aby dlužník předešel nutnosti prokazování absence dobré víry třetí osoby nebo aby zajistil závaznost zákazu převodu podílu s účinky *erga omnes*, lze mu doporučit sjednání zákazu zcizení jakožto věcné právo a zapsat jej do obchodního rejstříku. Rovněž je potřeba uvést, že tento převod nelze posuzovat jako nabytí vlastnického práva od neoprávněného, neboť věřitel je v době převodu vlastníkem podílu, a ačkoliv není možné pojem osoby neoprávněné zužovat pouze na nevlastníka, rovněž, jak analyzuji v této práci, je nepřípustné ji extenzivně rozšiřovat též na dočasného vlastníka.

Poskytnutí jistoty v podobě vlastnického práva k podílu vtěleného do kmenového listu považuji z pohledu dlužníka za velmi riskantní. S ohledem na speciální pravidla, jež umožňují převod kmenového listu ústní převodní smlouvou, indosamentem a předáním, se totiž jeví možnost prokázání absence dobré víry nabyvatele jako takřka nemožná. Nabyvatel kmenového listu při samotném převodu může zkontrolovat jedině indosament a zhodnotit, zda převodci svědčí nepřetržitý řetězec převodů. Skutečnost, že se v předcházejícím převodu jedná o převod pouze zajišťovací, není z indosamentu nijak patrná. Rovněž se problematickou jeví skutečnost, že následně po neoprávněném převodu může kmenový list mnohokrát v krátkém čase změnit vlastníka, čímž se situace z pohledu dlužníka výrazně komplikuje.

V případě neoprávněného zatížení podílu toto zatížení trvá nadále, nesplní-li dlužník svůj dluh a věřitel se stane společníkem nepodmíněným, eventuálně zanikne-li dlužníkovu právo na zpětný převod. Bude-li dluh splněn, je opět nezbytné odlišit převod s resolutivní podmínkou a převod fiduciární. Při zpětném převodu totiž hraje zásadní roli dobrá víra poskytovatele jistoty (bývalého dlužníka) o neexistenci zatížení, neboť v takovém případě zástavní právo třetí osoby vážnoucí na podílu zaniká. Vrací-li se poskytovateli jistoty vlastnické právo po splnění resolutivní podmínky zpět (tedy nedochází k formálnímu převodu), zástavní právo třetí osoby v zásadě nezaniká. Zamezení následkům neoprávněného zatížení svěřeného podílu však lze efektivně

předejít sjednáním zákazu zatížení jakožto věcného práva a kromě obligatorního zápisu do obchodního rejstříku jej zapsat rovněž do rejstříku zástav.

Poskytovatel jistoty se v rámci předcházení neoprávněnému zcizení nebo zatížení podílu nemůže reálně spolehnout na orgány společnosti, jejichž souhlas je eventuálně nezbytný k převodu nebo zatížení podílu, neboť i v případě, že členové orgánu mají vědomost o neoprávněnosti věřitelova postupu a jednají nepoctivě tím, že souhlas s převodem nebo zatížením udělí, tak není bez dalšího založena neplatnost uvedeného právního jednání ani není stanovena žádná automaticky nastupující sankce. Dlužník se tak může v omezené míře spoléhat na rejstříkový soud, ale to jedině v případě zatížení podílu zástavním právem. Zápis zástavního práva k podílu je konstitutivní a sezná-li rejstříkový soud, že k zápisu nejsou splněny podmínky, návrh na zápis odmítne nebo zamítne a zástavní právo k podílu nevznikne. Zápis změny v osobě společníka naproti tomu pouze deklaratorní, proto není v možnosti rejstříkového soudu neoprávněnému převodu zabránit.

Se změnou společníka ve společnosti s ručením omezeným je od roku 2018 v mnohých případech spojena povinnost podat návrh na zápis údajů o skutečném majiteli do Evidence skutečných majitelů. Tato povinnost platí rovněž v případě zajišťovacího převodu práva, a to jak při jeho zřízení, tak při případné opětovné změně po splnění dlužníkovy dluhu. Právní úpravu *de lege lata* o Evidenci skutečných majitelů však nepovažuji za vhodnou. Dospívám k závěru, že *de lege ferenda* by měl být přijat zvláštní právní předpis, jenž by Evidenci skutečných majitelů komplexně upravil, neboť v současnosti je právní úprava hmotněprávní i procesní roztržena do několika předpisů, přičemž zejména zařazení procesních regulí do zákona o veřejných rejstřících považuji za problematickou, zejména s ohledem na skutečnost, že postup zápisu údajů o skutečném majiteli není rejstříkovým řízením. *De lege ferenda* by měl dle mého názoru zákonodárce ustanovit, že v případě zápisu do Evidence skutečných majitelů se jedná o soudní řízení, nikoliv o soudní úkon. Současná právní úprava, jak analyzuji v textu práce, vnáší do řad pracovníků rejstříkových soudů mnohé nejasnosti. Rovněž nepovažuji za vhodné, aby se povinnost evidence vztahovala též na společnosti s jedním společníkem, neboť z hierarchie jednotlivých důvodů, jež zakládají postavení skutečného majitele, vyplývá, že v těchto případech nemůže být skutečným majitelem nikdo jiný než tento společník a jeho zvláštní evidenci mimo obchodní rejstřík tak považuji za nadbytečnou.

Rovněž považuji *de lege ferenda* za vhodné zařadit povinnost zveřejnění údaje o zajišťovacím převodu vlastnického práva k podílu v obchodním rejstříku, a to z důvodu zmíněného významu dobré víry třetích osob při dispozici s podílem a setrvávám také na závěru o vhodnosti zavedení *de lege ferenda* institutu námitek spornosti ve vztahu k osobě společníka po německém vzoru, jež by v době svého zápisu v obchodním rejstříku automaticky vylučovala dobrou víru třetích osob.

Seznam použitých zdrojů

Monografie a komentáře

BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 549 s.

BĚLOHLÁVEK, Alexander (ed) a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Svazek I. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 991 s.

BEZOUŠKA, Petr, HAVEL, Bohumil. *Občanský zákoník: Srovnávací komentář*. Elektronická publikace dostupná v Systému ASPI [cit. 13. března 2019]. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2016 [právní stav v ASPI k 1. červnu 2018].

BITTER, Georg (ed). *Scholz Kommentar zum GmbH-Gesetz. I. Band. §§ 1-34*. 12. neubearbeitete und erweiterte Auflage. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2018. 1744 s.

ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Bova Polygon, 2016. 376 s.

DOHNAL, Jakub, GALVAS, Miroslav, OLIVA, Jakub. *Obchodní smlouvy*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. 230 s.

GEIER, Reinhard (ed). *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 6. Sachenrecht. §§ 854-1296*. 6. Auflage. München: C. H. Beck, 2013. 2460 s.

HAVEL, Bohumil (ed) a kol. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. 394 s.

HULMÁK, Milan (ed) a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 1335 s.

JEŽEK, Václav, MAREK, Radan. *Cenné papíry v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 462 s.

JOSKOVÁ, Lucie, PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017. 180 s.

KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. 386 s.

KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. 525 s.

KOTÁSEK, Josef. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 264 s.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 543 s.

LASÁK, Jan POKORNÁ, Jarmila a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 1608 s.

LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s.

MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 296 s.

MELZER, Filip, TÉGL, Petr (ed) a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1-117*. Praha: Leges, 2013. 720 s.

MELZER, Filip, TÉGL, Petr (ed) a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014. 1264 s.

MELZER, Filip, TÉGL, Petr (ed) a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894-3081*. Praha: Leges, 2018. 1728 s.

MICHALSKI, Lutz, HEIDINGER, Andreas, LEIBL, Stefan, SCHMIDT, Jessica (ed). *GmbHG - Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung. Band I. §§ 1-34 GmbHG*. 3. neubearbeitete Auflage. München: C. H. Beck, 2017. 2002 s.

MÜLLER, Klaus. *Sachenrecht*. 4 neubearbeitete Auflage. Köln: Carl Heymanns Verlag, 1997. 1087 s.

PALANDT, Otto, BRUDERMÜLLER, Gerd, ELLENBERGER, Jürgen (ed). *Palandt Kommentar – Bürgerliches Gesetzbuch*. 78. Auflage. München: C. H. Beck, 2019. 3357 s.

PETROV, Jan (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 3120 s.

PIVODA, Tomáš. *Zastavení podílu v obchodních korporacích*. Diplomová práce. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2015. 61 s.

RING, Gerhard, GRZIWOTZ, Herbert, KEUKENSCHRIJVER, Alfred. *BGB Sachenrecht. Band 3. Nomos Kommentar*. 4. Auflage. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2016. 2590 s.

ROWEDDER, Heinz, SCHMIDT-LEITHOFF, Christian (ed). *GmbHG – Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung. Kommentar*. 6. Auflage. München: Verlag Franz Vahlen, 2017. 2202 s.

SEDLÁČEK, Jaromír. *Obligační právo*. První díl. Druhé přepracované vydání. Brno: PRÁVNÍK, 1933. 323 s.

SCHMIDT, Karsten. *Handelsrecht. Unternehmensrecht I*. 6. Auflage. Köln: Carl Heymanns Verlag, 2014. 1225 s.

SPÁČIL, Jiří (ed) a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1276 s.

SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan (ed) a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. 544 s.

SVOBODA, Karel, ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 458 s.

SVOBODA, Karel (ed) a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. 1054 s.

ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1008 s.

ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1128 s.

ŠVESTKA, Jiří (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. 1328 s.

ŠVESTKA, Jiří (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. 1700 s.

TILSCH, Emanuel. *Občanské právo rakouské*. 1. vydání. Praha: Unie, 1910. 184 s.

TINTĚRA, Tomáš. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. Praha: Leges, 2013. 200 s.

ULMER, Peter, HABERSACK, Mathias, WINTER Martin. *GmbHG – Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung. Großkommentar. Band I. Einleitung §§ 1-28*. Tübingen, Mohr Siebeck Verlag, 2005. 1546 s.

VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku*. Praha: Linde Praha, a.s., 2014. 496 s.

ZÁPOTOCKÝ, Marek. *Podíl ve společnosti s ručením omezeným a jeho nabytí*. Diplomová práce. Olomouc: Právnická fakulta Univerzity Palackého, 2018. 52 s.

ZVÁRA, Michael. *Podíl ve společnosti s ručením omezeným jako předmět zajištění*. Disertační práce. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2016. 223 s.

Odborné články

ALEXANDER, Juraj. Trampoty zajišťovacího převodu a vynález vzducholodě. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 2010, č. 1, s. 29.

BALARIN, Jan. Poznámky k (absenci) principu dobré víry v návrhu občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, roč. 2011, č. 1-2, s. 25.

ČECH, Petr. Co nově (ne)zapsat do obchodního rejstříku? *Právní rádce*, 2014, roč. 2014, č. 3, s. 24-29.

ČÍŽEK, Vladimír. Zajištění dluhů spřízněných osob v zákoně o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*, 2013, roč. 2013, č. 11-12, s. 318.

DĚDIČ, Jan, ŠUK, Petr. K některým výkladovým otázkám právní úpravy podílu v obchodní korporaci. *Obchodněprávní revue*, 2014, roč. 2014, č. 6, s. 167.

DĚDIČ, Jan. Úprava konfliktů zájmů v zákoně o obchodních korporacích ve vazbě na nový občanský zákoník. *Právní rozhledy*, 2004, roč. 2004, č. 15-16, s. 524-532.

ELIÁŠ, Karel. Prodej podniku a cenné papíry na řad jako jeho součást. *Právní rozhledy*, 2001, roč. 2001, č. 8, s. 373.

ELIÁŠ, Karel. Zajišťovací převod práva v osnově občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, roč. 2011, č. 1-2, s. 72.

HAVEL, Bohumil. Konflikt zájmů při správě obchodních korporací (vztah § 437 odst. 2 ObčZ a § 54 a násl. ZOK). *Právní rozhledy*, 2015, roč. 2015, č. 8, s. 272.

HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace. *Obchodněprávní revue*, 2011, roč. 2011, č. 351, s. 351.

OUZKÁ, Tereza. Evidence skutečných majitelů – koho a jak vlastně u obchodních korporací zapisovat? *Ad Notam*, 2018, roč. 2018, č. 2, s. 7.

PELIKÁNOVÁ, Irena. Problém převodu a přechodu práv. *Právní rozhledy*, 2001, roč. 2001, č. 4, s. 141.

TÉGL, Petr. Některé teoretické problémy nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 2009. č. 10, s. 343.

TÉGL, Petr. K úpravě dobré víry v návrhu nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, roč. 2011, č. 1-2, s. 35.

TÉGL, Petr. Domněnky upravené v § 980 odst. 2 o. z. *Bulletin advokacie*, 2018, roč. 2018, č. 6, s. 13.

ZVÁRA, Michael. Převod podílu ve společnosti s ručením omezeným a povinnost loajality. *Obchodněprávní revue*, 2016, roč. 2016, č. 7-8, s. 199.

ZVÁRA, Michael. Nabytí podílu od neoprávněného ve společnosti s ručením omezeným na základě smlouvy o převodu podílu. *Obchodněprávní revue*, 2017, roč. 2017, č. 7-8, s. 193.

Internetové zdroje

ČERVINKA, Michal. *Oživení institutu zajišťovacího převodu práva* [online]. Epravo.cz, 10. prosince 2013 [cit. 19. března 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/oziveni-institutu-zajistovaciho-prevodu-prava-93132.html>>.

LÍŠKUTÍN, David. *Zajišťovací převod práva* [online]. Achourpartners.com, leden 2015 [cit. 19. března 2019]. Dostupné na <<http://www.achourpartners.com/upload/publikace/58b79e15158ea.pdf>>.

LORENC, Jan, URBANEC, David. *Problematika některých věcných práv k podílu na společnosti s ručením omezeným* [online]. Epravo.cz, 24. března 2016 [cit. 19. března 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/problematika-nekterych-vecnych-prav-k-podilu-na-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-100926.html>>.

TÉGL, Petr. *Některé aspekty úpravy veřejných seznamů* [online]. Právní prostor, 26. srpna 2014 [cit. 27. února 2019]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/nektere-aspekty-upravy-verejnych-seznamu>>.

TÉGL, Petr. *Vybrané problémy spojené s principem publicity veřejného seznamu a rejstříku zástav* [online]. Právní prostor, 10. října 2018 [cit. 4. dubna 2019]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/vybrane-problemy-spojene-s-principem-publicity-verejneho-seznamu-a-rejstriku-zastav>>.

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. srpna 1999, sp. zn. 2 Cdon 756/97.

Nález Ústavního soudu ze dne 30. listopadu 1999, sp. zn. II. ÚS 485/98.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. ledna 2001, sp. zn. 21 Cdo 2535/1999.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. října 2001, sp. zn. 22 Cdo 1206/2001.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2002, sp. zn. 29 Odo 314/2001.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. srpna 2003, sp. zn. 14 Cmo 41/2003.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 346/2004.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2006, sp. zn. 29 Odo 974/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2007, sp. zn. 29 Odo 1278/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. května 2006, sp. zn. 29 Odo 870/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. května 2007, sp. zn. 29 Odo 894/2006.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. dubna 2008, sp. zn. 21 Cdo 1388/2007.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. září 2008, sp. zn. 21 Cdo 4141/2007.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. října 2008, sp. zn. 31 Odo 495/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2009, sp. zn. 29 Cdo 4282/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 2009, sp. zn. 29 Cdo 2845/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. ledna 2010, sp. zn. 30 Cdo 3172/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2010, sp. zn. 33 Cdo 4731/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2011, sp. zn. 29 Cdo 17/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2011, sp. zn. 21 Cdo 3766/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2012, sp. zn. 33 Cdo 1621/2012.

Nález Ústavního soudu ze dne 17. dubna 2014, sp. zn. I. ÚS 2219/12.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. července 2015, sp. zn. 14 Cmo 354/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. září 2015, sp. zn. 26 Cdo 2778/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 2015, sp. zn. 25 Cdo 5104/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. prosince 2015, sp. zn. 29 Cdo 4384/2015.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. března 2016, sp. zn. 31 Cdo 353/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. září 2017, sp. zn. 29 Cdo 5719/2016-235.

Rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora Rakouské republiky (Der Oberste Gerichtshof - OGH) ze dne 18. června 1997, č. j. 3 Ob 2270/96m.

Rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora Rakouské republiky (Der Oberste Gerichtshof - OGH) ze dne 22. února 2001, sp. zn. 8 Ob 278/00s.

Rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora Rakouské republiky (Der Oberste Gerichtshof - OGH) ze dne 10. dubna 2008, sp. zn. 3 Ob 22/08v.

Právní předpisy

Zákon č. 368/2016 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů.

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění zákona č. 179/2013 Sb. účinného ke dni 1. 7. 2013.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona 428/2011 Sb. účinného ke dni 1. 1. 2013.

Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

Rakouský zákon č. 946/1811 Sb. zák. soud., obecný občanský zákoník (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch – ABGB), ve znění pozdějších předpisů.

Německý spolkový zákon – občanský zákoník (Bürgerliches Gesetzbuch - BGB), ve znění pozdějších předpisů.

Německý spolkový zákon – zákon o společnostech s ručením omezeným (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG), ve znění pozdějších předpisů.

Québecký Občanský zákoník (Code civil du Québec – CCQ) z roku 1991, ve znění pozdějších předpisů.

Předpis Notářské komory České republiky o Rejstříku zástav, ve znění pozdějších předpisů.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES.

Ostatní

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Sněmovní tisk 362/0 část č. 1/2 Vl. n. z. občanský zákoník.

Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích. Sněmovní tisk 363/0 část č. 1/2 Vl. n. z. o obchodních korporacích.

Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. ledna 2016 k některým otázkám zápisů obchodních korporací do obchodního rejstříku, sp. zn. Cpjn 204/2015.

Abstrakt

Tato rigorózní práce se zabývá zajišťovacím převodem vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným. Uvedená problematika je posuzována optikou současného rekonstruovaného občanského práva hmotného v České republice. Práce je členěna do pěti kapitol, první tři analyzují specifika podílu ve společnosti s ručením omezeným jakožto poskytnuté jistoty. Předmětem analýzy jsou zejména požadavky na jednotlivé aspekty smlouvy o zřízení zajišťovacího převodu vlastnického práva k podílu, práva a povinnosti spojená s vlastnictvím podílu a případná omezení jejich výkonu s ohledem na a priori dočasnou povahu převodu, omezená převoditelnost podílu, vztah k obchodnímu rejstříku a Evidenci skutečných majitelů. Zbývající dvě kapitoly se věnují povaze a limitům prosté správy svěřeného podílu, včetně analýzy překročení těchto limitů, neoprávněného zcizení (nabytí od neoprávněného, převod vlastnického práva se závadou), neoprávněné zatížení podílu, porušení péče řádného hospodáře a jejich následků pro dlužníka, věřitele i třetí osoby. Pozornost je věnována možnosti předejít těmto nežádoucím následkům a rovněž roli orgánů společnosti a rejstříkového soudu.

Klíčová slova

Občanské právo, právo obchodních korporací, společnost s ručením omezeným, podíl ve společnosti s ručením omezeným, zajišťovací převod vlastnického práva, prostá správa věci, nabytí od neoprávněného, převod vlastnického práva se závadou, obchodní rejstřík.

Abstract

This doctoral thesis (*rigorous thesis, JUDr. degree*) deals with security transfer of the ownership right to an ownership interest in a limited liability company. The above issue is looked at from the perspective of the current re-enactment of substantive civil law in the Czech Republic. The thesis is divided into five chapters; the first three of them analyse the specifics of the ownership interest in a limited liability company provided as security. The analysis focuses, in particular, on the requirements regarding individual aspects of the agreement to transfer the ownership right to an ownership interest as security, rights and obligations related to the ownership interest and restrictions, if any, of their exercise with regard to the a priori temporary nature of the transfer, restricted transferability of the ownership interest and relation to the Commercial Register and the Beneficial Owners Register. The remaining two chapters deal with the nature and limits of simple administration of the entrusted ownership interest, including analysis of exceeding such limits, unauthorised alienation (acquisition from a person other than the rightful holder, transfer of the ownership right with a defect), unauthorised encumbrance of the ownership interest, breach of due professional care and consequences thereof for the debtor, creditor and third parties. Attention is paid to the possibility of preventing such undesirable consequences as well as the role of corporate bodies and the registry court.

Keywords

Civil law, corporate law, limited liability company, ownership interest in a limited liability company, security transfer of the ownership right, simple administration of a thing, acquisition from a person other than the rightful holder, transfer of the ownership right with a defect, Commercial Register.

Název práce:

Zajišťovací převod vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným

Název v angličtině:

Security transfer of the ownership right to an ownership interest in a limited liability company

Rozsah práce:

212 072 znaků

Jazyk práce:

Čeština